

audit FINANCIAR

8/2011

- Criza financiară - impuls pentru perfecționarea guvernantei economice în Uniunea Europeană

- Metode statistico-matematice pentru identificarea riscului de fraudă
- Noi abordări ale auditului sistemelor informatice
- Considerente privind capacitatea de implementare a standardelor internaționale de raportare financiară
- Posibilități de estimare a valorii juste pentru sistemele de producere a energiei verzi

Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România

Ion Horia NEAMȚU
președinte

Carmen MATARAGIU
prim-vicepreședinte

Ana MORARIU
vicepreședinte

Georgeta PETRE
vicepreședinte

Ana DINCĂ
vicepreședinte

Pavel NĂSTASE
membru

Scarlat ORZESCU
membru

Tatiana DĂNESCU
membru

Elena IORDACHE
membru

Mircea BOZGA
membru

Daniel BOTEZ
membru

În conformitate cu Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei, aprobat prin HG nr. 433/27.04.2011, publicată în M.O. nr. 345/18.05.2011, funcțiile au fost stabilite prin votul membrilor, în prima ședință a Consiliului CAFR, din 28 iunie a.c.

Lect. univ. dr. Eugen NICOLĂESCU

Criza piețelor financiare - impuls pentru perfecționarea guvernancei economice în Uniunea Europeană

The Crisis of Financial Markets - an Impulse for the Improvement of Economic Governance within European Union

3

Asist. univ. dr. Cristina BOȚA-AVRAM & prof. univ.dr. Dumitru MATIȘ

Analiza codurilor de guvernare corporativă de la nivelul Uniunii Europene din perspectiva contribuției auditului extern

The Analysis of European Union Corporate Governance Codes from the Perspective of External Audit's Contribution

11

Prof. univ. dr. Marilena MIRONIUC & drd. Ioan-Bogdan ROBU

Misiunea de auditare a fraudei: identificarea unui profil al riscului de fraudă prin tehnica „Red Flags”

The Fraud Auditing Mission: the Identification of a Fraud Risk Profile Using „Red Flags” Technique

22

Prof. univ. dr. Pavel NĂSTASE & drd. Corina IONESCU

Noi abordări ale auditului sistemelor informatice orientate pe creșterea performanței investițiilor IT

New Approaches in the Information Systems Audit Focused on Increasing the Performance of IT Investments

30

Prof. univ. dr. Magdalena MIHAI, conf. univ. dr. Cristian DRĂGAN, drd. Anca CIUMAG & Adriana IOTA

Considerente privind capacitatea de implementare corespunzătoare a IFRS

Arguments Regarding the Adequate Implementation Capacity of the IFRS

37

Lect. univ. dr. Sorin-Constantin DEACONU

Considerații privind utilizarea contului 711 „Venituri aferente costurilor de producție” în domeniul contabilității activelor biologice

Considerations Regarding the Use of the Account 711 „Revenues Associated with the Costs of the Completed Production” in the Accounting of Biological Assets

43

Drd. Ileana Monica JULEAN & drd. Teodora Alexandrina BORFOAIA

Posibilități de estimare a valorii juste pentru sistemele de producere a energiei verzi

Models for Estimating the Fair Value of a Green Energy System

49

Revistă editată de
**Camera Auditorilor Financiari
din România**

Str. Sirenelor, nr. 67-69, sector 5, București

Colegiul editorial științific

- Prof. univ. dr. **Sorin BRICIU**, decan, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
- Prof. univ. dr. **Alain BURLAUD**, director, Institut National des Techniques Economiques et Comptables, Paris
- Academician **Constantin IONETE**, Academia Română
- Prof. univ. dr. **Robin JARVIS**, director pentru IMM-ACCA, profesor de contabilitate Universitatea Brunel, Marea Britanie
- Prof. univ. dr. **David HILLIER**, decan, Leeds University Business School, Marea Britanie
- Prof. univ. dr. **Allan HODGSON**, decan, Amsterdam Business School, Olanda
- Prof. univ. dr. **Dumitru MATIȘ**, decan, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
- Prof. univ. dr. **Maria MANOLESCU**, ASE, București
- Prof. univ. dr. **Ion MIHĂILESCU**, Universitatea "Constantin Brâncoveanu", Pitești
- Prof. univ. dr. **Vasile RĂILEANU**, decan, Facultatea de Contabilitate și Informatică de Gestiune - ASE București
- Prof. univ. dr. **Donna STREET**, Universitatea Dayton, SUA
- Prof. univ. dr. **Ioan TALPOȘ**, rector, Universitatea de Vest din Timișoara
- Prof. univ. dr. **Alexandru ȚUGUI**, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași
- Prof. univ. dr. **Eugeniu ȚURLEA**, șef Catedră contabilitate, audit și control de gestiune, ASE București
- Academician **Iulian VĂCĂREL**, Academia Română

Director științific: Prof. univ. dr. **Pavel NĂSTASE**

Director editorial: Dr. **Corneliu CÂRLAN**

Redactor șef: **Cristiana RUS**

Colectiv redacțional: Marina ANTOFIE, Alexandra JORA, Alice PETCU, Adriana SPIRIDON, Daniela ȘTEFĂNUȚ, Angela TUDOR

Secretar de redacție: **Cristina RADU**

Prezentare grafică și tehnoredactare: **Nicolae LOGIN**

Colegiul editorial științific și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul articolelor publicate în revistă.

Publicație recunoscută de CNCIS, categoria B+

B.D.I.: <http://www.ulrichsweb.com>; <http://www.proquest.com>; www.ebscohost.com

Revista este inclusă în platforma editorială română SCPIO: www.scpio.ro

Marcă înregistrată la OSIM, sub nr. M2010 07387

Telefon: **(021) 410.74.43 interior 120**; Fax: **(021) 410.03.48**;

E-mail: **revista@cafr.ro**; <http://revista.cafr.ro>

Tipar: Universal Color S.A., str. Victoriei, bl. A2-A3, Pitești, tel.: +40 (248) 215788

ISSN 1844 - 8801

Criza piețelor financiare - impuls pentru perfecționarea guvernantei economice în Uniunea Europeană

Eugen NICOLĂESCU*

Abstract

The Crisis of Financial Markets - an Impulse for the Improvement of Economic Governance within European Union

Within the context of the preoccupations regarding the stimulation of economic recovery, "the European economical governance" is granted with special consideration, at the level of the European Union. In this regard, an action plan was developed and an ambitious legislative project was launched, this project being meant to settle a more accurate and wider framework in order to reestablish the economic governance, taking into account the development of the economic crises, the apprehended vulnerabilities and the existence of the institutional organizing and functional deficiencies.

The article presents and comments on the adopted measures, the recommendation documents and the legislative procedures. The second part of the article comprises assessments of the results, of the tendencies and future action directions. In the last part of the article, the author brings to attention the necessity of a more active implication of the financial auditors in the improvement process of the financial markets responsibilities, within the context of the improvement of the economical governance at European level.

Key words: *economic crisis, economic governance, legislative reform, regulation of the financial services, financial auditors*

JEL Classification: G 30, M 42, M 48

Cuvinte cheie: *criză economică, guvernanta economică, reformare legislativă, reglementarea serviciilor financiare, auditori financiari*

Context și istoric

Contextul economic a fost exacerbant de criza financiară globală, care a impus Comisiei Europene implicarea sa pe linia îmbunătățirii guvernantei corporative în instituțiile financiare de pe teritoriul Europei unite, entități supuse auditului financiar potrivit directivelor europene, aducând în atenția opiniei publice documentul intitulat *Stimularea redresării economice europene*.

Criza financiară a scos la suprafață, fără menajamente, o serie de deficiențe semnificative în guvernarea corporativă din instituțiile financiare regăsite în statele membre:

- supravegherea și controlul organismelor de conducere au fost insuficiente;
- procesul de gestionare a riscurilor a fost slab, ineficient;
- existența unor structuri de remunerare inadecvate, care au condus la asumarea de riscuri excesive și de previziuni eronate pe termen scurt;
- neexercitarea de către acționari a unui control eficace asupra asumării

* Lector univ.dr., Facultatea de Finanțe, Bănci, Contabilitate, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București, e-mail: eugennicolaescu@yahoo.com

de riscuri de către instituțiile financiare pe care le dețineau.

Aceste deficiențe au jucat un rol important în criza financiară din ultimii ani, inițial o criză de lichiditate, ajunsă mai apoi o criză de solvabilitate.

Din analiza acestei stări de fapt se naște o primă constatare: realizarea unor verificări în timp util și eficiente în sistemele de guvernare corporativă ar putea ajuta la prevenirea crizelor.

Uniunea Europeană a început să înțeleagă necesitatea de a lucra împreună instituțiile europene și cele naționale, profesioniștii interesați și cu expertiză, având capacitatea intelectuală de a formula observații, de a lua atitudini și de a prognoza evoluțiile.

Pe drumul construcției instituționale Uniunea Europeană a constatat că o economie europeană, ca deziderat major al statelor membre, se realizează într-un cadru deosebit de complex, cadru care se poate înlăptui numai printr-o acțiune coordonată, unitară, cu valențe cumulate: normative, de recomandări și asumate voluntar.

Guvernarea înseamnă, în sensul larg, **reguli, procese și comportament** care afectează modul în care puterile sunt exercitate la nivel european în ceea ce privește, îndeosebi: deschiderea, participarea, responsabilitatea, eficiența și coerența.

Guvernanța economică europeană s-a lansat în anul 2000 prin Cartea Albă, care a fost supusă dezbaterii publice europene și a reprezentat un document fundamental de angajament.

Grupul de lucru, înființat tocmai pentru a elabora un raport privind guvernanța economică în Uniunea Europeană, a publicat primul său raport la Bruxelles, la 21 octombrie 2002.

Grupul a avut în vedere, în special, implicațiile extinderii Uniunii Europene și avea menirea de a propune soluții pentru atingerea obiectivelor de guvernare în acel context.

În cursul anilor următori s-au stratificat atribuțiile pe linia guvernanței economice între Parlamentul European, Consiliul European și Comisia Europeană, mai ales după adoptarea Tratatului Constituțional al Uniunii Europene.

Președintele Consiliului European a devenit președintele Grupului de lucru VI privind guvernarea economică, aceasta semnificând importanța deosebită acordată temei **Guvernanța economică europeană**, temă aflată în atenția Uniunii Europene și a tuturor statelor membre.

În anul 2009, un pas decisiv întreprins de Comisia Europeană a fost reforma guvernării corporative în instituțiile financiare.

De asemenea, Comisia Europeană a pus un accent mare pe guvernanța economică, cu un calendar ambițios de acțiuni și a lansat un proiect legislativ care să realizeze un cadru mai precis și mai larg în sensul reșezării guvernanței economice, ținând cont de desfășurarea crizei economice, de vulnerabilitățile sesizate, de existența multor deficiențe în organizarea și funcționarea instituțională.

În octombrie 2010 Grupul de lucru VI privind guvernarea economică, coordonat de Herman Van Rompuy, președintele Consiliului European, a publicat Raportul final.

Grupul de lucru privind guvernanța economică a efectuat o examinare sistematică a tuturor aspectelor prevăzute în mandatul său.

Raportul a vizat trei tipuri de politici: monetară, economică și instituțională.

Raportul face o serie de considerații generale cu privire la viitor:

- obiectivele economice ale Uniunii Europene să fie cuprinse într-un nou Tratat Constituțional, redactate într-o manieră echilibrată și simplificată;
- menținerea competenței exclusive a Băncii Centrale Europene pe linia politicii monetare europene în cadrul zonei euro, concomitent cu reevaluarea competențelor comune vizând aspectele de macroeconomie și aducerea acestora la nivelul Uniunii Europene și statelor membre.

În ceea ce privește **politica monetară**, grupul a subliniat sensibilitatea subiectului, părerile nefiind unitare în ceea ce privește rolul actual și viitor al Băncii Centrale Europene, creșterea transparenței prin posibilitatea raportării către Parlamentul European sau, chiar, modificarea Tratatului European pentru modul de raportare al guvernatorilor Băncii.

Grupul de lucru sugerează că **politica economică** a Uniunii Europene ar trebui să fie coordonată și consolidată, prin angajamente comune ale parlamentelor naționale. De aceea, Grupul de lucru consideră că marile orientări ale politicilor economice pot constitui instrumentul pentru realizarea coordonării europene, luând în considerare politicile de interes comun cu implicarea Parlamentului European prin consultări la adoptarea acestor politici.

Grupul de lucru consideră că metoda deschisă de coordonare s-a dovedit a fi un instrument util în domeniile politice în care nu există o coordonare mai puternică și să se întărească rolul Parlamentului European și Comisiei Europene. De asemenea, recomandă ca în competențele Uniunii Europene să se

mențină cele din domeniul fiscal cu privire la standarde minime, impozitarea indirectă, funcționarea pieței unice. În același timp, grupul de lucru a constatat că s-au făcut progrese pe linia simplificării reglementărilor piețelor de valori mobiliare și care au fost puse deja în aplicare, dar și că ar trebui să se extindă la alte sectoare financiare, existând o problemă vulnerabilă la elaborarea legislației secundare.

Referitor la **aspectele instituționale**, Grupul de lucru consideră că Eurogrup are un rol important de jucat în facilitarea discuțiilor între țările participante, existând în continuare divergențe în legătură cu rolul Eurogrup, ECOFIN și modalitățile de lucru prin care reprezentarea zonei euro în organizațiile internaționale să se îmbunătățească.

Preocupări actuale

Parlamentul European a adoptat, în același context de preocupări, la 20 octombrie 2010, o Rezoluție conținând recomandări către Comisie privind îmbunătățirea guvernanței economice și a cadrului de stabilitate al Uniunii, în special în zona euro. Această rezoluție se fundamentează pe constatări și direcții raționale de dezvoltare instituțională, dintre care amintim:

a) constatări

- nici cadrul actual de guvernanță și supraveghere economică, nici cadrul de reglementare pentru serviciile financiare nu au furnizat suficientă stabilitate și creștere;
- stabilitatea economică a Uniunii poate depinde de situația economică a unuia dintre membrii săi, existând o mare interdependență economică între toate statele mem-

bre în cadrul pieței interne în procesul de pregătire pentru extinderea zonei euro;

- cele 27 de state membre ar trebui să urmărească pe cât posibil toate propunerile de guvernanță economică, recunoscând faptul că pentru statele membre din afara zonei euro aceasta, în parte, se va realiza ca un proces voluntar;
- noua guvernanță economică consolidată ar trebui să integreze și să consolideze principiul european al solidarității, drept condiție prealabilă a capacității zonei euro de a răspunde șocurilor asimetrice și atacurilor speculative;
- actuala criză economică din Uniune este o criză de solvabilitate, care inițial s-a manifestat ca o criză de lichidități, dar care nu se poate rezolva pe termen lung doar prin îndatorarea și mai mare a țărilor cu un grad ridicat de îndatorare în paralel cu planurile accelerate de consolidare fiscală;

b) direcții raționale de dezvoltare instituțională

- respectarea rolului Comisiei și al Băncii Centrale Europene (BCE) conform Tratatului de Funcționare al Uniunii Europene;
- independența completă a Băncii Centrale Europene este o cerință necesară pentru un euro stabil, pentru o inflație redusă și pentru niște condiții de finanțare avantajoase pentru creștere și ocuparea forței de muncă;
- consolidarea guvernanței economice este necesar să se desfășoare în paralel cu consolidarea legitimității democratice a guvernanței europene, care trebuie realizată printr-o implicare mai puternică și mai promptă a Parlamentului European

Uniunea Europeană a constatat că o economie europeană, ca deziderat major al statelor membre, se realizează într-un cadru deosebit de complex, cadru care se poate înlăptui numai printr-o acțiune coordonată, unitară, cu valențe cumulate: normative, de recomandări și asumate voluntar

și a parlamentelor naționale pe parcursul întregului proces, fiind nevoie de o coordonare și mai bună, în spiritul respectului reciproc, între Parlamentul European și parlamentele naționale;

- deciziile luate în primăvara anului 2010 de a salva stabilitatea zonei euro sunt doar soluții temporare, care vor trebui sprijinite prin măsuri politice la nivel național și printr-un mai bun cadru de guvernanță economică la nivelul UE, în special în statele membre din zona euro;
- Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene oferă Uniunii competențe

Uniunea Europeană instituie un set de măsuri concrete, menite să asigure stabilitatea financiară în întreaga Uniune, să garanteze aplicarea aceluiași norme tehnice de bază și să asigure respectarea lor cu consecvență, având în vedere necesitatea de a identifica riscurile din sistem

sporite de a consolida guvernanta economică în cadrul Uniunii și prevederile tratatului ar trebui folosite integral, dar, pe termen lung, nu ar trebui excluse modificări la prevederile din Tratat, chiar dacă acestea ar fi sensibile;

- este necesar a fi creată și pusă în aplicare o legislație secundară cuprinzătoare pentru a atinge obiectivele Uniunii în acest domeniu și este esențială o mai bună guvernanta economică pentru Uniune în baza dispozițiilor din Tratat, ceea ce înseamnă că metoda Uniunii ar trebui folosită la valoarea ei maximă,

iar rolul cheie al Parlamentului European și al Comisiei ar trebui să fie respectat pentru a atinge obiectivele.

Comisia a adoptat, la 29 septembrie 2010, propuneri legislative privind guvernanta economică, care satisfac parțial nevoia de măsuri pentru îmbunătățirea guvernantei economice.

Ca urmare a acestei evoluții, Parlamentul European a luat două hotărâri foarte importante ce țin de guvernarea economică și strategia Uniunii Europene 2020.

Deputații europeni au propus reformarea guvernantei economice și introducerea unor obiective definite în strategia UE 2020.

Noul mod de guvernanta economică va fi dirijat de Comisia Europeană și se va baza pe o abordare de gen „sanțiuni și recompense”, prin încurajare economică sau sancționarea Statelor Membre.

Pentru formarea unei guvernante economice întărite este necesară consolidarea legitimității democratice a guvernantei economice europene, prin participarea adecvată a Parlamentului European și a Parlamentelor Naționale.

Guvernanta economică prevede o coordonare ce se bazează pe metoda comunitară și nu pe colaborarea interguvernamentală.

„Zona Euro are nevoie de o guvernanta economică mai îndrăzneată, iar un pilon monetar va eșua în lipsa unui pilon social și economic”, se indică în rezoluția guvernantei economice.

În cadrul procesului de coordonare economică, un rol primordial îi revine coordonării bugetare.

„Statele membre ar trebui să își considere politicile economice nu numai ca o problemă de interes național, ci și ca

o problemă de interes comun”, este menționat în rezoluție.

În Strategia UE deputații solicită introducerea unui obiectiv general de 3% din PIB atribuit cercetării și creșterii, obiective obligatorii emisiilor de gaze cu efect de seră și scăderea sărăciei în UE cu 50%.

În educație, deputații solicită ca procentul de urmare a învățământului secundar să fie de 100%, iar rata abandonului școlar să se reducă cu 10%.

Rezoluția introduce cinci teze, astfel:

- 1 - solicită Comisiei să prezinte Parlamentului European un set de măsuri, imediat după consultarea tuturor părților interesate și în temeiul dispozițiilor relevante din Tratatul de Funcționare al Uniunii Europene, îndeosebi în cadrul zonei euro.
- 2 - confirmă că recomandările formulate respectă principiul subsidiarității și drepturile fundamentale ale cetățenilor Uniunii Europene;
- 3 - solicită Comisiei să inițieze, pe lângă măsurile care pot și trebuie adoptate rapid în temeiul tratatelor existente, o analiză cu privire la evoluțiile instituționale care se pot dovedi necesare pentru instituirea unei guvernante economice coerente și eficiente;
- 4 - consideră că implicațiile financiare ale propunerii solicitate ar trebui să fie acoperite prin credite adecvate din buget, ținând cont de situațiile de deficit și de măsurile de austeritate actuale ale statelor membre;
- 5 - încredințează președintelui sarcina de a transmite prezenta rezoluție și recomandările detaliate Comisiei, Consiliului European, Consiliului, Băncii Centrale Europene, președintelui Eurogrupului și parlamentelor și guvernelor statelor membre.

De asemenea, Parlamentul European a adoptat următoarele opt recomandări, care, în principiu, se referă la:

Recomandarea nr. 1: *Elaborarea unui cadru coerent și transparent pentru monitorizarea multilaterală a evoluțiilor macroeconomice din Uniune și din statele membre și consolidarea supravegherii fiscale*

Recomandarea nr. 2: Consolidarea normelor din Pactul de stabilitate și creștere (PSC)

Recomandarea nr. 3: Îmbunătățirea guvernanței economice a Eurogrupului în zona euro, precum și în Uniunea Europeană în ansamblul ei

Recomandarea nr. 4: Crearea unui mecanism solid și credibil de prevenire și soluționare a datoriei excesive pentru zona euro

Recomandarea nr. 5: Revizuirea instrumentelor bugetare, financiare și fiscale la nivelul Uniunii Europene

Recomandarea nr. 6: Reglementarea și supravegherea pieței financiare cu o dimensiune macroeconomică clară

Recomandarea nr. 7: Îmbunătățirea fiabilității statisticilor Uniunii Europene

Recomandarea nr. 8: Îmbunătățirea reprezentării externe a Uniunii Europene în domeniul afacerilor economice și monetare

Au fost partajate atribuțiile principalelor organisme europene, astfel:

- Consiliul European definește direcțiile și prioritățile politice generale;
- Comisia promovează interesul general al Uniunii și ia inițiativele necesare în acest sens;
- Parlamentul European și Consiliul exercită în comun funcții legislative

și bugetare în baza propunerilor Comisiei.

Rezultate, tendințe și direcții

Comisia europeană a adoptat o propunere legislativă pe linia guvernanței economice europene, care constă în șase documente, patru dintre ele referitoare la chestiuni fiscale, care includ și o reformă a Pactului de Stabilitate și Creștere, iar două dintre ele au scopul de a detecta și a lua măsuri în cazul unor dezechilibre macroeconomice în Uniunea Europeană.

Instrumentele legislative adoptate în octombrie 2010 de Comisia Europeană au în vedere teme majore pentru construcția europeană și guvernanța economică:

1. Comisia Europeană vrea ca statele membre să respecte cu strictețe Pactul de Stabilitate și Creștere și să existe o coordonare fiscală mai accentuată.

Datoria excesivă va fi urmărită cu atenție, iar responsabilitatea fiscală a statelor membre este încurajată prin stabilirea unor indicatori minimi pentru cadrele fiscale naționale.

2. Comisia Europeană își propune o supraveghere economică mai largă pentru a preveni, detecta și corecta dezechilibrele macroeconomice și lipsa sau scăderea de competitivitate din Uniunea Europeană și, în special, din zona euro.

3. Ultimul element al propunerilor legislative urmărește întărirea mecanismelor de penalizare, cum ar fi introducerea unei largi palete de sancțiuni și stimulente, care să fie aplicate în mod gradual, încă din fazele incipiente ale procesului de supraveghere.

Concluziile acestui demers scot în evidență faptul că **Guvernanța economică și reglementarea serviciilor financiare** reprezintă o activitate importantă pentru Uniunea Europeană, regăsite în comunicările publice, astfel:

- Comisia a prezentat opinii care au fixat cadrul dezbaterii privind consolidarea guvernanței politicii economice în Uniunea Europeană și în zona euro.
- Comisia a acționat rapid în vederea implementării modificărilor necesare aduse „codului de conduită” privind Pactul de Stabilitate și de Creștere și va continua să acționeze în ceea ce privește măsurile care țin de competența directă a acesteia.
- Parlamentul European este angajat în mod activ în procesul de codecizie privind noul cadru de reglementare referitor la sectorul serviciilor financiare al Uniunii Europene.
- Comisia își va finaliza programul de reformă financiară prin prezentarea unor propuneri suplimentare, inclusiv un set de instrumente de gestionare a crizelor, care să contribuie la prevenirea și soluționarea aspectelor legate de falimentul băncilor, o transparență îmbunătățită a piețelor, sancțiuni împotriva abuzului de piață, consolidarea în continuare a normelor privind capitalul bancar și inițiative privind îmbunătățirea guvernanței corporatiste în sectorul financiar.
- Comisia va lansa propuneri legislative în vederea asigurării transparenței și securității pe piața instrumentelor financiare derivate și a abordării chestiunilor privind vânzarea în lipsă fără prevalidare, inclusiv swap-urile pe risc de credit.

- Comisia propune îmbunătățirea supravegherii UE a agențiilor de rating, ca parte a activității sale cu privire la prevenirea unei crize financiare viitoare și pentru consolidarea sistemului financiar.

Comisia Europeană a prezentat deja amendamente la normele Uniunii Europene privind agențiile de rating și a lansat o consultare publică privind **reforma guvernării corporative în instituțiile financiare**.

În acest sens, Comisia are două obiective principale:

A - asigurarea unei supravegheri eficiente și centralizate la nivel european, și

B - o transparență sporită cu privire la entitățile care solicită evaluări, astfel încât toate agențiile să aibă acces la aceleași informații.

Aceste modificări ar îmbunătăți supravegherea, creșterea concurenței pe piața agențiilor de rating și îmbunătățirea protecției investitorilor.

Privind guvernarea corporativă, Comisia a publicat, de asemenea, două rapoarte privind modul în care statele membre au pus în practică două recomandări din 2009 privind politicile de remunerare în sectorul serviciilor financiare și pentru directorii de companii listate.

DOCUMENTE DEJA ADOPTATE ȘI PUBLICATE ÎN JURNALUL EUROPEAN

Consiliul European a adoptat la 17 noiembrie 2010 actele legislative privind înființarea Consiliului European pentru Riscuri Sistemice (CERS), care va asigura supravegherea macro-prudențială a sistemului financiar și crearea a trei noi autorități europene care vor

supraveghea băncile, companiile de asigurări și piețele financiare.

Prin adoptarea acestui pachet legislativ, Uniunea Europeană instituie un set de măsuri concrete, menite să asigure stabilitatea financiară în întreaga Uniune, să garanteze aplicarea aceluiași norme tehnice de bază și să asigure respectarea lor cu consecvență, având în vedere necesitatea de a identifica riscurile din sistem într-o etapă timpurie și de a putea acționa coordonat, în mod mult mai eficient, în situații de urgență, precum și să contribuie la soluționarea dezacordurilor apărute între autoritățile de supraveghere.

În acest scop, cadrul instituțional privind supravegherea financiară, abilitat să aducă la îndeplinire dezideratele mai sus menționate este constituit din doi piloni:

- **Consiliul European pentru Riscuri Sistemice (CERS), creat în scopul de a monitoriza și a avertiza cu privire la acumularea de riscuri în economia europeană,**
- **Sistemul european al supravegheților financiari (SESF) pentru supravegherea instituțiilor financiare individuale („supraveghere micro-prudențială”).**

Sistemul constă dintr-o rețea de autorități naționale de supraveghere care lucrează în strânsă cooperare cu noile Autorități europene de supraveghere, create prin transformarea Comitetelor existente pentru sectorul bancar, cel al valorilor mobiliare și cel al asigurărilor și pensiilor ocupaționale.

Odată cu intrarea în vigoare a Pachetului legislativ, noul sistem este operațional de la 1 ianuarie 2011, prin:

- **Autoritatea Bancară Europeană (ABE),**

- **Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale (AEAPO),**
- **Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe (AEVMP).**

Consiliul European pentru Riscuri Sistemice și Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale își au sediul la Frankfurt, Autoritatea Bancară Europeană – la Londra și Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe – la Paris.

Totodată, Consiliul UE a adoptat un Regulament prin care acordă Băncii Centrale Europene (BCE) prerogative specifice pentru susținerea CERS în îndeplinirea sarcinilor care-i revin, precum și o directivă de modificare a legislației existente în ceea ce privește competențele conferite celor trei noi organisme de supraveghere.

Rolul Consiliului European pentru Riscuri Sistemice va fi acela de a monitoriza și evalua potențialele riscuri ce amenință stabilitatea sistemului financiar, iar, în caz de nevoie, de a emite către statele membre și autoritățile europene de supraveghere avertismente cu privire la riscurile sistemice susceptibile de a se acumula și recomandări cu privire la măsurile care se impun în vederea gestionării riscurilor respective.

Consiliul va fi condus pentru o perioadă de cinci ani de către președintele Băncii Centrale Europene, iar modalitatea prin care va fi desemnat următorul președinte al acestui Comitet va fi stabilită ulterior.

Consiliul general al CERS va fi alcătuit din președintele și vicepreședintele instituției, guvernatorii băncilor centrale ale celor 27 de state membre, președintele sau vicepreședintele BCE, președinții celor trei noi autorități europene de supraveghere și un membru al Comisiei Europene.

Programul de lucru al Comisiei Europene pentru anul 2011 include:

- continuarea acțiunilor în vederea completării și finalizării unui nou cadru privind guvernanța economică, inclusiv propuneri legislative;
- adoptarea ultimelor măsuri în vederea finalizării reformei cuprinzătoare a sistemului financiar european:
 - revizuirea Directivei privind piețele instrumentelor financiare (MiFID);
 - normele organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare privind depozitarea și remunerarea;
 - legislația privind pachetele de produse de investiții cu amănuntul;
 - noi modificări suplimentare ale Regulamentului privind agențiile de rating de credit;
 - legislație privind gestionarea crizelor și fondurile destinate soluționării situațiilor de criză bancară;
 - legislație privind guvernanța corporativă;
 - Comisia va lua măsuri în domeniul precum impozitarea în sectorul financiar;
 - combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale.

Guvernanța economică europeană a fost pe agenda Summit-ului Uniunii Europene din 25-26 martie 2011, care s-a încheiat cu următoarele concluzii :

- **Stabilirea priorităților pentru consolidarea fiscală și reforma structurală, având la bază restabilirea bugetelor prin sustenabilitate fiscală, reduce-**

rea șomajului prin reforme ale pieței forței de muncă și eforturi de a stimula creșterea economică.

Punerea în aplicare se va face de către statele membre care vor include aceste priorități în Programele de convergență și programele naționale de reformă.

Comisia Europeană va prezenta recomandările la ședința Consiliului European din iunie 2011.

- **Statele membre vor prezenta un plan de consolidare multianuală, inclusiv, în mod specific țintele de deficit, veniturile și cheltuielile, strategia preconizată pentru a atinge aceste obiective și calendarul pentru punerea sa în aplicare.**

Politicile fiscale pentru anul 2012 ar trebui să urmărească restabilirea încrederii, aducând tendințele privind datoria publică pe o traiectorie sustenabilă și asigurându-se că deficitele sunt aduse înapoi sub 3% din PIB în termenul convenit de către Consiliu.

Acest lucru necesită, în cele mai multe cazuri, o ajustare structurală anuală cu mult peste 0,5% din PIB.

- **Statele membre vor stabili principalele măsuri necesare pentru a muta spre agenda Europa 2020 obiectivele principale, așa cum s-a convenit în iunie 2010.**

Statele vor prezenta, de asemenea, măsuri de politică pentru a corecta dezechilibrele macroeconomice persistente și dăunătoare și de a îmbunătăți competitivitatea.

- **Consolidarea guvernanței.**

Pachetul de propuneri legislative privind guvernanța economică este esențial pentru asigurarea consolidată a disciplinei fiscale și pentru a evita dezechilibrele macroeconomice excesive.

Acesta include o reformă a Pactului de stabilitate și de creștere menită să con-

Schimbările tot mai profunde, mai ample și mai bine instituționalizate au nevoie de o monitorizare specifică, de o adaptare a celor care sunt obișnuiți cu auditarea instituțiilor financiare la noua arhitectură europeană atât evidentă, cât și presupusă

solideze supravegherea politicilor fiscale și măsurile care se aplică mai consecvent și într-o etapă mai devreme, noi dispoziții privind cadrul fiscal și o supraveghere de prevenire de noi dezechilibre macroeconomice.

Concluzii

Schimbările tot mai profunde, mai ample și mai bine instituționalizate au nevoie de o monitorizare specifică, de o adaptare a celor care sunt obișnuiți cu auditarea instituțiilor financiare la noua arhitectură europeană atât evidentă, cât și presupusă.

Consider că auditorii, prin organismele profesionale, naționale și europene, ar trebui să fie mai implicați, mai participativi la acest proces de creștere a responsabilității funcționării piețelor financiare.

Acum este bine ce se face, este important că este conștientizată problema, că i se găsesc soluțiile birocratice, administrative, dar dacă se va rămâne la acest stadiu, la această formulă rezultatele nu vor fi la nivelul așteptărilor, se vor vedea unele îmbunătățiri fără a se evalua corect durata, efectele și predictibilitatea.

Auditorii financiari sunt cei care prin standardele de specialitate aplicate cu profesionalism și raționament profes-

sional au capacitatea să identifice posibilele dezechilibre, deficiențe, abateri de la și din cadrul de raportare, evoluții previzibile negative în continuitatea activității, alte aspecte care prin opinia auditorului pot avea o importanță aparte.

Poate că Federația Experților Contabili Europeni ar trebui pregătită de a-și atribui un rol de consultant profesionist la dezvoltarea guvernantei economice europene, concomitent cu cadrul guvernantei corporative din instituțiile pieței financiare, existând suficient de multă cazuistică, dar și literatură de specialitate care a reușit să clarifice concepțiile, teoriile, rolul, conținutul, aria de cuprindere etc.

În același timp, însăși Federația Internațională a Contabililor ar putea avea un rol mai vizibil și mai activ în deschiderea profesiei, inclusiv prin adoptarea unor noi standarde sau completarea, dezvoltarea unora existente pentru a se putea cere auditorilor opinii curajoase, obiective și independente.

Opiniile auditorilor ar putea avea capacitatea de a sesiza, preventiv, unele derapaje de la cadrul de raportare, dar și de a face constatări și recomandări pentru menținerea unei activități financiare în limitele tolerabile pentru guvernanta economică.

Viitorul este cel care ne va spune cine își va asuma o asemenea responsabilitate!

Bibliografie

Rezoluția Parlamentului European din 20 octombrie 2010 conținând recomandări către Comisie privind îmbunătățirea guvernantei economice și a cadrului de stabilitate al Uniunii, în special în zona euro, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0369+0+DOC+XML+V0//RO>

Guvernarea economică – O Carte Albă – Comisia Comunităților Europene, Bruxelles, 25.07.2001

Raportul final al Grupului de lucru VI privind guvernarea economică, Convenția Europeană, Bruxelles, 21.10.2002

Comisia Europeană, comunicate de presă, <http://ec.europa.eu/geninfo/query/resultaction.jsp?page=1>

Parlamentul European – comunicate de presă, <http://www.europarl.europa.eu/ro/pressroom/>

Regulamentul (UE) nr. 1092/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 privind supravegherea macroprudențială la nivelul Uniunii Europene a sistemului financiar și de înființare a unui Comitet european pentru risc sistemic, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:331:0001:01:RO:HTML>

Regulamentul (UE) nr. 1093/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea bancară europeană), de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/78/CE a Comisiei, <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2010:331:SOM:RO:HTML>

Regulamentul (UE) nr. 1094/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea europeană de asigurări și pensii ocupaționale) de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/79/CE a Comisiei, <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2010:331:SOM:RO:HTML>

Regulamentul (UE) nr. 1095/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe), de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE și de abrogare a Deciziei 2009/77/CE a Comisiei, <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2010:331:SOM:RO:HTML>

Directiva 2010/78/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE și 2009/65/CE cu privire la competențele Autorității europene de supraveghere (Autoritatea bancară europeană), ale Autorității europene de supraveghere (Autoritatea europeană pentru asigurări și pensii ocupaționale) și ale Autorității europene de supraveghere (Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe), <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2010:331:SOM:RO:HTML>

Analiza codurilor de guvernare corporativă de la nivelul Uniunii Europene din perspectiva contribuției auditului extern

Cristina BOȚA-AVRAM* & Dumitru MATIȘ**

Introducere

Abstract

The Analysis of European Union Corporate Governance Codes from the Perspective of External Audit's Contribution

The present study is the result of a larger research activity which aims to develop a comparative analysis of corporate governance codes issued in the Member States of the European Union in terms of contribution to the audit function to ensure good corporate governance. In order to substantiate this comprehensive analysis of codes of corporate governance in EU member states it was taken in consideration the international and national existing trends that claims the need for a trilateral approach of the audit function in the context of corporate governance. This research activity will materialize in three distinct studies, based on the analysis of the three central pillars of the audit function's contribution (external audit, internal audit, audit committee) for the enhancing of corporate governance at European level. First study (the present one) is based on the analysis of external audit's role and responsibility. By presenting an overview of the main conclusions resulting from this comparative study, the authors hope to stimulate further research and to initiate constructive debates in the area of research.

Key words: *corporate governance, external audit, independence, corporate governance code, European Union*

JEL Classification: *M 40, M 42, M 21, M 14*

Cuvinte cheie: *guvernare corporativă, audit extern, independență, cod de guvernare corporativă, Uniunea Europeană*

Provocările și dificultățile la care este expus mediul economic european actual ca urmare a crizei economice și financiare au impus necesitatea adopției în spațiul european a unor măsuri care să satisfacă nevoia prioritară de stabilizare a sistemului financiar. În timp ce responsabilitatea instituțiilor financiare, a agențiilor de rating sau a băncilor centrale a fost puternic analizată, fiind în centrul atenției în cadrul dezbaterilor organizate la nivelul reuniunilor, dezbaterilor și organizațiilor internaționale, totuși, atenția acordată nu a fost aceeași și în cazul funcției de audit și al modului în care aceasta ar putea contribui la asigurarea stabilității financiare¹.

În ceea ce privește spațiul european, cadrul de guvernare corporativă al entităților cotate pe piețele de capital europene au la dispoziție un ansamblu de prevederi legislative și instrumente juridice, care includ recomandări și coduri de guvernare corporativă, în marea lor majoritate fiind constituite pe baza principiului „Aplici sau explici”

* Asist.univ.dr., Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Cluj-Napoca, Catedra de Contabilitate și Audit, email: cristina.botaavram@econ.ubbcluj.ro.

** Prof.univ.dr., Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Cluj-Napoca, Catedra de Contabilitate și Audit, email : dimitru.matis@econ.ubbcluj.ro.

1 Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor: *Către un act privind piața unică – pentru o economie statală socială de piață cu grad ridicat de competitivitate*, COM (2010).

(Comply or explain). Codurile de guvernare corporativă de la nivel european sunt adoptate la nivel național. Totuși, Directiva 2006/46/CE recomandă aplicarea lor pe baza acestui principiu, solicitând companiilor listate să întocmească declarația de guvernare corporativă, prin care să justifice conformitatea sau neconformitatea cu prevederile codului.

O analiză a modului în care aceste coduri de la nivel european sunt aplicate ar fi foarte pertinentă, mai ales în contextul în care există studii recente care relevă faptul că, în majoritatea cazurilor, informațiile prezentate de entități în declarațiile lor de guvernare corporativă sunt nesatisfăcătoare și mai ales în multe state membre UE nu este monitorizată la modul foarte serios respectarea acestor coduri de guvernare corporativă².

Metodologia cercetării științifice

Studiul de față se înscrie în seria unor studii dedicate dezvoltării unei analize de conținut a codurilor de guvernare corporativă cele mai recente de la nivelul Uniunii Europene, din perspectiva contribuției auditului cu cei trei mari piloni ai săi (auditul intern, auditul extern, comitetul de audit), având în vedere recomandările unor specialiști internaționali³ și naționali⁴, care optează pentru o abordare trilaterală a auditului în contextul guvernării corporative.

Principalul obiectiv al acestui studiu constă în delimitarea principalelor repere care stabilesc modul în care auditul extern ar trebui să contribuie la asigurarea unei bune guvernări corporative, la nivelul țărilor membre UE, printr-o analiză ce se dorește a fi cât mai exhaustivă a codurilor de guvernare corporativă UE. În vederea atingerii obiectivului stabilit, în realizarea analizei comparative s-au avut în vedere următoarele criterii:

- Tipul de reglementare a guvernării corporative: obligatorie sau opțională („mandatory” or „voluntary”)
- Precizări privind rolul auditului extern în cadrul sistemului de guvernare corporativă, care să aibă în vedere cel puțin următoarele elemente:
 - Poziția și rolul auditului extern în contextul guvernării corporative
 - Selecția auditorului extern
 - Rolul auditului extern
 - Independența auditorului extern.

Prezentarea datelor utilizate în studiu

Pentru realizarea acestui studiu a fost accesat site-ul European Corporate Governance Institute (<http://www.ecgi.org/codes/>), unde au fost accesibile toate codurile de guvernare corpora-

tivă ale țărilor membre ale Uniunii Europene.

La nivelul spațiului european, prin intermediul Comisiei Europene, este evidentă preocuparea care există sau cel puțin ar trebui să existe pentru rolul auditului extern în contextul reformei reglementare a pieței financiare. Dovadă în acest sens este raportul *Cartea Verde – „Politica de audit: lecțiile crizei”* emisă de către Comisia Europeană la Bruxelles (13.10.2010) prin care se scoate în evidență nevoia urgentă de a asigura „robustețea auditului”, care este esențială pentru restabilirea încrederii investitorilor în piață, dar și pentru asigurarea protecției acestora, în același timp. Cu ocazia acestui raport se reiterează, dacă mai era necesar, **importanța pe care auditul extern (statutar) o are, atribuindu-i-se o funcție socială, auditul statutar având menirea de a furniza o opinie asupra veridicității și corectitudinii situațiilor financiare ale entităților auditate.** Asigurarea independenței auditorilor este cu atât mai importantă cu cât ea este considerată ca fiind „cheia de boltă” a mediului de audit. Actualmente se manifestă o îngrijorare oarecum justificată de evenimentele ultimilor ani, care determină multiple semne de întrebare asupra modului în care auditul extern își îndeplinește eficient responsabilitatea socială, pornind de la îngrijorările manifestate de diverse părți interesate asupra pertinentei auditurilor în mediul de afaceri actual⁵.

Plecând de la aceste premise, datele culese în realizarea studiului s-au axat

2 Comisia Europeană (2009), „Study on Monitoring and Enforcement practices in Corporate Governance in the Member States”, accesibil on-line la adresa http://ec.europa.eu/internal_market/company/ecgforum/studies_en.htm

3 Porter, B.A., (2009), *The audit trinity: the key to securing corporate accountability*, Managerial Auditing Journal, 2009, Vol. 24 No. 2, pp. 156-182.

4 Dobroțeanu, C., Răileanu, A.S., Dobroțeanu, L., (2011), *Trinomul audit extern-comitet de audit-audit intern în contextul reglementărilor privind guvernarea corporativă*, Revista „Audit Financiar” Nr.4, Aprilie, pp.3-10.

5 Comisia Europeană (2010), *Green paper-Audit policy: lessons from the crisis*, October 2010, http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/docs/market/consultation2008/summary_report_en.pdf

pe criterii care au avut în vedere modul în care este asigurată independența auditorului extern (statutar), care este modul de selecție al acestuia (care poate avea consecințe asupra indepen-

denței sale), precum și care sunt principiile responsabilității prevăzute a fi îndeplinite de către auditul extern la nivelul codurilor de guvernare corporativă din spațiul european.

În cele ce urmează sunt prezentate datele care au stat la baza acestei analize comparative a codurilor de guvernare corporativă UE, abordate din perspectiva auditului extern.

Tabel 1 - Analiza codurilor de guvernare corporativă la nivelul Uniunii Europene

Criteriul analizat	AUSTRIA	BELGIA	BULGARIA	CEHIA
Codul de guvernare corporativă	Austrian Code of Corporate Governance January 2009	The 2009 Belgian Code on Corporate Governance 12 March 2009	Bulgarian National Code for Corporate Governance 10 October 2007	Corporate Governance Code based on the OECD Principles (2004) June 2004
Link	http://www.ecgi.org/codes/documents/austrian_code_2009_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/code.php?code_id=256	http://www.ecgi.org/codes/documents/Codeks_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/czech_code_2004_en.pdf
Sistemul de conducere	Dualist	Unitar ("one-tier board")	Unitar ("one-tier board") sau dualist ("two-tier")	Noul cod introdus din 2004 încetează să-și mai manifeste preferința pentru modelul anglo-saxon de conducere (care este similar celui unitar cu un organ reprezentativ de conducere Consiliul de Administrație), lăsând la latitudinea societăților de a opta între un model german (similar celui dualist) și un model anglo-saxon.
Tipul de reglementare	Prevederi obligatorii prin lege, pentru companiile listate la Viena Stock Exchange. Opționale ("comply or explain") pentru companiile nelistate la bursă	Principiul "aplici sau explici"	Principiul "aplici sau explici"	Codul de guvernare corporativă cehă include prevederi care au statut obligatoriu și doar prevederile cu caracter de recomandare au caracter de aplicabilitate voluntară.
Independența auditului extern	Auditorul care-și exprimă opinia asupra situațiilor financiare consolidate nu poate ocupa o poziție de management timp de 2 ani după semnarea raportului de audit. De asemenea, el trebuie să se asigure că nu are nici o relație cu acea entitate care i-ar putea afecta independența (cum ar fi un contract de consultanță). Auditorul trebuie să informeze imediat președintele consiliului de supraveghere și președintele comitetului de audit în situația în care intervin factori care pot afecta independența și obiectivitatea sa.	Auditorul extern va confirma în scris comitetului de audit asigurarea criteriilor de independență necesară și va examina împreună cu membrii comitetului de audit riscurile potențiale care ar putea afecta această independență. De asemenea, va informa comitetul de audit asupra serviciilor adiționale furnizate companiei în afara auditului statutar al situațiilor financiare.	Se prevede aplicarea principiului rotației auditorului extern pentru a asigura independența	Este considerată vitală pentru o bună guvernare corporativă, fiind exprimată de auditorul extern printr-o declarație scrisă.
Rolul auditului extern	Auditorul statutar va emite un raport prin care își va exprima o opinie asupra situațiilor financiare ale companiei. Pe lângă raportul de audit privind situațiile financiare (raportul de audit statutar), auditorul extern are obligația de a înainta un raport în atenția consiliului de administrație, prin care să fie prezentate principalele deficiențe constatate. Acest raport trebuie adus și la cunoștința președintelui consiliului de supraveghere, care va avea responsabilitatea de a-l discuta în cadrul comitetului de audit și transmis tuturor membrilor consiliului de supraveghere.	Auditorul statutar trebuie să și exprime o opinie asupra imaginii fidele a activelor și datoriilor companiilor, a poziției financiare și a rezultatelor reflectate de situațiile financiare în acord cu cadrul de raportare financiară aplicabil în Belgia. De asemenea, auditorul statutar va comenta raportul anual al conducerii.	Nu sunt precizări clare în acest sens.	Auditorul extern trebuie să furnizeze o asigurare obiectivă consiliului de administrație, consiliului de supraveghere și acționarilor asupra faptului că situațiile financiare reprezintă o imagine corectă a poziției financiare și a performanței companiei sub toate aspectele semnificative. Importanța unui audit al situațiilor financiare realizat de un auditor independent este considerată fundamentală pentru o bună guvernare corporativă.

Criteriul analizat	AUSTRIA	BELGIA	BULGARIA	CEHIA
Selecția auditorului extern	Selecția auditorului extern care realizează auditul situațiilor financiare este propusă de către comitetul de audit și votată de către Adunarea generală a acționarilor. După votul AGA, acordul cu auditorul extern care va realiza auditul situațiilor financiare se va încheia de către consiliul de supraveghere al entității.	Comitetul de audit înaintează propuneri consiliului de administrație privind selecția auditorului extern, precum și termenii misiunii sale. Ulterior, consiliul de administrație va supune această propunere votului Adunării Generale a acționarilor.	Consiliul de administrație (în cazul sistemului unitar) și Consiliul de supraveghere (în cazul sistemului dualist) asistați de către comitetul de audit înaintează propuneri Adunării Generale a Acționarilor privind selecția auditorului extern.	Comitetul de audit este responsabil pentru înaintarea unei propuneri privind numirea auditorului extern al companiei. Ulterior, aceste propuneri vor fi supuse votului Adunării Generale a Acționarilor, la care va participa și auditorul extern propus.

Criteriul analizat	CIPRU	DANEMARCA	ESTONIA	FINLANDA
Codul de guvernanță corporativă	Cyprus Corporate Governance Code (2nd edition, March 2006) March 2006	Recommendations on Corporate Governance April 2010	Corporate Governance Recommendations 1 January 2006	Finnish Corporate Governance Code 20 October 2008
Link	http://www.ecgi.org/codes/documents/cgc_cyprus_march2006_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/recommendations_apr_2010_denmark_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_recommendations_2005_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/finnish_cg_code_2010_en.pdf
Sistemul de conducere	Nu se precizează în mod clar, însă din prezentarea organelor de guvernanță corporativă ar reieși o structură de conducere de tip unitar.	Înainte de revizuirea codului de guvernanță corporativă danez, modelul danez de conducere corespundea celui britanic (one-tier), însă o dată cu adaptarea legii societăților comerciale în Danemarca (Companies Act) se remarcă o tendință spre adaptarea unui sistem de tip dualist, cu delimitarea a două organe distincte în guvernare: directorat (consiliu de administrație) și consiliu de supraveghere. Decizia asupra sistemului de conducere aparține Adunării Generale a Acționarilor.	Nu se prevede în mod clar tipul sistemului de conducere, însă, ținând cont de structura organelor de guvernanță (Directorat, Consiliu de Supraveghere) rezultă o structură de tip dualist.	În general se adoptă sistemul one-tier de management, totuși sunt câteva companii (chiar dacă foarte puține) care au și Consiliu de Supraveghere, ceea ce ar duce spre o structură de tip dualist.
Tipul de reglementare	Principiul "aplici sau explici"	Codul include reglementări cu caracter de cele mai bune practici, fiind caracterizate prin voluntariat, care asigură flexibilitate în aplicarea lor (principiul "comply or explain")	Principiul "Aplici sau explici"	Principiul "Aplici sau explici"
Independența auditului extern	Monitorizată de către Comitetul de audit	Nu sunt precizări clare în acest sens.	Înainte de a fi propus un auditor pentru a realiza auditul situațiilor financiare, Consiliul de Supraveghere solicită acestuia să prezinte orice posibilă legătură care ar exista între entitate, managementul acesteia și auditor care ar putea avea un impact asupra independenței. Consiliul de Supraveghere va descrie în raportul de evaluare al auditorului, pe baza căruia propune selecția acestuia, serviciile pe care auditorul le-ar fi furnizat în relațiile precedente cu companii și serviciile pe care ar urma să le furnizeze. De asemenea, în contractul încheiat între entitate și auditorul situațiilor financiare, acesta se obligă să aducă la cunoștința Consiliului de Supraveghere orice situație care ar putea prejudicia independența în realizarea activității sale.	Durata consecutivă a misiunilor de audit extern realizate de un auditor extern nu poate depăși 7 ani. Această regulă de 7 ani se aplică strict la persoana auditorului cu principala responsabilitate, și nu la firma de audit pe care o reprezintă.

Criteriul analizat	CIPRU	DANEMARCA	ESTONIA	FINLANDA
Rolul auditului extern	Auditarea situațiilor financiare și prezentarea raportului de audit în cadrul Consiliului de Administrație.	Nu sunt precizări clare în acest sens.	Auditarea situațiilor financiare anuale și prezentarea rezultatelor acestei auditări în cadrul Consiliului de Supraveghere.	Auditarea situațiilor financiare individuale și consolidate și prezentarea acestui raport în cadrul Comitetului de Audit.
Selecția auditorului extern	Comitetul de audit face propuneri privind selecția auditorului extern, pe care le înaintează Consiliului de Administrație.	Auditorul extern, precum și onorariul acestuia se stabilește în acord cu organul suprem de guvernare corporativă (Consiliul de Supraveghere) în acord cu recomandările emise de Comitetul de Audit.	Consiliul de Supraveghere face propuneri pentru selecția auditorului extern, care va fi ulterior supusă aprobării Adunării Generale a Acționarilor.	Selecția auditorului extern este una dintre cele mai importante decizii ale Adunării Generale a Acționarilor, iar propunerea este făcută de tot de către acționari, cu sprijinul comitetului de audit.

Criteriul analizat	FRANȚA	GERMANIA	GRECIA	IRLANDA	ITALIA
Codul de guvernare corporativă	Recommendations on corporate governance - Revised 2011	German Corporate Governance Code as amended on 26 May 2010 (26 May 2010)	SEV Corporate Governance Code For Listed Companies 24 March 2011	Corporate Governance Code for Irish Domiciled Collective Investment Schemes September 2010	Corporate Governance Code (Codice di Autodisciplina) 14 March 2006 (art.7 remuneration of directors revised 2010)
Link	http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_recommendations_afg_2011_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_code_germany_may2010_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/sev_cg_code_listed_companies_greece_21mar2011_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/ifa_code_sep2010_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/codiceautodisciplina_en.pdf
Sistemul de conducere	Nu se precizează în mod clar, însă din prezentarea organelor de guvernare corporativă ar reieși o structură de conducere de tip dualist.	În principal sistemul dualist de conducere, dar nu este exclusă existența și a unui sistem unitar de conducere	Nu se precizează în mod clar, însă din prezentarea organelor de guvernare corporativă ar reieși o structură de conducere de tip unitar.	Nu se precizează în mod clar, însă din prezentarea organelor de guvernare corporativă ar reieși o structură de conducere de tip unitar.	Chiar dacă se prevede și posibilitatea aplicării unui sistem de conducere de tip unitar sau dualist, totuși se stipulează predominanța modelului tradițional format din organe de conducere reprezentate de: Consiliul de Administrație și Consiliul de Auditori (Board of Auditors).
Tipul de reglementare	Aplicare voluntară	Chiar dacă nu se specifică în mod clar aplicarea principiului "aplici sau explici" totuși companiile pot devia de la prevederile codului, cu condiția argumentării acestora în cadrul rapoartelor anuale.	Principiul "Aplici sau explici"	Aplicare voluntară, însă se precizează de la început existența unor prevederi ale codului care sunt incluse ca prevederi legislative în cuprinsul legii care reglementează funcționarea societăților comerciale în Irlanda (numite "Irish Collective Investment Scheme")	Principiul "Aplici sau explici"
Independența auditului extern	Comitetul de audit se asigură de îndeplinirea criteriilor de independență și obiectivitate ale auditorului extern.	Anterior înaintării unei propuneri în vederea selecției auditorului extern, Consiliul de Supraveghere, respectiv Comitetul de Audit, va obține o declarație de la auditorul vizat, prin care se va prezenta orice posibilă relație existentă între auditori și reprezentanții entității, pe de altă parte.	Comitetul de audit revizuieste și monitorizează independența și obiectivitatea auditorului intern, având în vedere cadrul legislativ relevant grecesc. Legat de furnizarea serviciilor non-audit, comitetul de audit este cel care implementează o politică prin care furnizarea unor astfel de servicii non-audit să nu afecteze independența auditorului extern.	Nu există precizări clare în acest sens.	Monitorizarea independenței auditorului extern este realizată de către Consiliul de Auditori.

Criteriul analizat	FRANȚA	GERMANIA	GRECIA	IRLANDA	ITALIA
Independența auditului extern		De asemenea, se vor prezenta și toate serviciile care au fost furnizate în ultimul an companiei respective, îndeosebi cele de consultanță, de către auditor, precum și serviciile contractate a se furniza în decursul anului următor. Se prevede obligativitatea ca, imediat ce s-au ivit factori care pun în pericol independența auditorului, aceștia să fie aduși la cunoștința Consiliului de Supraveghere, respectiv a Comitetului de Audit.			
Rolul auditului extern	Auditarea situațiilor financiare individuale și consolidate	Auditarea situațiilor financiare individuale și consolidate și prezentarea acestui raport în cadrul Consiliului de Supraveghere.	Auditarea situațiilor financiare individuale și consolidate și prezentarea acestui raport comitetului de audit.	Auditarea situațiilor financiare și prezentarea acestui raport în fața acționarilor respectivei companii (așa-numite "collective investment schemes")	Auditarea situațiilor financiare, însă nu există precizări foarte clare în cadrul cărui consiliu se discută rezultatele raportului de audit asupra situațiilor financiare.
Selecția auditorului extern	Procesul de selecție al auditorilor externi este monitorizat de comitetul de audit.	Se realizează pe baza unei propuneri făcute de către Consiliul de Supraveghere, respectiv de către Comitetul de Audit, atunci când acesta există.	Comitetul de audit este cel care face recomandări către Adunarea Generală a Acționarilor prin intermediul Consiliului de Administrație privind numirea sau revocarea auditorului extern și aprobă termenii și condițiile angajamentului cu auditorul extern.	Consiliul de administrație face propuneri asupra selecției sau schimbării auditorului extern	Consiliul de Auditori face propuneri în acest sens.

Criteriul analizat	LUXEMBURG	LETONIA	LITUANIA	MALTA
Codul de governanță corporativă	The Ten Principles of Corporate Governance of the Luxembourg Stock Exchange (Revised October 2009) 15 September 2009	Principles of Corporate Governance and Recommendations on their Implementation May 2010	Corporate Governance Code for the Companies listed on the National Stock Exchange of Lithuania 23 April 2003	Principles of Good Corporate Governance: Revised Code for Issuers of Listed Securities 3 November 2005
Link	http://www.ecgi.org/codes/documents/10_principles_lux_oct2009_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_latvia_may2010_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/code_lithuania.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_principles_malta_lc_nov2005_en.pdf
Sistemul de conducere	Nu se precizează în mod clar, însă din prezentarea organelor de governanță corporativă ar reieși o structură de conducere de tip unitar.	Nu sunt precizări clare în acest sens	Chiar dacă nu se precizează în mod clar tipul de sistem de conducere, totuși din prezentarea organelor de governanță se observă o structură de tip dualist, formată din Consiliul de Supraveghere (Collegial supervisory board) și Directorat (Collegial Management Body) pentru separarea funcțiilor de management de cea de supervizare. Se acceptă totuși de a merge pe ideea exercitării ambelor funcții de un singur organism, dar atunci se recomandă ca acesta să fie Consiliul de Supraveghere.	Nu se precizează în mod clar, însă din prezentarea organelor de governanță corporativă ar reieși o structură de conducere de tip unitar.
Tipul de reglementare	Principiul "aplici sau explici"	Principiul "aplici sau explici"	Se stipulează caracterul de recomandare al prevederilor codului de governanță corporativă, dar în același timp, se menționează faptul că o bună parte din aceste prevederi au fost incluse și în actele legislative care reglementează funcționarea societăților comerciale în Lituania.	Deocamdată prevederile nu sunt obligatorii, dar ar putea deveni după o perioadă de tranziție.

Criteriul analizat	LUXEMBURG	LETONIA	LITUANIA	MALTA
Independența auditului extern	Comitetul de audit monitorizează independența și obiectivitatea auditorului extern, aplicând principiul rotației auditorilor care realizează auditul extern. Comitetul de audit dezvoltă politicile prin care auditorul extern poate furniza servicii non-audit companiei, având în vedere obiectivul de a evita conflictele de interese.	Se prevede necesitatea asigurării independenței auditorilor în realizarea sarcinilor sale, astfel încât să poată furniza o apreciere obiectivă a proceselor de management al riscului și al controlului intern	Se recomandă aplicarea principiului rotației auditorului, iar, în acest sens, recomandarea este ca perioada maximă în care un audit al situațiilor financiare este realizat de către aceeași firmă de audit (auditor extern) să fie stipulată în actele constitutive și statutul societății, dar oricum această perioadă nu trebuie să depășească 5 ani.	Comitetul de audit este responsabil cu monitorizarea și evaluarea independenței și obiectivității auditorului extern, dezvoltând în același timp o politică corespunzătoare privind condițiile în care auditorul extern ar putea furniza companiei și servicii non-audit.
Rolul auditului extern	Auditorul extern va audita situațiile financiare ale companiei, furnizând în cadrul raportului de audit o opinie obiectivă și independentă asupra calității situațiilor financiare ale companiei.	Nu există precizări clare în acest sens.	Auditorul extern va audita situațiile financiare ale companiei, furnizând în cadrul raportului de audit o opinie obiectivă și independentă asupra calității situațiilor financiare ale companiei.	Auditarea situațiilor financiare individuale și consolidate
Selecția auditorului extern	Comitetul de audit face recomandări consiliului de administrație privind selecția, numirea și revocarea auditorului extern, a termenilor și condițiilor angajamentului de audit.	Nu există precizări clare în acest sens.	Comitetul de audit face propuneri privind selecția auditorului extern, pe care le va înainta spre aprobare Adunării Generale a Acționarilor.	Comitetul de audit va face recomandări Consiliului de Administrație cu privire la numirea auditorului extern și la aprobarea termenilor și condițiilor angajamentului, ulterior urmând supunerea spre aprobarea Adunării Generale a Acționarilor.

Criteriul analizat	UK	POLONIA	PORTUGALIA	OLANDA
Codul de guvernare corporativă	The UK Corporate Governance Code June 2010	Code of Best Practice for WSE Listed Companies 19 May 2010	CMVM Corporate Governance Code 2010 (Recommendations) 8 January 2010	Dutch corporate governance code 10 December 2008
Link	http://www.ecgi.org/codes/documents/uk_cg_code_june_2010_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/code_wse_2010_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cmvm_cg_recommendations_2010_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_code_netherlands_dec2008_en.pdf
Sistemul de conducere	Sistemul anglo-saxon de conducere de structura one-tier.	Nu se prevede în mod clar tipul sistemului de conducere, însă ținând cont de structura organelor de guvernare (Directorat, Consiliu de Supraveghere) rezultă o structură de tip dualist.	Nu se prevede în mod clar tipul sistemului de conducere, însă ținând cont de structura organelor de guvernare (Directorat, Consiliu de Supraveghere) rezultă o structură de tip dualist.	Sistemul de conducere two-tier (sistemul dualist), dar nu este exclusă nici structura one-tier (sistemul unitar).
Tipul de reglementare	Principiul "aplici sau explici"	Principiul "aplici sau explici"	Nu se prevede în mod clar, însă având în vedere că ele au caracterul de recomandări apreciem că se poate întui o aplicare voluntară a acestor prevederi.	Abaterile de la codul de guvernare olandez sunt permise doar în anumite circumstanțe.
Independența auditului extern	Independența auditorului extern este monitorizată de către Comitetul de Audit, iar în raportul anual se prezintă acționarilor modul în care s-au luat măsurile pentru asigurarea criteriilor necesare de independență și obiectivitate ale auditorului extern.	Precizări insuficiente din acest punct de vedere.	Se recomandă principiul rotației auditorilor externi, după 2-3 misiuni efectuate de-a lungul a 3-4 ani consecutivi. Nerespectarea acestui principiu trebuie justificată de către Consiliul de Supraveghere, care trebuie să aibă în vedere criteriile de asigurare a independenței și costurile înlocuirii auditorului extern.	Remunerarea auditorului extern și politica de furnizare a serviciilor non-audit vor fi aprobate de către Consiliul de supraveghere pe baza recomandărilor comitetului de audit și după consultarea cu directoratul.

Criteriul analizat	UK	POLONIA	PORTUGALIA	OLANDA
Rolul auditului extern	Auditarea situațiilor financiare individuale și consolidate și furnizarea unei asigurări rezonabile asupra calității procesului de raportare financiară.	Precizări insuficiente din acest punct de vedere.	Auditorul extern furnizează o asigurare asupra situațiilor financiare. De asemenea, verifică implementarea politicilor de remunerare în cadrul companiei, eficiența și eficacitatea mecanismelor de control intern și raportează deficiențele constatate Consiliului de Supraveghere. Se stipulează că, în general, auditorul extern nu ar trebui să fie contractat pentru a oferi alte servicii decât servicii de audit, dar în cazul în care totuși acest lucru se întâmplă aceste servicii non-audit nu trebuie să depășească 30% din totalul serviciilor contractate de companie.	Auditorul extern auditează sistemul de raportare financiară al entității. De asemenea, auditorul extern verifică managementul riscurilor și sistemul de control intern conectat la procesul de raportare financiară, care va fi auditat de către acesta. Comitetul de audit va decide dacă auditorul extern își va extinde activitatea mai mult de situațiile financiare.
Selecția auditorului extern	Comitetul de audit face propuneri către consiliul de administrație privind numirea sau revocarea auditorului extern, care va fi ulterior supusă aprobării în Adunarea Generală a Acționarilor. În cazul în care consiliul de administrație nu acceptă propunerea auditorului extern făcută de comitetul de audit, acest lucru trebuie explicat în raportul anual, cu prezentarea argumentelor pentru care comitetul de audit a propus auditorul respectiv, și a contraargumentelor pe baza cărora consiliul de administrație a respins propunerea făcută de comitetul de audit.	Precizări insuficiente din acest punct de vedere.	Este propusă de comitetul care joacă rolul comitetului de audit (Financial Matters Committee sau Audit Committee).	Auditorul extern este numit de către adunarea generală a acționarilor. Consiliul de Supraveghere desemnează un candidat pentru calitatea de auditor extern, ținând cont de recomandările Comitetului de Audit și ale consiliului de administrație.

Criteriul analizat	ROMÂNIA	SLOVACIA	SLOVENIA
Codul de guvernanță corporativă	Bucharest Stock Exchange Corporate Governance Code 22 January 2009	Corporate Governance Code for Slovakia January 2008	Corporate Governance Code 8 December 2009
Link	http://www.ecgi.org/codes/documents/bucharest_se_code_jan2009_ru.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cega_code_slovakia_jan2008_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_code_slovenia_dec2009_en.pdf
Sistemul de conducere	Unitar ("one-tier board") sau dualist ("two-tier")	Sistemul two-tier este dominant în Slovacia, dar nu este exclus sistemul unitar.	Sistemul two-tier este dominant în Slovenia, dar nu este exclus sistemul unitar.
Tipul de reglementare	Principiul "Aplici sau explici"	Principiul "Aplici sau explici"	Principiul "Aplici sau explici"
Independența auditului extern	Comitetul de Audit va monitoriza independența și obiectivitatea auditorului financiar, în special prin monitorizarea rotației partenerilor dedicați Emitentului, în firma de audit.	Comitetul de Audit va monitoriza independența și obiectivitatea auditorului financiar, în special prin monitorizarea rotației partenerilor în firma de audit și a remunerăției acestora.	Cel puțin o dată la 5 ani se prevede necesitatea schimbării partenerului de audit extern sau a firmei de audit extern.
Rolul auditului extern	Nu sunt precizări clare în acest sens	Auditarea situațiilor financiare și exprimarea unei opinii asupra calității acestora.	Auditarea situațiilor financiare și exprimarea unei opinii asupra calității acestora.
Selecția auditorului extern	Comitetul de Audit va face recomandări C.A. privind selectarea, numirea, re-numirea și înlocuirea auditorului financiar, precum și termenii și condițiile remunerării acestuia.	Comitetul de audit face recomandări privind selectarea, numirea și revocarea auditorului extern.	Comitetul de audit face recomandări privind selectarea, numirea și revocarea auditorului extern, care se va vota în cadrul Adunării Generale a Acționarilor.

Criteriul analizat	SPANIA	SUEDIA	UNGARIA
Codul de guvernanta corporativă	Unified Good Governance Code 19 May 2006	The Swedish Code of Corporate Governance January 2010	Corporate Governance Recommendations 11 March 2008
Link	http://www.ecgi.org/codes/documents/unified_code_may2006_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_code_sweden_feb2010_en.pdf	http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_recommendations_bsu_mar2008_en.pdf
Sistemul de conducere	Nu se specifică foarte clar, însă din prezentarea organismelor de guvernanta corporativă, modelul spaniol se pliază după sistemul unitar de conducere, cu un singur organ de conducere (Consiliul de Administrație)	Nu se specifică clar, însă din prezentarea organismelor de guvernanta corporativă, modelul suedez se pliază după sistemul unitar de conducere.	În principal, sistemul dualist de conducere, dar nu este exclusă existența și a unui sistem unitar de conducere
Tipul de reglementare	Principiul "Aplici sau explici"	Principiul "Aplici sau explici"	Principiul "Aplici sau explici"
Independența auditului extern	Independența auditorului extern este monitorizată de către Comitetul de audit care se asigură că sunt îndeplinite criteriile necesare pentru independența și obiectivitatea sa.	Auditorul statutar are obligația de a furniza asigurările necesare acționarilor asupra asigurării totale a criteriilor necesare privind independența lor, fără a se specifica la modul concret cum s-ar realiza acest lucru (sub forma unui raport scris sau doar verbal).	Comitetul de audit propune numirea auditorului extern, dar numai după ce acesta a dat în prealabil o declarație scrisă privind independența sa.
Rolul auditului extern	Auditarea situațiilor financiare și exprimarea unei opinii asupra calității acestora.	Auditorul statutar are menirea de a examina situațiile financiare ale entității și de a revizui politicile contabile aplicate de managementul companiei. Opinia lor va fi exprimată prin intermediul unui raport de audit statutar.	Auditarea situațiilor financiare și exprimarea unei opinii asupra calității acestora.
Selecția auditorului extern	Comitetul de audit face propuneri Consiliului de Administrație privind selecția, numirea și revocarea auditorului extern, precum și termenii și condițiile angajamentului de audit.	Auditorul extern (statutar) ales de Adunarea Generală a Acționarilor.	Se realizează de către comitetul de audit.

Discuții asupra analizei comparative efectuate

În urma acestei analize se poate observa preocuparea unui număr semnificativ de țări membre UE care și-au revizuit codurile de guvernanta corporativă în acord cu reglementările Comisiei Europene care au acordat o atenție deosebită modului în care este asigurată guvernanta corporativă, mai ales în contextul consecințelor crizei economice actuale, care și-a pus puternic impactul asupra încrederii investitorilor în privința modului în care afacerile în care ei au investit sunt conduse eficient și în interesul acționarilor și al investitorilor. În anul în curs (2011) Franța și Grecia și-au revizuit codurile de guvernanta corporativă, iar în cursul anului 2010 un

număr de nouă țări (Danemarca, Germania, Irlanda, Italia, Letonia, UK, Polonia, Portugalia, Suedia) au fost preocupate de revizuirea codurilor de guvernanta corporativă la noile cerințe impuse de mediul economico-financiar tot mai provocator. În Tabelul 2 se poate observa sintetizat un grafic al revizuirilor codurilor de guvernanta corporativă.

Independența auditului extern (statutar) este considerată ca fiind importantă la nivelul celor mai multe coduri de guvernanta corporativă analizate, cel puțin la nivel declarativ, însă, procedând la o analiză mai critică și pragmatică, se poate observa că, în ciuda faptului că independența auditului extern este apreciată ca fiind semnificativă, totuși sunt destul de puține țări care stipulează prin aceste coduri de guver-

nanța corporativă care ar fi criteriile concrete de asigurare a independenței. Din punctul de vedere al autorilor acestui studiu, cele mai bune prevederi la acest capitol le are **Austria** - codul austriac prevede în mod clar care sunt cerințele ce trebuie asigurate pentru independența auditorului extern (imposibilitatea ocupării unei poziții de management timp de 2 ani după semnarea raportului de audit; asigurări că nu are relații cu entitatea cum ar fi un contract de consultanță).

Se poate urmări, de asemenea, tendința de a impune prin aceste coduri aplicarea principiului rotației auditorului extern, în vederea asigurării independenței acestuia. Se remarcă, în acest sens:

- **Bulgaria** – prevede aplicarea principiului rotației fără a preciza o peri-

Tabel 2 - Sinteza revizuirilor codurilor de guvernanta corporativă la nivelul Uniunii Europene

Anul ultimei revizuirii	Țara
2003	Lituania
2004	Cehia
2005	Malta
2006	Cipru, Estonia, Spania
2007	Bulgaria
2008	Finlanda, Olanda, Slovacia, Ungaria
2009	Austria, Belgia, Luxemburg, România, Slovenia
2010	Danemarca, Germania, Irlanda, Italia, Letonia, UK, Polonia, Portugalia, Suedia
2011	Franța, Suedia

Sursa: Proiecția autorilor

oadă certă la care se impune această rotație

- **Finlanda** - durata consecutivă a misiunilor de audit extern realizate de un auditor extern nu poate depăși 7 ani. Această regulă de 7 ani se aplică strict la persoana auditorului cu principala responsabilitate și nu la firma de audit pe care o reprezintă.
- **Lituania** - recomandarea este ca perioada maximă în care un audit al situațiilor financiare este realizat de către aceeași firmă de audit (auditor extern) să fie stipulată în actele constitutive și în statutul societății, dar oricum această perioadă nu trebuie să depășească 5 ani.
- **Slovenia** - Cel puțin o dată la 5 ani se prevede necesitatea schimbării partenerului de audit extern sau a firmei de audit extern.
- **Portugalia** - Se recomandă principiul rotației auditorilor externi, după 2-3 misiuni efectuate de-a lungul a 3-4 ani consecutivi. Nerespectarea acestui principiu trebuie justificată de către Consiliul de Supraveghere, care trebuie să aibă în vedere criteriile de asigurare a independenței și costurile înlocuirii auditorului extern.

Alte abordări ale unor coduri de guvernanta constau în a prevede necesitatea emiterii de către auditorul extern a unei declarații scrise adresate organelor de guvernanta ale entității (care diferă de la caz la caz, în funcție de sistemul de conducere adoptat) prin care auditorul extern va da asigurări asupra respectării criteriilor de independență sau, în caz contrar, va informa asupra potențialilor factori care ar putea afecta această independență, fără a se preciza într-un mod foarte clar care ar fi aceste criterii de asigurare a independenței (**Belgia, Cehia, Germania, Ungaria**). O altă soluție adoptată ar fi aceea a monitorizării acestei independențe de către organele de guvernanta, care de cele mai multe ori este comitetul de audit, însă nu este exclus nici Consiliul de Supraveghere (**Cipru, Estonia, Franța, Grecia, Italia, Luxemburg, Malta, Marea Britanie, Olanda, România, Slovacia, Spania**). Există însă câteva coduri de guvernanta corporativă care nu precizează în mod foarte clar ce criterii ar trebui asigurate pentru a certifica independența auditorilor externi (**Danemarca, Irlanda, Letonia, Polonia, Suedia**).

Rolul auditorului extern (statutar), așa cum era de așteptat, este în cele mai multe cazuri acela de a emite un raport

de audit prin intermediul căruia auditorul își exprimă o opinie cu privire la conformitatea situațiilor financiare cu un referențial contabil bine determinat și discutarea acestui raport în cadrul întâlnirilor cu organele de conducere, însă există și situații în care pe lângă acest raport de audit, se prevede necesitatea ca auditorul să emită și alte rapoarte cum ar fi:

- **Austria** - auditorul extern mai are și obligația de a înainta un raport Consiliului de Administrație prin care să fie prezentate principalele deficiențe constatate. Acest raport trebuie adus și la cunoștința președintelui consiliului de supraveghere, care va avea responsabilitatea de a-l discuta în cadrul comitetului de audit, și transmis tuturor membrilor consiliului de supraveghere.
- **Belgia** - auditorul trebuie să comenteze și raportul anual al managementului.
- **Portugalia** - auditorul mai are suplimentar și responsabilitatea verificării aplicabilității politicilor de remunerare în cadrul companiei.

Selecția auditorului extern (statutar), în cele mai multe cazuri, se realizează după regula conform căreia comitetul de audit face propuneri către Consiliul de administrație sau Consiliul de supraveghere (ținând cont de structura de conducere adoptată), iar ulterior aceste propuneri sunt discutate și votate în cadrul Adunării Generale a Acționarilor. Există și situații în care se prevede modul de acțiune în cazul în care auditorul propus de către comitetul de audit nu este acceptat de către Consiliul de Administrație în vederea votării de către Adunarea generală a acționarilor. Este cazul **Regatului Unit al Marii Britanii (UK)** care prevede ca, în situația în care consiliul de administrație nu acceptă propunerea auditorului extern făcută de

comitetul de audit, acest lucru să fie explicat în raportul anual, cu prezentarea argumentelor pentru care comitetul de audit a propus auditorul respectiv și a contraargumentelor pe baza cărora consiliul de administrație a respins propunerea făcută de comitetul de audit. Se remarcă printr-o abordare destul de restrânsă a problematicii modului de selecție al auditorului extern unele țări cum ar fi **Letonia** și **Polonia**. Un alt mod de abordare oarecum diferit îl are **Finlanda**, unde selecția auditorului extern este una dintre cele mai importante decizii ale Adunării Generale a Acționarilor, iar propunerea este făcută tot de către acționari, fără însă a ignora sprijinul comitetului de audit.

Concluzii și perspective ale cercetării

În urma acestui studiu se pot desprinde câteva concluzii generale care să ne permită identificarea unor repere în

evoluția codurilor de guvernanta corporativă de la nivel european:

- O bună parte a țărilor membre UE și-au revizuit codurile de guvernanta corporativă în lumina noilor recomandări ale Comisiei Europene și a schimbărilor ce au marcat evoluția economică pe plan internațional.
- Totuși, sunt câteva cazuri de coduri de guvernanta corporativă care tratează destul de superficial contribuția auditului extern în contextul guvernantei corporative (este cazul Poloniei).
- Din punct de vedere al sistemelor de conducere, se remarcă o tendință de deschidere spre sistemul dualist de conducere, mergând pe ideea separării organelor de guvernanta corporativă la nivelul companiilor, în contextul creșterii încrederii investitorilor în calitatea guvernantei corporative.

Aceste rezultate trebuie analizate în contextul în care s-a luat în considerare strict textul în limba engleză al codurilor

de guvernanta corporativă la nivelul Uniunii Europene și fără a se căuta corelații cu alte texte legislative aplicabile în respectivele țări, din cauza dificultăților de ordin lingvistic și a dimensiunii materialului care ar fi trebuit analizat.

Ca o perspectivă de cercetare, considerăm că ar fi pertinentă realizarea unui studiu la nivelul fiecărei țări membre UE, prin selectarea unui eșantion reprezentativ de societăți cotate la bursa de valori națională și analiza declarațiilor de guvernanta corporativă emise de acestea. Într-o bună parte dintre codurile analizate se prevede un set minim de informații care trebuie să fie prezentat public pe site-ul companiei. Considerăm că ar fi interesantă și o primă analiză a modului în care aceste cerințe de informare publică sunt respectate. Ulterior, analiza s-ar putea dezvolta mai aprofundat, corelând prevederile codului de guvernanta corporativă din fiecare țară cu modul în care acestea se aplică în plan practic la nivelul societăților comerciale.

Acknowledgements: Această lucrare a fost cofinanțată din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, proiect numărul POSDRU/1.5/S/59184 "Performanță și excelență în cercetarea postdoctorală în domeniul științelor economice din România", Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, fiind partener în cadrul proiectului.

This paper was supported from the European Social Fund through Sectorial Operational Programme Human Resources Development 2007-2013, research project POSDRU/89/1.5/S/59184 'Performance and excellence in postdoctoral research within the field of economic sciences in Romania', Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca being a partner within the project.

Referințe bibliografice

- Comisia Europeană (2009), "Study on Monitoring and Enforcement practices in Corporate Governance in the Member States", accesibil online la adresa http://ec.europa.eu/internal_market/company/ecgforum/studies_en.htm
- Comisia Europeană (2010), *Green paper-Audit policy: lessons from the crisis*, October, 2010, http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/docs/market/consultation2008/summary_report_en.pdf
- Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social și comitetul Regiunilor: *Către un act privind piața unică – pentru o economie statală socială de piață cu grad ridicat de competitivitate*, COM (2010).
- Dobroțeanu, C., Răileanu, A.S., Dobroțeanu, L., (2011), *Trinomul audit extern-comitet de audit-audit intern în contextual reglementărilor privind guvernanta corporativă*", Revista „Audit Financiar” Nr.4, Aprilie, pp.3-10
- Porter, B.A., (2009), *The audit trinity: the key to securing corporate accountability*, Managerial Auditing Journal, 2009, Vol. 24 No. 2, pp. 156-182.

Misiunea de auditare a fraudei: identificarea unui profil al riscului de fraudă prin tehnica "Red Flags"

Marilena MIRONIUC* & Ioan-Bogdan ROBU**

Abstract

The Fraud Auditing Mission: the Identification of a Fraud Risk Profile Using "Red Flags" Technique

The major financial scandals have significantly contributed to the destabilization of the economic and financial worldwide environment, by short-circuiting financing-investment flows, by discrediting the financial markets, and also by the financial, social and political effects that has caused them. The response of the accounting profession, through the crucial role of the auditors to issue an independent, objective and a professional opinion about the accuracy of the financial statements, was to promote a new panacea, the fraud auditing, responsible only with the financial fraud prevention and detection. For its good conduct the fraud auditing has its own methodology and a number of custom tools, useful to the auditors in the audit mission. Thus, from a sample of 65 fraud firms (famous worldwide cases) and un-fraud firms, the authors of the present study intend to identify a risk profile of financial fraud, due to the auditor in the prevention and detection of these reprehensible acts. The results obtained allowed the identification of the audit trails, in conjunction with the International Financial Reporting Standards, to determine the risk of fraud predispose areas. Validation of the working hypothesis was based on the ratio technique used to obtain the financial indicators, and on the multiple factorial analysis of correspondences. Data processing was performed using SPSS 19.0 statistical software.

Key words: red flags, fraud auditing, fraud risk profile, factor analysis

JEL Classification: C38, M41, M42

Cuvinte cheie: indicatori semnal, audit de fraudă, profil al riscului de fraudă, analiză factorială

* Prof. univ. dr., Univ. "Al. I. Cuza" Iași, e-mail: marilena@uaic.ro

** Drd., univ. "Al. I. Cuza" Iași, e-mail: bogdan.robu@feaa.uaic.ro

Introducere

Nevoia de transparență și etică în afaceri, de reducere a asimetriei (*biais*) informaționale, dar și principiile guvernanței corporatiste determină apariția și formarea continuă a unor specialiști care să prevină și să combată fraudele financiare. Pentru a răspunde noilor provocări, la nivelul Statelor Unite ale Americii (SUA) s-a dezvoltat o nouă profesie, *auditorul de fraudă (Certified Fraud Examiner)*, al cărui rol principal este acela de prevenire și detectare a fraudelor financiare, cu scopul reducerii incidenței numărului actelor financiare ilegale. În cadrul misiunii sale, *auditorul de fraudă* dispune de o metodologie de lucru proprie (standarde, metode, instrumente, principii), astfel încât la final să poate emite o opinie cu privire la existența sau nu a fraudei, a riscului asociat, dar și a pagubelor pe care aceasta le poate determina.

1. Auditul de fraudă, un nou panaceu

Frauda financiară reprezintă acel act ilegal care urmărește denaturarea rea-

lităților economice într-o manieră deliberată, însușirea abuzivă de active monetare sau falsificarea unor documente cu scopul de a obține anumite beneficii necuvenite¹. Astfel, ISA 240 (*International Standard on Auditing 240*) recunoaște doar două categorii de fraude și anume: raportările frauduloase și însușirea ilegală a activelor. Pentru combaterea acestora, în SUA s-au pus bazele unei noi asociații profesionale, *Association of Certified Fraud Examiners (ACFE)*, prin care se dorește prestarea de servicii sub forma misiunilor de **auditare a fraudelor (fraud auditing)**, demers metodologic prin care auditorul va emite o opinie profesionistă, obiectivă și independentă cu privire la prezența sau absența fraudei firmei în cadrul entității auditate.

Această activitate este realizată într-o manieră obiectivă și independentă de către un specialist în domeniul luptei anti-fraudă, pentru depistarea sau prevenirea actelor criminale de natură economică² la nivelul unei firme.

Sintetizând, misiunea ACFE vizează reducerea incidenței fraudelor și a crimelor economice săvârșite de **gulerile albe**, precum și sprijinirea membrilor săi în detectarea și inhibarea acestor fapte ilegale³.

Ca organizație, ACFE își propune să ofere o înaltă calificare membrilor săi, să adopte și să perfecționeze standarde de calitate în desfășurarea misiunii de audit, să promoveze valorile cuprinse în codul de etică, să integreze în structurile sale experți recunoscuți pe plan internațional, dar și reprezentanți

ai mediului academic și să confere publicului larg încredere în integritatea, obiectivitatea și profesionalismul organizației⁴. Deși este o profesie relativ nouă în imensul noian de profesii și de calificări din domeniul reviziei/certificării financiar-contabile, la nivel internațional auditorii fraudelor sunt priviți ca specialiști indispensabili în cercetarea și examinarea crimelor financiare (cibernetice, bancare, fonduri mutuale și de investiții), spălării banilor și falimentelor frauduloase, de cele mai multe ori aceștia provenind din rândul organismelor guvernamentale sau federale de profil (FBI – *Federal Bureau of Investigation*, SEC – *Securities and Exchange Commission*, GAO – *Government Accounting Office*).

Ideea fundamentală a acestei profesii vizează axarea pe crearea unui mediu care să încurajeze detectarea și prevenirea fraudelor, pregătirea de specialitate și formarea continuă de experți în domeniul fraudei (care să-i cunoască principalele scheme de desfășurare), în recunoașterea semnalelor fraudelor, a factorilor determinanți (triunghiul lui Cressey), în cercetarea științifică din domeniu, în legislația de specialitate (fiscală, comercială și contabilă), în domeniul standardelor de contabilitate, de audit, de control intern și al sistemelor informaționale⁵.

Totodată, sunt necesare o serie de calități de ordin deontologic și profesional, precum: onestitatea, obiectivitatea, independența, creativitatea, imaginația, cunoașterea profilelor psihologice ale celor care săvârșesc fraudă, comuni-

care interumană. Subliniem faptul că diferența dintre un auditor de fraude și unul financiar reiese tocmai din intuiția la care trebuie să recurgă cel dintâi, din focalizarea excepțiilor și cercetarea iregularităților, din experiența dobândită, din profilele psihologice pe care acesta le poate creiona, din studierea factorilor determinanți ai fraudei (motivații, oportunități, presiuni)⁶.

Mai mult decât atât, auditorii de fraude trebuie să examineze fiecare etapă a oricărui proces economic care poate fi predispusă fraudelor, fiecare nivel ierarhic care poate fi implicat în demararea unor astfel de acte criminale și să întreprindă o serie de controale adecvate. Rolul auditorilor de fraude financiare este acela de a descrie fraudă și mecanismul de operare, de a colecta probe care să susțină opinia de audit, de a servi ca martor în cazul unei acțiuni în instanță, însă niciodată un astfel de auditor nu va face nicio acuzație fără să aibă o serie de elemente probante.

Metodologia de desfășurare a unei astfel de misiuni, care poate fi structurată în etape bine definite, presupune: conceperea unei politici anti-fraudă (la nivel formal, dar și prin stabilirea unor grile de sarcini), identificarea și evaluarea riscurilor (prin intermediul controalelor întreprinse și al indicatorilor cheie), integrarea unor dispozitive de prevenire și detectare și în final, conceperea unui proces de supraveghere (care să auditeze și să colecteze probe privind respectarea și funcționalitatea politicilor anti-fraudă)⁷.

1 Singleton, T., Singleton, A., *Fraud auditing and forensic accounting*, 4th ed., John Wiley & Sons, New Jersey, 2010, p.40

2 Singleton, T., Singleton, A., *Op. cit.*, p. 41.

3 Gallet, O., *Halte aux fraudes. Guide pour auditeurs et dirigeants*, 2e édition, Dunod, Paris, 2010, p. 19.

4 ACFE, <http://www.acfe.com/about/cfe-designation.asp>, accesat în data de 19.03.2011.

5 Singleton, T., Singleton, A., *Op. cit.*, pp. 25-30.

6 *Idem*, p. 26.

7 Gallet, O., *Op.cit.*, pp. 191-194.

2. Utilizarea „red flags” în auditarea fraudelor

Literatura de specialitate și standardele profesionale indică faptul că, pentru emiterea opiniei sale, auditorul trebuie să-și documenteze și să-și fundamenteze fiecare concluzie prin acumularea unor probe de audit suficiente și adecvate. Probele de audit (*Audit Evidence*), conform ISA 500, sunt definite ca fiind elemente care pot proba judecata auditorului cu privire la emiterea unei opinii calificate și, mai mult decât atât, pentru luarea de decizii. Suficiența probelor vine tocmai din cantitatea necesară (numărul acestora) care poate fi utilizată pentru susținerea opiniei, iar adecvarea definește calitatea și valoarea ca element probant (să fie justificate și să se integreze scopului propus)⁸.

Din punct de vedere al modului lor de obținere, elementele probante pot fi realizate fie din observări directe ale fenomenelor și proceselor analizate, fie din inspecții, controale sau interviuri, din confirmări primite de la terți sau prin efectuarea de proceduri analitice. Procedurile analitice, așa cum sunt descrise prin ISA 520 (*Proceduri analitice*), sunt definite ca fiind o serie de comparații pe baza unor indicatori de ordin financiar și nefinanciar, pentru a stabili anumite abateri semnificative între datele financiare propuse de firmă și cele ale auditorului sau ale ramurii de activitate din care face parte firma auditată, dintr-o perioadă anterioară sau pre-

vizionată⁹. În cadrul misiunii de *auditare a fraudelor*, indicatorii financiari sunt asociați noțiunii de **red flags** (*stegulețe roșii sau semnale ale existenței fraudei*), ca elemente asimilate amprentelor fraudelor, care vor semnala prezența și manifestarea actelor frauduloase, cu scopul de a fi detectate¹⁰. De cele mai multe ori, *red flags* provin din situațiile financiare anuale ale firmelor auditate, din calculul indicatorilor financiari de lichiditate, solvabilitate, rentabilitate și de structură, iar analiza acestora pe baza metodelor cantitative poate contribui semnificativ la obținerea unei imagini de ansamblu a riscului și a mecanismului fraudelor.

Dintre semnalele financiare și nefinanciare ale existenței fraudei la nivel de raportare putem aminti: anumite anomalii contabile, creșteri rapide și nejustificate ale marjelor comerciale, profituri neobișnuite, slăbiciuni ale sistemului de control, dependența remuneratorie a managerilor executivi față de performanțele financiare al firmei și de aici obsesia acestora pentru menținerea unui curs bursier atractiv al acțiunilor societății¹¹. Pentru fraudele asupra activelor, semnalele financiare și nefinanciare ale existenței fraudei fac trimitere la: descreșteri neobișnuite ale depozitelor bancare ale firmei, diferențele semnificative dintre conturile de numerar și echivalente raportate și confirmările trimise de bănci, frecvența cu care se utilizează rotunjirea sumelor unor conturi, creșterea neobișnuită a cheltuielilor privind bunurile vândute, valori nejustificate ale ratelor de structură și de lichiditate, apariția cheltuielilor extra-

ordinare¹².

Pe baza diagnosticului calității situațiilor financiare se vor putea analiza și detecta eventualele erori comise la nivel de raportare. În cadrul acestui demers, auditorul financiar dispune de o serie de indicatori (rate financiare) care vor semnala aceste erori, incoerențe sau speculații realizate și cosmetizate prin artificii contabile de natura manipulării vânzărilor, a cheltuielilor de exploatare, a nivelului activelor, datoriilor și a capitalurilor proprii¹³. În acest sens, analiza bilanțului contabil prin sistemul de rate financiare oferă informații privind compoziția relativă a patrimoniului și contribuția capitalurilor la finanțarea firmei, iar analiza contului de profit și pierdere oferă informații cu privire la performanțele anterioare, curente și pentru estimarea rezultatelor viitoare ale firmei¹⁴.

3. Metodologia cercetării

Pornind de la utilitatea informațională a indicatorilor financiari (rate de structură, de rentabilitate, solvabilitate, lichiditate) pentru detectarea anumitor iregularități la nivelul situațiilor financiare ne propunem utilizarea acestora pentru estimarea riscului de fraudă aferent unei firme auditate. Pe baza unui eșantion de 65 de firme fraudate și nefraudate dorim să testăm ipoteza generală cu privire la posibilitatea obținerii unui profil financiar al firmei fraudate în funcție de anumite rate financiare prestabilite.

8 IFAC, *Manual de standarde internaționale de audit și control de calitate. Audit financiar 2009*, coeditare CAFR-Ed. Irecson, 2009, pp. 411-416.

9 IFAC, *Op. cit.*, pp. 469-476.

10 Singleton, T., Singleton, A., *Op. cit.*, pp. 95-110.

11 Singleton, T., Singleton, A., *Op. cit.*, pp. 101-102.

12 *Idem*, pp. 104-109.

13 Penman, S.H., *Financial Statement Analysis and Security Valuation*, 3rd edition, McGraw Hill 2007, pp. 632-656.

14 Mironiuc, M., *Analiză economico-financiară: elemente teoretico-metodologice și aplicații*, Ed. Sedcom Libris, Iași, 2006, p. 245 și p. 341.

3.1. IPOTEZE DE LUCRU

Cunoscându-se semnificația ratelor financiare analizate în prezentul studiu și utilitatea acestora în semnalarea existenței fraudelor asupra activelor și asupra raportării, ne propunem să testăm următoarele ipoteze de lucru:

H₁: La nivelul eșantionului analizat se poate identifica un profil al riscului de fraudă, caracteristic raportării frauduloase, pe baza asocierii dintre *ratele de rentabilitate (rata marjei nete și rata rentabilității financiare) și existența/absența fraudei*. Astfel, ne propunem să obținem acest profil.

H₂: La nivelul eșantionului analizat se poate identifica un profil al riscului de fraudă caracteristic raportării frauduloase, pe baza asocierii dintre *ratele de autofinanțare și de îndatorare și existența/absența fraudei*.

Astfel, ne propunem să obținem acest profil.

H₃: La nivelul eșantionului analizat se poate identifica un profil al riscului de fraudă caracteristic furtului/de-turnării de active, pe baza unor *rate de lichiditate și existența/absența fraudei*. Astfel, ne propunem să obținem acest profil.

H₄: La nivelul eșantionului analizat se poate identifica un profil al riscului de fraudă caracteristic furtului/de-turnării de active, pe baza *ratei de rotație a activelor și existența/absența fraudei*. Astfel, ne propunem să obținem acest profil.

3.2. VARIABLE ANALIZATE

Variabilele care au fost utilizate pentru atingerea obiectivelor cercetării, prin validarea ipotezelor de lucru, sunt sintetizate în Tabelul 1. De menționat că

aceste variabile sunt categoriale, obținute în urma discretizării (transformarea unor variabile numerice continue, în variabile categoriale, *discrete*) ratelor financiare analizate. Discretizarea presupune obținerea de categorii, pe baza intervalelor de definire a valorilor pentru o variabilă numerică continuă dată.

Discretizarea variabilelor continue (obținerea categoriilor) s-a realizat prin recodificarea acestora cu ajutorului softului statistic SPSS 19.0, ținându-se cont de intervalele specificate în Tabelul 1.

3.3. DATE ȘI EȘANTION

Populația pe care dorim să o cunoaștem, denumită în continuare și *populație țintă*, este reprezentată de firmele care au făcut subiectul marilor scandaluri financiare la nivel mondial în perioada 1998-2008. Însă pentru evidențierea unor caracteristici ale profilului

Tabel 1 - Prezentarea variabilelor categoriale analizate

Simbol	Descriere variabilă	Mod calcul	Descriere categorii
Rmn	Rata marjei nete	Rezultat net/Cifra de afaceri	(-∞;0,1) Rmn scăzut; [0,1; 0,25) Rmn mediu; [0,25;+∞) Rmn ridicat
Rf	Rentabilitate financiară	Rezultat net/ Capitaluri proprii	(-∞;0,33) Rf scăzut; [0,33;0,66) Rf mediu; [0,66;+∞) Rf ridicat
Raf	Rata autofinanțării imobilizărilor	Capitaluri proprii/ Active imobilizate nete	(-∞;0,25) Raf scăzut; [0,25;0,75) Raf mediu; [0,75;+∞) Raf ridicat
Rfd	Rata finanțării străine a imobilizărilor	Datorii pe termen lung/ Active imobilizate nete	[0;0,5) Rfd scăzut; [0,5;1) Rfd mediu; [1;+∞) Rfd ridicat
RIT	Rata îndatorării la termen	Datorii pe termen lung/ Capitaluri proprii	(-∞;0)U[1;+∞) RIT ridicat; [0;0,5) RIT scăzut; [0,5; 1) RIT mediu
Rlg	Rata lichidității generale	Active circulante/ Datorii curente	[0;0,66) Rlg scăzut; [0,66;1) Rlg mediu; [1;+∞) Rlg ridicat
Rli	Rata lichidității imediate	Active de trezorerie/ Datorii curente	(-∞;0,25) Rli scăzut; [0,25;0,5) Rli mediu; [0,5;+∞) Rli ridicat
RAT	Rata utilizărilor de trezorerie	Active de trezorerie/ Active totale	(-∞;0,05) RAT scăzut; [0,05;0,1) RAT mediu; [0,1;+∞) RAT ridicat
VrAc	Viteza de rotație a activelor circulante	Cifra de afaceri/ Active circulante	[0;1) VrAc scăzut; [1;2) VrAc mediu; [2;+∞) VrAc ridicat

Sursa: Jaba, E., Grama, A., Analiza statistică cu SPSS sub Windows, Ed. Polirom, 2004, pp. 87-90

riscului de fraudă, obținut pe baza unor rate financiare, metodologia de lucru cere ca această populație să fie comparată cu cea a firmelor performante și care au înregistrat cele mai bune rezultate financiare în anul 2008, la nivel mondial. Pentru alcătuirea eșantionului asupra căruia s-a realizat prezentul studiu, s-au extras aleator 30 de firme fraudate și 35 de firme nefraudate. De menționat că firmele extrase au fost sau încă mai sunt cotate la bursa de valori din New York (NYSE), bursa electronică NASDAQ din SUA, Bursa de valori din Londra (LSE), Bursa de valori din Paris, Bursa de valori din Milano.

Datele au fost colectate din situațiile financiare ale firmelor analizate, prezentate pe site-urile burselor de valori menționate mai sus. Astfel, pentru firmele fraudate s-au analizat situațiile financiare ale exercițiului financiar în care fraudă a fost descoperită și raportată, iar pentru firmele nefraudate, situațiile financiare ale exercițiului financiar 2008.

Graficele prezentate în figurile 1-5 au fost elaborate de autori în baza cercetării efectuate.

Structura populației și, implicit, a eșantionului analizat, după obiectul de activitate al firmelor este prezentată în Figura 1.

3.4. Metodă

Metodele utilizate în studiu îmbină tehnicile analizei financiare (*tehnica rapoartelor*, care a stat la baza obținerii indicatorilor analizați) cu metode proprii statisticii avansate, prin *analiza factorială a corespondențelor multiple*.

Tehnica rapoartelor (ratio analysis) este o metodă de analiză financiară larg utilizată, care constă în calculul și inter-

pretarea unor indici determinanți prin raportarea unor posturi sau agregate de posturi din situațiile financiare, aferente aceluiași exercițiu financiar, pentru aprecierea stării unei firme¹⁵.

Dezvoltată pentru prima dată de Ben-zécri (1969), *Analiza factorială a corespondențelor multiple (AFCM)* este o metodă de analiză multivariată pentru studiul asocierilor dintre trei sau mai multe variabile nominale (categoriale). Aceasta este o variantă generalizată a *analizei factoriale a corespondențelor*¹⁶. Metoda se poate aplica pentru un eșantion de n indivizi, asupra valorilor înregistrate pentru o serie de m variabile asociate, pe baza cărora se poate obține profilul unui individ dintr-o anumită grupă, în urma studierii asocierilor dintre variabilele analizate. Această metodă sintetizează informația inițială prin studiul asocierilor dintre variabilele, evidențiate printr-o diagramă de dispersie construită pe un sistem de axe factoriale ierarhizate în ordine descrescătoare, în funcție de importanța acestora

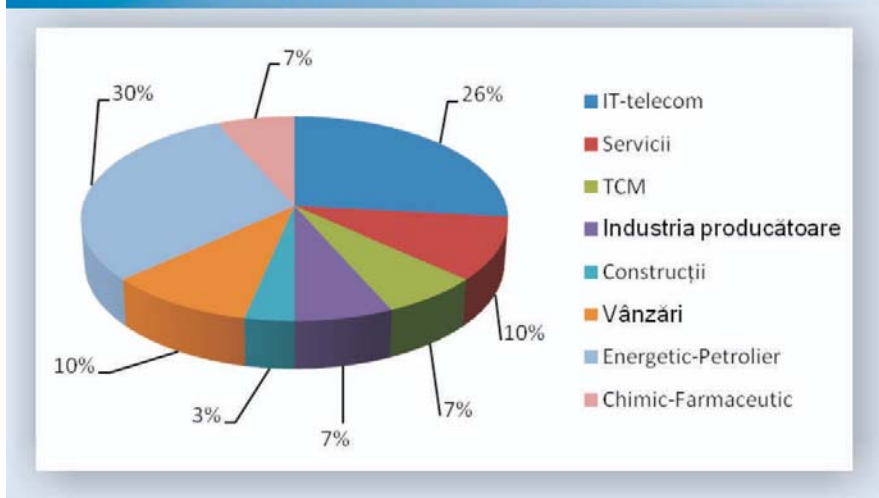
la explicarea varianței totale a norului de puncte.

Tratarea datelor s-a realizat cu ajutorul programului statistic SPSS 19.0.

4. Discuții asupra rezultatelor

Aplicarea AFCM a ținut cont de natura ratelor financiare analizate, astfel încât s-a propus o grupare a acestora în patru mari categorii: *rate privind rentabilitatea (Rmn și Rf)*, *rate privind finanțarea și îndatorarea (Raf, Rfd, RIT)*, *rate privind lichiditatea (Rlg, Rli, RAT)* și *rate privind activitatea de exploatare (VrAC)*. Rezultatele obținute în urma aplicării AFCM asupra datelor din eșantionul observat permit generarea unor diagrame cu privire la asocierea dintre *ratele financiare propuse (red flags)* și prezența sau absența fraudelor. Aceste asocieri sunt necesare pentru determinarea unui profil financiar al riscului de fraudă, util în prevenirea și combaterea fraudelor prin piste de

Figura 1 - Structura eșantionului analizat după obiectul de activitate al firmelor

¹⁵ Mironiuc, M., *Op. cit.*, p. 21.

¹⁶ Lebart, L., Piron, M., Morineau, A., *Statistique exploratoire multidimensionnelle. Visualisation et inférences en fouille de données*, 4e édition, Dunod, Paris, 2006, pp. 186-190.

Figura 2 - Red Flags privind rentabilitatea

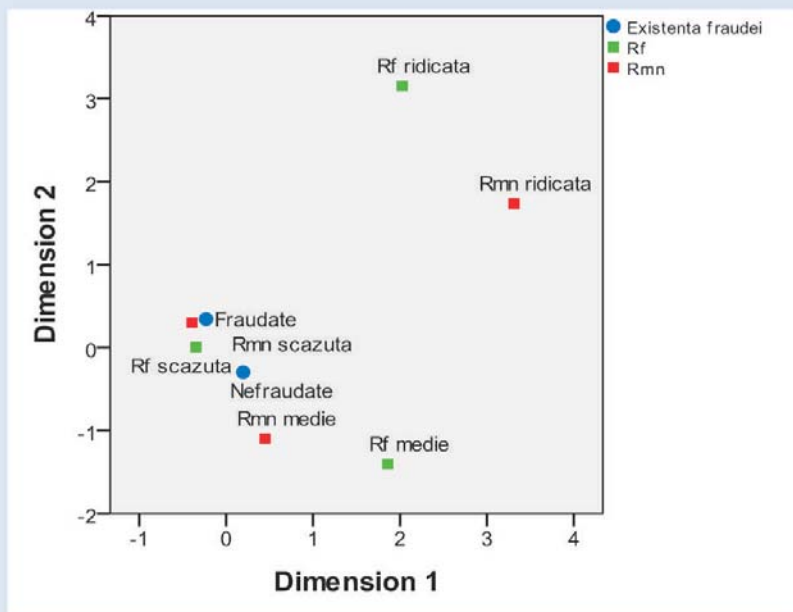
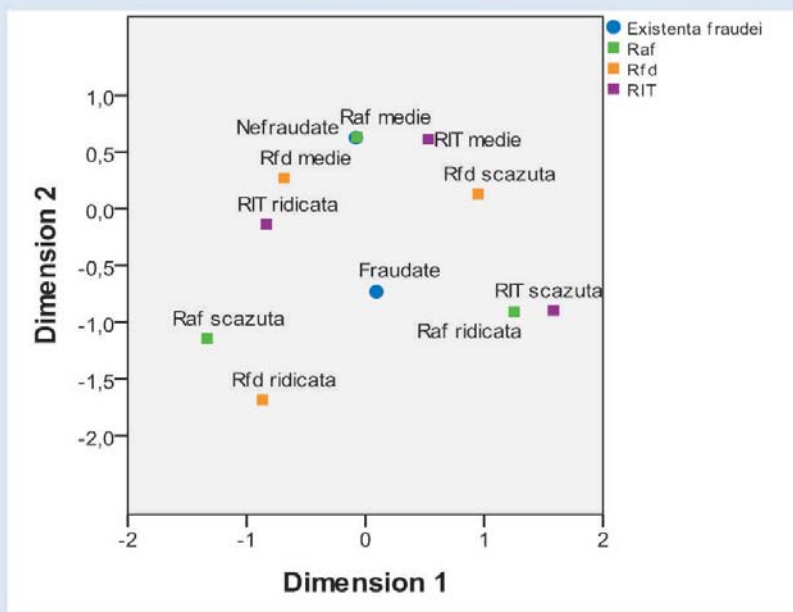

Figura 3 - Red Flags privind finanțarea și îndatorarea

acestor indicatori. Natura înregistrării valorilor acestor rate poate fi datorată fie raportării unui rezultat net subdimensionat, pentru a eluda anumite sarcini fiscale (în cazul *Rf* și *Rmn*), fie raportării unei cifre de afaceri supradimensionată în raport cu activitatea desfășurată, tocmai pentru a înșela încrederea acționarilor în ceea ce privește bonitatea firmei și capacitatea acesteia de a-și continua activitatea într-un orizont de timp previzibil, fără a intra în incapacitate de plată sau reducerea semnificativă a activității (în cazul *Rmn*). Aceste elemente semnal pot contribui la identificarea unor piste de audit în ceea ce privește modul de aplicare a *Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IAS-IFRS)* cu privire la prezentarea situațiilor financiare (IAS 1), calculul impozitului pe profit (IAS 12), recunoașterea și înregistrarea veniturilor (IAS 18) și obținerea rezultatului pe acțiune (IAS 33).

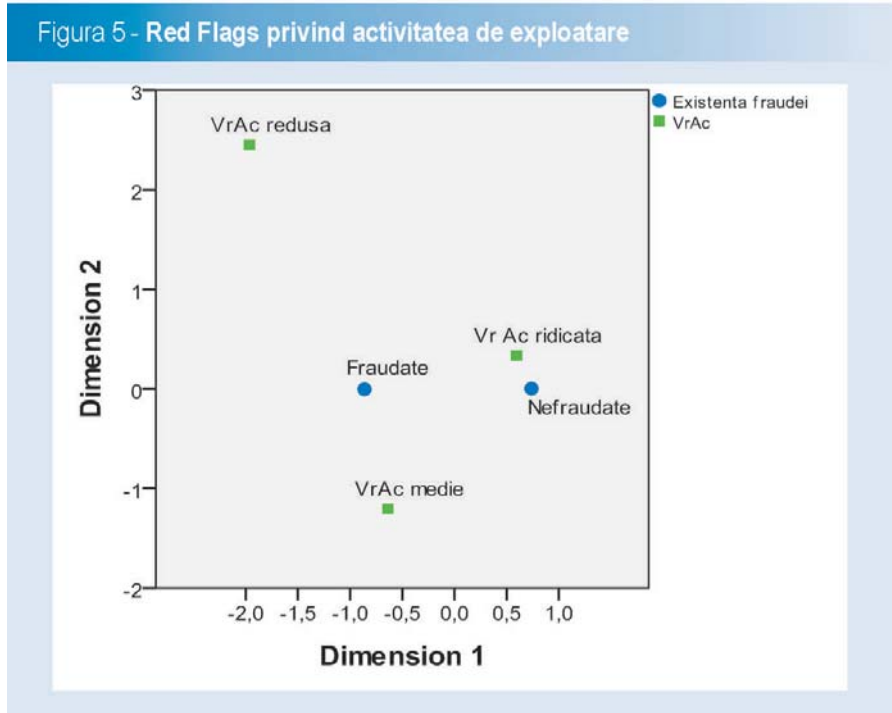
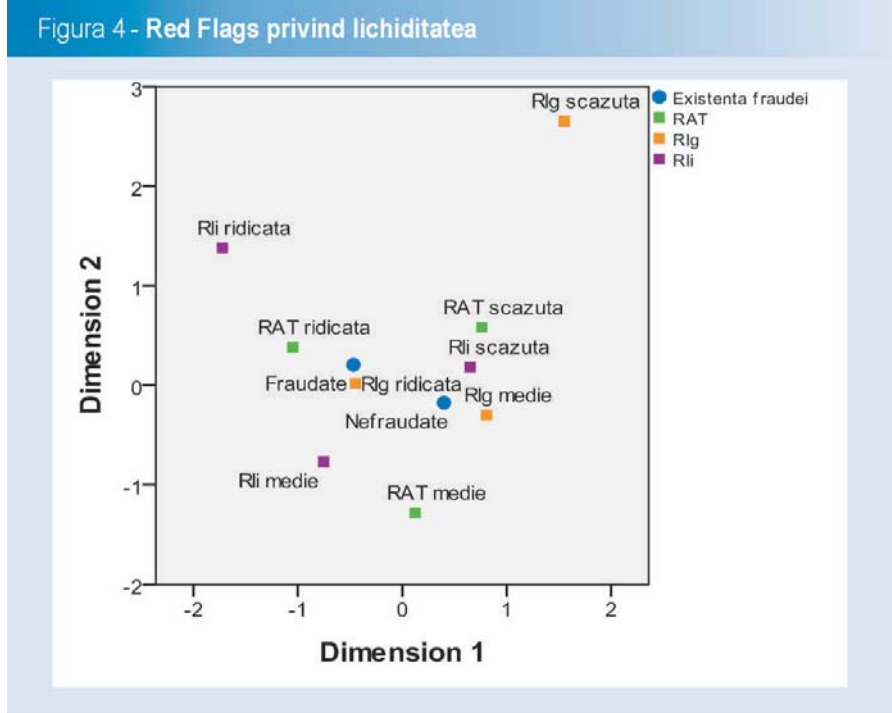
La nivelul asocierilor dintre *ratele de finanțare-autofinanțare* și *prezența sau absența fraudelor*, pentru eșantionul analizat se poate observa cum firmele fraudate înregistrează valori medii și peste medie ale *ratei îndatorării la termen*, datorită adoptării unor politici de finanțare pe baza resurselor străine, în detrimentul resurselor proprii. Astfel, auditorul va trebui să analizeze natura acestor datorii (inclusiv costurile asociate), modul de utilizare a resurselor străine, dar și să evalueze veridicitatea capitalurilor proprii raportate. În cazul asocierii dintre modalitatea de finanțare aleasă și existența/inexistența fraudei, se poate observa cum firmele fraudate adoptă mai multe strategii de finanțare (bazate fie doar pe resurse proprii, fie doar pe resurse străine), față de strategia firmelor nefraudate de a păstra un echilibru între resursele împrumutate și cele proprii. În cazul de față, înregistrarea unor valori ale ratelor de finanțare/ autofinanțare care diferă semnificativ de

audit pe care elementele semnal le pot indica. În ceea ce privește asocierea dintre *ratele de rentabilitate și prezența sau absența fraudelor*, la nivelul eșantionului analizat se poate observa cum firmele supuse fraudelor financiare

(sustragerea de active sau raportarea financiară frauduloasă) înregistrează rate scăzute ale rentabilității financiare și ale rentabilității marjei nete, spre deosebire de firmele nefraudate, care înregistrează valori peste medie ale

medie pot fi semnale evidente ale prezenței fraudei financiare. Astfel, principalele IAS-IFRS care vor sta la baza analizei pistelor de audit indicate vizează contabilizarea și evaluarea imobilizărilor corporale (IAS 16), înregistrarea contractelor de leasing financiar (IAS 17), contabilizarea subvențiilor guvernamentale (IAS 20), natura costurilor îndatorării (IAS 23) dar și evaluarea și înregistrarea imobilizărilor necorporale (IAS 38).

Analiza asocierilor dintre *ratele de lichiditate și manifestarea fraudelor financiare* la nivelul eșantionului analizat ne conduce la următoarele rezultate: firmele fraudate au înregistrat în perioada analizată valori ridicate ale *ratei lichidității generale*, spre deosebire de firmele nefraudate care au înregistrat valori medii ale acestui indicator. Acest lucru poate fi pus pe seama raportului dezechilibrat dintre activele curente și datoriile curente. Deși un volum ridicat al activelor curente ar conduce la o acoperire a resurselor străine curente (creșterea gradului de lichiditate), în fapt real ar putea predispuce firma spre furtul acestor active circulante. Astfel, acești indicatori conduc la evaluarea analitică a tipologiei activelor curente (natură și structură), la modalitățile de contabilizare, recunoașterea și gestionarea acestora. Analiza structurii activelor curente se poate realiza prin studierea ratelor privind lichiditatea imediată și a utilizărilor de trezorerie. În acest caz se poate observa cum firmele fraudate prezintă valori ridicate ale activelor de trezorerie în raport cu datoriile pe termen scurt și activele totale, ceea ce ar conduce la o predispunere a firmelor la riscul de fraudă asupra activelor. Principalele standarde IAS-IFRS care vor sta la baza analizei pistelor de audit cu privire la ratele de lichiditate vor viza: stocurile (IAS 2), deprecierea acestora (IAS 36) și situația fluxurilor de trezorerie (IAS 7). În cazul analizei activității de exploatare, prin asocierea reali-

zată între *viteza de rotație a activelor circulante și prezența sau absența fraudelor* se poate observa cum firmele fraudate înregistrează valori peste medie ale acestui indicator, ceea ce ar conduce la creșterea eficienței activității

de exploatare (creșterea rulajului de stocuri conduce la o creștere a creanțelor față de clienți, la valori ridicate ale cifrei de afaceri și implicit la valori superioare ale rezultatului contabil). Mai mult decât atât, auditorul va trebui

să analizeze natura activelor circulante (stocuri, creanțe sau elemente ce țin de casă și conturile la bănci) pentru a evalua predispunerea firmei la riscul de fraudă privind furtul de active. Astfel, o creștere a vitezei de rotație a activelor curente bazate pe rulajul stocurilor și al produselor finite va conduce la eficientizare operațională (în condițiile în care și creanțele față de clienți vor fi încasate), iar o creștere bazată pe active de trezorerie ar conduce la predispunerea firmei la riscul de fraudă (delapidare). În acest caz, auditorul va trebui să analizeze piste de audit identificate de ratele semnal, ținând cont și de modalitățile alese de contabilizare a stocurilor (IAS 2) și de deprecierea activelor (IAS 36), de situațiile privind fluxurile de trezorerie (IAS 7) și de totalitatea veniturilor înregistrate (IAS 18).

Concluzii

Pe baza rezultatelor obținute în prezentul studiu și a validării ipotezelor propuse (existența unor legături-asocieri semnificative între ratele propuse spre analiză și existența/absența fraudei financiare) obiectivele cercetării au fost îndeplinite prin identificarea unui profil financiar al riscului de fraudă. Acest profil este util auditorilor în cadrul misiunii de audit financiar, dar mai ales în cadrul misiunilor de auditare a fraudelor, pentru testarea existenței fraudei la nivelul firmei auditate. Nu în ultimul rând, acest profil poate fi utilizat și în cadrul programelor de prevenire și combatere a fraudelor, prin ținerea sub control a domeniilor/punctelor sensibile firmei, care pot fi predispuși riscului de fraudă. Totodată, analiza *red flags* și coroborarea acestora cu alte semnale de ordin financiar sau nefinanciar pot constitui piste de audit pe baza cărora auditorul de fraude poate detecta aceste acte reprobabile și cu impact nociv asupra profitabilității, rentabilității, dar și

a continuității activității firmei. Nu în ultimul rând, rolul analizei financiare și al analizei factoriale în studierea fraudei din punct de vedere al cauzelor și efectelor generate poate conduce auditorul la detectarea punctelor nevralgice cu risc ridicat de a fi supuse fraudelor. Un alt element esențial al acestui profil îl constituie stabilirea unor legături între indicatorii financiari semnal (*red flags*) și Standardele Internaționale de Raportare Financiară, prin indicarea normelor contabile și a domeniilor care pot fi supuse manipularilor financiare. În contextul economic actual, marcat de scandaluri financiare, manipulări contabile și colapsul piețelor financiare, fraudă financiară constituie principalul factor responsabil de efectele dezastruoase ale crizelor financiare. Astfel, prin

metodologia de lucru, dar și prin instrumentele de investigare proprii, auditul de fraudă constituie răspunsul profesiei contabile la această nouă provocare (frauda), fiind considerat un nou panaceu.

Nu în ultimul rând, utilizarea metodelor statistice în cadrul auditului financiar și de fraudă, dar și interconectarea acestuia cu analiza financiară și contabilitatea poate deschide o direcție nouă de cercetare.

Acest domeniu nou își va propune analiza fenomenelor economico-financiare din cadrul auditului financiar pe baza unor indicatori din analiza financiară prin intermediul metodelor statistice și econometrice avansate, fiind numit ipotetic *auditometrie (auditometrics)*.

Acknowledgements: Cercetările au fost finanțate din Fondul Social European de către Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 [proiect POSDRU/CPP 107/DMI 1.5/S/78342].

This work was supported by the the European Social Fund in Romania, under the responsibility of the Managing Authority for the Sectoral Operational Programme for Human Resources Development 2007-2013 [grant POSDRU/CPP 107/DMI 1.5/S/78342].

Bibliografie

- Gallet, O., *Halte aux fraudes. Guide pour auditeurs et dirigeants*, 2e édition, Dunod, Paris, 2010.
- Hayes, R., Dassen Roger, Schilder, A., Wallage, P., *Principles of Auditing. An Introduction to International Standards of Auditing*, 2nd edition, Ed. Pearson Education, 2005.
- Jaba, E., Grama, A., *Analiza statistică cu SPSS sub Windows*, Ed. Polirom, 2004.
- Lebart, L., Piron, M., Morineau, A., *Statistique exploratoire multidimensionnelle. Visualisation et inférences en feuille de données*, 4e édition, Dunod, Paris, 2006.
- Mironiuc, M., *Analiză economico-financiară: elemente teoretico-metodologice și aplicații*, Ed. Sedcom Libris, Iași, 2006.
- Mironiuc, M., Chersan, I.-C., Robu, I.-B., *Analiza riscului de fraudă în evaluarea riscului de audit*, Revista „Audit Financiar”, nr. 3, București, 2011.
- Penman, S.H., *Financial Statement Analysis and Security Valuation*, 3rd edition, McGraw Hill 2007.
- Raffournier, B., *Les normes comptables internationales (IFRS)*, Economica, Paris, 2010.
- Singleton, T., Singleton, A., *Fraud auditing and forensic accounting*, 4th ed., John Wiley & Sons, New Jersey, 2010.
- Zack, G.M., *Fair value accounting fraud: new global risks and detection techniques*, John Wiley & Sons, New Jersey, 2009.
- IFAC, *Manual de standarde internaționale de audit și control de calitate. Audit financiar 2009*, coeditare CAFR- Ed. Irecson, 2009.

Noi abordări ale auditului sistemelor informatice orientate pe creșterea performanței investițiilor IT

Pavel NĂSTASE* & Corina IONESCU**

Abstract

New Approaches in the Information Systems Audit Focused on Increasing the Performance of IT Investments

The Information and Communication Technology (ICT) is and will continue to represent a major driving factor in the modernization of the economy and society. The paper is based on an exhaustive documentation regarding the new approaches in the IT audit field, with focus on comparative analysis studies, connected to the most significant achievements in this area and has been elaborated using the international standards and best practices. In order to emphasize the opportunities of the utilization of the modern audit methods and techniques for information systems, various studies and researches have been conducted with regards to: the reference architectures, the specific methods and techniques and the methodological and process based frameworks for audit. The aim of this paper is to highlight the features that generate significant changes to the audit missions in the context of the spectacular expansion in terms of IT

infrastructure investments.

The authors bring their contribution by evaluating various web sites of the most relevant Romanian public institutions in order to establish the extent of investments in IT infrastructure and IT systems/services and to globally assess the impact of the IT investments development. This research was done by analyzing the results and approaches achieved both domestically and internationally by institutions with a big tradition in the external audit field. The paper presents a reference architecture focused on the IT governance and the performance audit of IT investments, using COBIT 5.

Key words: *digital economy, audit model, audit process re-engineering, performance audit of IT investments, Val IT framework*

JEL Classification: *M15, M42*

Cuvinte cheie: *economie digitală, modelul auditului, reingineria proceselor de auditare, auditul performanței investițiilor IT, cadrul de lucru Val IT.*

* Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice București, e-mail: pavel.nastase@ase.ro

** Drd., economist, Academia de Studii Economice București, e-mail: corina_rd_ionescu@yahoo.com

Introducere

Tehnologia informației și comunicațiilor (ICT¹) constituie și va continua să reprezinte un factor motor major al modernizării în economie și în societate. Conform unui raport al Uniunii Europene², la nivelul anului 2010 sectorul afacerilor din cadrul UE alocă mai mult de 20% din volumul investițiilor pentru domeniul ICT, 60% din serviciile publice de bază sunt actualmente disponibile în manieră complet online, iar mai mult de jumătate dintre cetățenii UE folosesc Internetul în mod constant.

Dezvoltarea accentuată a ICT și exploatarea conținutului digital în domeniile de interes public, cum ar fi sănătatea, incluziunea, moștenirea culturală, sectorul de informații publice, învățământul, administrațiile publice sau eficiența energetică, presupun și reclamă politici mult mai proactive. O direcție de acțiune importantă în acest sens o reprezintă dezvoltarea de piețe pentru soluții inovative bazate pe ICT și pentru conținut digital, în principal în domenii de interes public.

Comisia Europeană a lansat în luna martie 2010, *Strategia Europeană până în anul 2020* pentru ieșirea din criză și pregătirea economiei UE pentru provocările noii decade. Una dintre cele șapte inițiative incluse în această strategie, *The Digital Agenda for Europe*, stabilește rolul cheie pe care îl va juca ICT în Europa pentru atingerea obiectivelor generale propuse pentru anul 2020. Sectorul ICT este direct responsabil pentru asigurarea a 5% din produsul brut european, cu o piață de 660 miliarde euro anual, dar contribuția sa la creșterea productivității (20% direct din sectorul ICT și 30% din investițiile ICT), prin marele său potențial, este majoră.

Contextul european nou creat, bazat pe ICT, trebuie să constituie un mediu sigur de lucru pentru administrația publică europeană și din statele membre, precum și pentru informarea cetățenilor și a mediului de afaceri.

Metodologia de cercetare

Cercetarea a avut la bază realizarea unei documentări exhaustive privind noile abordări din domeniul auditului IT,

focalizate pe studii și analize comparative raportate la cele mai semnificative experiențe în domeniu, prin prisma standardelor și bunelor practici existente pe plan internațional. Au fost desfășurate studii și analize privind: modelele de auditare de referință, metodele și tehnicile specifice, cadrul metodologic și procedural pentru audit, bazate pe analiza tehnicilor și metodelor moderne de auditare specifice sistemelor informatice, precum și a particularităților care induc schimbări radicale în desfășurarea misiunilor de audit în condițiile extinderii spectaculoase a investițiilor în infrastructurile IT.

În plan practic, contribuția a constat în evaluarea unui număr semnificativ de site-uri web ale unor instituții publice relevante din România pentru a determina amploarea investițiilor în infrastructuri și sisteme/ servicii IT, precum și în examinarea globală a impactului pe care îl are extinderea investițiilor IT, prin analiza rezultatelor și abordărilor raportate pe plan intern și internațional de către instituții supreme de audit (ECA³, GAO⁴ - SUA, NAO⁵ - UK) sau de către instituții cu tradiție în auditul extern (e.g., KPMG, Gartner Group).

Au fost luate în considerare elemente de interes primordial privind premisele pentru orientarea studiului, având în vedere că obiectivele strategiilor, politicilor și programelor privind Societatea Informațională se transpun în cerințe și obiective de urmărit în cadrul auditării sistemelor în cauză: sisteme IT/IS⁶ sau servicii electronice publice, dezvoltate și implementate în cadrul sistemului *e-guvernare*.

Strategii și programe pentru societatea informațională din România

Aprobarea *Strategiei naționale e-România* (HG nr. 195/2010) creează premisele constituirii sistemului informațional global al României, prin interconectarea instituțiilor statului printr-o rețea de fibră optică de mare viteză, preconizându-se ca într-un interval de doi ani să fie incluse în această platformă toate instituțiile statului. Strategia *e-România* este asumată de Guvernul României, care își propune realizarea

¹ Acronimul folosit în lucrare este cel uzual din literatura de specialitate internațională (ICT - *Information and Communication Technologies*)

² *i2010 - Preparing Europe's Digital Future - Mid Term Review*

³ European Court of Auditors

⁴ General Audit Office

⁵ National Audit Office

⁶ IT/IS - Information Technology / Information Systems

a 300 de servicii electronice operaționale până la sfârșitul anului 2011, precum și interconectarea și informatizarea completă a tuturor instituțiilor publice, astfel încât accesul la serviciile publice să fie direct și nelimitat. Dintre cele mai semnificative componente prevăzute în hotărârea de guvern, menționăm: *e-Cetățean*, *e-Sănătate*, *e-Educație*, *e-Justiție*, *e-IMM*, *e-Asociere*, *e-Turism*, *e-Funcționari publici*, *e-Mediu*, *e-Cultură*, *e-Transport*.

O altă sursă importantă de finanțare a investițiilor IT o constituie **Programul Operațional Sectorial Creșterea competitivității economice** (POS CCE). Publicat în noiembrie 2006, acest program este unul dintre cele șapte programe operaționale sectoriale care constituie instrumente pentru realizarea priorităților trasate prin *Cadrul Strategic Național de Referință (CSNR)* și prin *Planul Național de Dezvoltare (PND)* pentru perioada 2007 - 2013. Domeniile majore de intervenție care fac obiectul programului POS CCE sunt: susținerea utilizării tehnologiei informației, dezvoltarea și creșterea eficienței serviciilor publice electronice și dezvoltarea e-economiei.

Din analiza unui număr de 40 de site-uri web ale instituțiilor publice din România a rezultat existența unui număr semnificativ de programe și proiecte de valori foarte mari. În acest context, considerăm că evaluarea investițiilor IT din instituțiile publice materializate cu precădere în servicii electronice va deveni o cerință prioritară pentru misiunile de audit, care integrează auditul financiar, auditul performanței și auditul IT/IS, având în vedere valoarea considerabilă a acestora.

Concluzia principală a acestui studiu este că lipsa unui cadru standard de interoperabilitate și a unei arhitecturi coerente, formulate într-o viziune sistemică, constituie un risc major de eșec pentru proiectele de mare anvergură lansate la nivel național.

Menționăm în acest sens riscurile privind finanțările substanțiale pentru *Strategia eRomânia*, generate de: probabilitatea mare de duplicare a aplicațiilor și sistemelor, timpul de implementare a proiectelor, maniera de administrare a proiectelor și de implementare a soluțiilor, stabilirea politicilor de migrare pentru proiectele eterogene existente.

Evoluția societății informaționale către societatea bazată pe cunoaștere, proces care presupune transformarea progresivă a întregii economii într-o economie digitală, implică schimbări majore și în abordarea auditului extern, cu un dublu impact: atât în ceea ce privește managementul auditului și rolul auditorului, cât și în ceea ce privește cadrul metodologic și procedural asociat.

Aceste schimbări, care determină o nouă tratare a auditului, pun în evidență necesitatea creării unui nou cadru de lucru pentru ciclul de viață al procesului de auditare, apt să răspundă la noile cerințe calitative ale domeniilor și ale obiectivelor auditării: auditarea se va axa preponderent pe managementul și livrarea serviciilor electronice, care presupun fluxuri de documente electronice și proceduri de tratare asociate specifice. Din acest motiv, cea mai mare parte a procedurilor clasice de auditare vor fi înlocuite cu proceduri capabile să asigure auditarea în contextul digital care se extinde rapid în prezent.

Tendențe și noi abordări ale auditului IT/IS

Eforturile de armonizare în cadrul evoluțiilor actuale se concentrează cu precădere la nivelul unor organizații internaționale care au un rol deosebit de important în unificarea abordărilor, prin standardizarea soluțiilor, promovarea celor mai bune practici, politici, coduri de conduită și norme.

Un factor care va influența în mod deosebit noul model al auditului este reprezentat de ansamblul de schimbări radicale pe care trecerea la economia digitală le va antrena, și chiar le antrenează deja, în ceea ce privește securitatea informației și a sistemelor, protecția datelor cu caracter personal, accesul la baze de date cu conținut informațional sensibil, expuse atacurilor externe prin rețeaua Internet.

Cele mai semnificative tendințe și abordări în domeniul auditului IT/IS care au rezultat din cercetarea documentară și din analizele efectuate în cadrul studiului sunt:

1. Abordarea sistemică integrată. Până în prezent, auditul IT/IS s-a desfășurat, în general, într-o manieră "unidimensională", fiind focalizat numai pe fațete particulare ale sistemelor respective. În perspectivă, se promovează abordarea auditului IT/IS ca proces integrat, particularitățile domeniului antrenând deopotrivă elemente specifice auditului financiar, auditului organizațional, auditului tehnologiei informației și comunicațiilor, auditului performanței și auditului conformității. Aceste fațete ale procesului trebuie să coexiste într-o arhitectură coerentă, bazată pe sinergie, modelul de auditare fiind diferit de cel clasic, întrucât fiecare tip de audit nu se desfășoară independent, ci se reflectă sub forma unor secvențe de proceduri, combinate în cadrul unor fluxuri eterogene, orientate către obiectivul general al auditului și nu către obiectivul individual al fiecărui tip de audit.

2. **Noul model de auditare COBIT 5** elaborat de ISACA – ITGI, bazat pe integrarea cadrelor de lucru proprii, anunțat pentru anul 2011, aduce ca trăsătură esențială integrarea COBIT⁷ cu celelalte cadre de lucru disponibile: *Val IT*⁸ și *Risk IT* și oferă un cadru metodologic și procedural asociat pentru audit extern.
3. **Reingineria modelelor de auditare și a cadrului metodologic și procedural existent**, în scopul adecvării la noul context. Auditul clasic își va schimba abordarea și conținutul și se va baza preponderent pe tehnologiile informației și comunicațiilor prin adoptarea unor concepte și metode avansate: audit online, audit continuu, e-audit.
4. **Asigurarea convergenței abordărilor** instituțiilor de audit de prestigiu, într-o manieră standardizată. Din analiza și evaluările efectuate rezultă că pe plan internațional există un interes crescut pentru inventarierea și capitalizarea experiențelor și a bunelor practici în domeniu, diseminarea acestora, asigurarea convergenței și/sau alinierea la cele mai adecvate. De exemplu, la nivelul INTOSAI este adoptat ca reprezentativ modelul de auditare ISACA⁹ și recomandat în consecință. *Standardul INTOSAI GOV 9100 - Guidelines for Internal Control Standards for the Public Sector* face trimitere expresă la cadrul de lucru și la documentațiile pentru audit IT/IS furnizate de ISACA, ITGI (COBIT) și INTOSAI IT Audit Committee.

De asemenea, în același context, *IIA* și *Comitetul de Standarde Profesionale al INTOSAI* au agreeat, în luna decembrie 2010, un *Memorandum de Înțelegere (MOU)*, care documentează alinierea obiectivelor strategice ale organizației, recunoaște standardele globale ale fiecărei părți și definește un proces de colaborare și cooperare continuă între părți. Cadrul de lucru COBIT a fost aliniat și armonizat cu standarde detaliate și bune practici IT: COSO¹⁰, ISO 27000¹¹, ITIL¹², Sarbanes-Oxley Act, BASEL II și acționează ca un integrator al acestor standarde, sintetizând obiectivele principale sub un singur cadru de referință general acceptat. În condițiile trecerii la cadrul de lucru COBIT 5, se va extinde referențialul pentru auditare și la standardele enumerate mai sus, noul model de audit asigurând convergența cu acestea.
5. **Actualizarea standardelor de audit prin introducerea obligativității evaluării controalelor aferente mediului informatizat.** Astfel, începând cu anul 2009, IIA a operat modificări asupra setului de standarde IIA, iar, printre altele, a inclus în majoritatea standardelor forma imperativă “*trebuie*” în loc de forma opțională “*ar trebui*”, în ceea ce privește evaluarea controalelor IT. Ca impact practic, pentru unele compartimente de audit intern aceasta poate antrena numai schimbări minore, dar pentru altele pot fi necesare (multiple) activități adiționale, unele de substanță, pentru a se conforma cu standardele revizuite.
6. **Accentul pe auditul performanței investițiilor în infrastructuri, sisteme și servicii IT**, având ca obiect auditul eficienței, eficacității și economicității. În prezent, perspectiva auditului performanței a devenit mai largă, deoarece sistemele IT sunt, în principal, văzute ca fiind componente importante în toate programele guvernamentale (incluse în platforma *e-guvernare*).

Sistemele IT pot fi un mecanism eficient și eficace de livrare a serviciilor susținute de programe guvernamentale complexe. Aceste sisteme au potențialul de a furniza serviciile existente la un cost redus și de a oferi o gamă de servicii suplimentare, inclusiv informații privind performanța programului, cu eficiență, securitate și control superioare celor disponibile în sistemele manuale.

Tehnologia informației este utilizată din ce în ce mai mult pentru planificarea, execuția și monitorizarea programelor din sectorul public. Partajarea sau integrarea informațiilor între instituții ridică probleme, cum ar fi riscurile de încălcare a securității și manipularea neautorizată a informațiilor. Auditorii financiari ar trebui să fie conștienți nu numai de utilizarea IT, aceștia ar trebui să dezvolte, de asemenea, strategii și tehnici pentru furnizarea de asigurare pentru părțile interesate cu privire la: performanța (*value for money*) rezultată din utilizarea sistemelor informatice, securitatea sistemelor, existența controalelor proceselor corespunzătoare și la exhaustivitatea și acuratețea rezultatelor.
7. **Schimbarea stilului și a modalităților de lucru:** atât auditorul financiar, cât și auditorul IT, care se confruntă cu

7 Control Objectives for Information and related Technologies

8 Value IT

9 ISACA – Information Systems Audit and Control Association

10 COSO - Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission

11 ISO 27000 – Set de standarde privind securitatea informațiilor

12 ITIL - IT Infrastructure Library

schimbări majore ale mediului informatizat, trebuie să fie pregătiți pentru lucrul în colaborare în cadrul unor echipe de audit mixte, precum și pentru adoptarea unor noi stiluri de muncă: auditare la distanță, orientarea pe auditarea documentelor electronice, utilizarea unui suport instrumental bazat pe / sau asistat de calculator.

COBIT 5 – un model de referință orientat pe guvernarea și auditul performanței investițiilor IT

Noul model de auditare COBIT 5 elaborat de ISACA – ITGI este bazat pe integrarea cadrelor de lucru proprii *COBIT* și celelalte cadre de lucru disponibile: *Val IT* și *Risk IT* și oferă un cadru metodologic și procedural asociat pentru audit.

COBIT furnizează un cadru de lucru cuprinzător pentru management în ceea ce privește livrarea unor servicii de o calitate înaltă, bazate pe tehnologia informației. Constituie, de asemenea, un referențial pentru auditori în evaluarea guvernării IT. Cadru de lucru COBIT stabilește cele mai bune practici referitoare la mijloacele care contribuie la procesul de creare a valorii adăugate.

În plan practic, guvernarea IT urmărește două categorii de rezultate: livrarea de valoare pentru afacere și atenuarea riscurilor IT. În acest sens, guvernarea IT se focalizează pe cinci zone principale: alinierea strategică, livrarea de valoare, managementul riscurilor, managementul resurselor și măsurarea performanței. Cadru de lucru COBIT¹³ acționează ca *un integrator de practici de guvernare IT*, constituie un cadru de lucru cu potențial ridicat de auditare internă și externă, larg acceptat pe plan internațional, inclusiv de organisme UE și are deopotrivă valențe de suport pentru managementul entității și de cadru de auditare a guvernării IT.

Val IT (*Value IT*) completează cadrul de lucru COBIT din perspectiva afacerii¹⁴ și din perspectiva financiară și contribuie la obținerea unei creșteri de valoare prin utilizarea tehnologiei informației. Cadru de lucru Val IT oferă un instrumentar de măsurare fără ambiguități, cu ajutorul căruia se monitorizează și se optimizează realizarea de valoare

adăugată pentru afacere, prin investiții în IT. Acesta reprezintă un cadru de administrare și în aceeași măsură de audit, care constă dintr-un set de principii directe și o serie de procese conforme cu aceste principii, care sunt definite ca un set de practici cheie de conducere.

Necesitatea unei guvernări puternice a investițiilor IT este evidentă, având în vedere că mai mult de 2 din 10 proiecte IT din cadrul unei organizații eșuează dintr-un număr de motive, printre cele mai comune fiind:

- investițiile IT nu susțin strategia afacerii sau nu furnizează o valoare așteptată;
- există proiecte prea multe, ceea ce duce la utilizarea ineficientă a resurselor;
- proiectele sunt adesea întârziate, depășesc bugetul și / sau nu produc beneficiile necesare;
- există incapacitatea de a anula proiecte atunci când este necesar;
- organizația are nevoie de resurse pentru a asigura conformitatea cu reglementările industriei sau guvernamentale.

Scopul investițiilor IT este de a permite schimbarea afacerii, dar pentru a gestiona schimbarea afacerii bazate pe IT, investițiile trebuie să fie reglementate. Cu ajutorul cadrului Val IT pot fi luate decizii mai bune privind modul în care să se investească în IT pentru a permite schimbarea afacerii, creșterea rentabilității investițiilor și pentru a genera valoare adăugată afacerii.

Val IT este un cadru care se concentrează pe livrarea de valoare și oferă asigurarea că investițiile IT sunt gestionate pe ciclul complet al vieții economice, la un cost optim și cu un nivel cunoscut și acceptabil de risc. Prin aplicarea principiilor de management al portofoliului se pot evalua și monitoriza direct investițiile în IT pe întreg ciclul de viață economică al acestora. Pentru auditori, Val IT constituie referențialul la care se raportează când evaluează investițiile IT.

În ultimii ani, nivelul investițiilor în IT este semnificativ și continuă să crească, astfel încât există puține organizații care mai pot opera astăzi fără o infrastructură IT proprie. În acest context, este o cerere din ce în ce mai mare din partea conducerii organizațiilor în ceea ce privește accesul la cele mai bune practici și la linii directe care să ghideze

¹³ Vezi www.itgi.org

¹⁴ Accepțiunea termenului „afacere” în acest standard internațional trebuie interpretată în sens larg pentru a se referi la acele activități care sunt esențiale scopului pentru care este înființată organizația.

procesul decizional referitor la obținerea beneficiilor pe baza investițiilor în IT. Fără o guvernare efectivă și un bun management, investițiile IT pot genera, într-o măsură semnificativă, oportunitatea de a distruge valoarea.

În ultimii ani, sondajele¹⁵ au arătat constant că 20-70 % din investițiile IT pe scară largă sunt irosite, contestate sau nu reușesc să aducă un venit în organizație. De fapt, un studiu privind evaluarea costurilor și a valorii a constatat că, în multe întreprinderi, mai puțin de 8% din bugetul IT este, de fapt, cheltuit pe inițiative care să creeze valoare pentru organizație.

În mod evident, investițiile în IT pot aduce beneficii substanțiale, deoarece investițiile IT oferă oportunitatea de a furniza rate de rentabilitate mai mari decât aproape orice alte investiții convenționale. Luate împreună, aceste exemple subliniază o întrebare strategică: „*Ce trebuie făcut pentru a ne asigura că IT-ul asigură rezultate pozitive sau poate chiar să transforme afacerea?*”. Cu sprijinul unui grup de experți în domeniul guvernării informației, control, securitate și audit, recunoscuți pe plan internațional, ITGI a acordat o mare atenție proiectării acestui cadru pentru a se asigura că integrarea Val IT cu COBIT va oferi un cadru cuprinzător pentru crearea și livrarea de valoare de înaltă calitate a serviciilor bazate pe IT.

Înțelegerea relației dintre aceste două cadre este vitală. Ca un cadru cuprinzător pentru proiectarea și livrarea serviciilor bazate pe IT de înaltă calitate, COBIT stabilește seturi de bune practici pentru funcția IT, care contribuie la procesul de creare de valoare. Val IT furnizează seturi de bune practici referitoare la rezultatele obținute pe baza investițiilor IT, permițând astfel întreprinderilor măsurarea, monitorizarea și optimizarea valorii, atât financiare, cât și non-financiare. Coerența între metodele și terminologia utilizate în cadrele de lucru Val IT și COBIT îmbunătățește comunicația și interacțiunile dintre factorii de decizie, funcția de IT și funcțiile de afaceri responsabile pentru livrarea valorii planificate. Întrebările care se pun în legătură cu investițiile IT se referă, în general, la următoarele aspecte: aspecte strategice, aspecte legate de arhitectura de sistem, aspecte legate de valoarea investiției, aspecte legate de livrare.

În cadrul de lucru Val IT, valoarea este definită ca totalul beneficiilor nete obținute pe tot ciclul de viață, raportate la costurile aferente, adaptate la risc și, în cazul valorii financiare, pentru valoarea raportată la timp a banilor. Cu

toate acestea, în multe cazuri, valoarea nu constituie rezultatul unei măsurări cantitative, aceasta fiind dependentă de contextul specific și dinamică. Pentru sectorul public sau pentru întreprinderile non-profit valoarea este mult mai complexă și adesea, deși nu întotdeauna, de natură non-financiară. Aceasta poate include obținerea unor rezultate privind politicile publice, îmbunătățirea cantității și calității serviciilor oferite (de exemplu, cetățenii pentru sectorul public și beneficiarii serviciilor de caritate) și / sau creșterea netă a veniturilor celor pentru care aceste servicii ce rezultă din investiții sunt disponibile.

Val IT ajută organizațiile să crească probabilitatea de selecție a investițiilor cu cel mai mare potențial în a crea valoare. Val IT, de asemenea, crește probabilitatea de succes în executarea investițiilor selectate atât atunci când serviciile IT sunt create sau îmbunătățite, cât și ulterior livrării și utilizării acestor servicii.

Cadrul reduce costurile și pierderea de valoare, asigurând că factorii de decizie rămân concentrați pe ceea ce ei ar trebui să facă și să ia măsuri corective la timp cu privire la investițiile care nu furnizează valoare în conformitate cu potențialul așteptat. În același timp, cadrul reduce riscul de eșec, în special pe cel cu impact mare și eșec vizibil. De asemenea, cadrul reduce surprizele asociate cu costurile IT și de livrare, și, în acest sens, valoarea afacerii crește, se reduc costurile inutile și crește nivelul general de încredere în IT.

Pentru a îndeplini obiectivul cadrului de lucru Val IT de management al valorii, care să permită organizației să realizeze valoarea optimă din investițiile IT la un cost accesibil, cu un nivel acceptabil de risc, principiile cadrului Val IT trebuie să fie aplicate în trei domenii: guvernarea valorii (Value Governance - VG), managementul portofoliului (Portfolio Management - PM) și managementul investițiilor (Investment Management - IM). Fiecare domeniu cuprinde o serie de procese și practici cheie de management. Aceste procese și practici cheie de management au fost distilate din experiența colectivă a echipei Val IT și a unei echipe de consilieri recunoscuți la nivel mondial și extrase din practicile, metodologiile și cercetările existente și emergente.

Există trei componente-cheie de gestionare a investițiilor. Prima este *Business Case (BC)*, care este esențială pentru selectarea corectă a programelor de investiții și administrarea acestora pe parcursul executării lor. A doua este *managementul programului*, care reglementează toate

¹⁵ Statistici preluate din documentația *Val IT Framework v2.0, ITGI*

procesele care susțin executarea programelor. A treia este *realizarea beneficiilor* - un set de sarcini necesare pentru a gestiona în mod activ realizarea beneficiilor programului.

BC pune accent deosebit pe evaluarea cuprinzătoare și evaluarea valorii potențiale și a riscurilor, precum și pe definirea unor indicatori cheie atât financiari (valoarea actualizată netă, rata internă de rentabilitate și perioada de amortizare), cât și non-financiari, care să justifice ipotezele și să ofere factorilor de decizie o perspectivă care va sprijini deciziile viitoare de investiții.

Evaluarea se face pe întregul ciclu de viață care poate fi sintetizat în patru etape: dezvoltarea, implementarea, operarea și scoaterea din funcțiune.

Risk IT. Cadrul de lucru Risk IT este o parte din portofoliul de produse ISACA privind guvernarea IT, fiind bazat pe un set de principii directe pentru managementul eficient al riscurilor IT. Conexiunea la afacere se bazează pe principiile pe care este construit cadrul de lucru, pe primul plan situându-se guvernarea organizației și gestionarea eficientă a riscurilor IT.

Risk IT este un set de principii și un cadru de lucru care ajută organizația să identifice, să guverneze și să gestioneze riscurile IT în mod eficient. Cadrul de lucru *Risk IT* este un cadru bazat pe un set de principii directe pentru gestionarea eficientă a riscurilor IT care completează cadrul de lucru COBIT. În timp ce COBIT oferă un set de controale pentru a atenua riscul IT, Risk IT oferă un cadru pentru organizații (pentru a identifica, guverna și gestiona riscurile IT) și pentru auditori, care îl utilizează ca referențial în cadrul misiunilor de audit. În timp ce COBIT oferă mijloacele de management al riscurilor, *Risk IT* oferă, în plus, un cadru de îmbunătățire a gestionării riscului.

Cadrul *Risk IT* acoperă decalajul existent între cadrele generice de gestionare a riscurilor cum ar fi *COSO ERM* și *AS / NZS 4360* (care în curând vor fi înlocuite cu standardul *ISO 31000*) și echivalentul său britanic *ARMS6* și cadrele de gestionare a riscurilor IT (în primul rând cele legate de securitate) detaliate.

Concluzii

Atât pentru instituțiile de audit extern, cât și pentru auditorii interni reacția la schimbările evidențiate mai sus se poate materializa în câteva orientări de natură practică a activității, printre care:

- urmărirea consecventă a îmbunătățirilor, dezvoltărilor și amendamentelor, pentru a beneficia de standardele și bunele practici internaționale și pentru a asigura conformitatea cu reglementările internaționale;
- utilizarea optimală și distribuirea informației disponibile: baze de date, instrumente, ghiduri, publicații, rapoarte etc.;
- creșterea fluxului liber de informații, idei, experiențe și cunoștințe între grupuri de utilizatori, între membrii organizațiilor profesionale și de audit din domeniul auditului IT/IS și comunitățile IT.

O problemă importantă este modul în care instituțiile de audit extern (atât financiar, cât și IT) se ocupă de aceste schimbări și evoluții.

Este recomandat să urmeze îndeaproape evoluția standardelor de audit și a liniilor directe, pentru a le folosi și a le distribui și pentru a îmbunătăți fluxul de informații. Având în vedere dinamica domeniului tehnologiei informației, s-a ajuns la concluzia necesității revizuirii standardelor de audit IT utilizate până în prezent și a actualizării lor în consecință.

Bibliografie

- [1] European Commission Information Society and Media, *Preparing Europe's Digital Future - i2010Mid Term*, 2008 disponibil on-line
- [2] ISACA, *COBIT 5 Design Paper. Exposure Draft, 2010*, disponibil on-line: www.isaca.org/Cobit5
- [3] ITGI, *Optimising Value Creation From IT Investments*, 2005, disponibil on-line: <http://www.isaca.org/Knowledge-Center/Research/Documents/optimising-value-creation-from-IT.pdf>
- [4] ITGI, *Implementation Guide: Using COBIT and Val IT, 2nd Edition*, Rolling Meadows, USA, 2007
- [5] ITGI, *Enterprise Value: Governance of IT Investments. The Val IT Framework 2.0 Extract*, Rolling Meadows, USA, 2008 http://ec.europa.eu/information_society/europe/i2010/docs/annual_report/2008/i2010_mid-term_review_en.pdf
- [6] www.isaca.org/cobit
- [7] www.isaca.org/valit
- [8] www.isaca.org/riskit
- [9] www.itgi.org

Considerente privind capacitatea de implementare corespunzătoare a IFRS

Magdalena MIHAI*, Cristian DRĂGAN**, Anca CIUMAG*** & Adriana IOTA****

Abstract

Arguments Regarding the Adequate Implementation Capacity of the IFRS

Following the conducted research, the authors noticed that both the international accounting standards and the national accounting regulations contain only provisions according to which "the entities are obliged to have the capacity to adequately implement the IFRS". The way in which this expression must be understood, falls completely upon the practitioners and their professional reason, which, in authors' opinion, represents a problem with a high risk of being solved in an unsatisfactory way. For this reason, they have directed their attention to this expression and, thus, they have proposed and documented several conditions, which must be fulfilled, or possibilities according to which its requirements are accomplished, i.e.: shareholders' or investors' correct understanding of the necessity and opportunity to obtain relevant, plausible and transparent information; appointing competent and receptive persons who will fulfill the preliminary conditions for the implementation of the IFRS; designing the layouts of the corresponding financial situations; creating the adequate informational programs and completing the accounting policies with the treatments imposed by the IFRS.

Key words: IFRS, conditions to be fulfilled, implementation capacity, application options, relevant, plausible and transparent information

JEL Classification: M41, M49

Cuvinte cheie: IFRS, condiții de îndeplinit, capacitate de implementare, opțiuni de aplicare, informații relevante, credibile și transparente

Introducere

Așa cum este cunoscut, aplicarea IFRS-urilor reprezintă o activitate cu nivel ridicat de complexitate, care necesită, printre altele, existența unor cunoștințe profesionale solide în domeniu, precum și înțelegerea corespunzătoare a problemelor de natură contabilă și, în mod deosebit, a celor ce privesc conținutul informațional al situațiilor financiare anuale și al posibilităților de utilizare a acestora în procesul decizional.

În această ordine de idei, considerăm că este edificator faptul că normalizatorii contabili români au stabilit că, **în mod opțional**, entitățile de interes public, cu excepția celor de credit, **pot întocmi**, începând cu exercițiul 2006, **un set distinct de situații financiare conforme cu IFRS, însă aceste entități trebuie să dispună de capacitatea de implementare corespunzătoare**¹.

Această ultimă expresie o interpretăm ca fiind o facilitate care se acordă în

* Prof.univ.dr., Universitatea din Craiova, auditor financiar, e-mail: magda@auditsiexpertiza.ro

** Conf.univ.dr., Universitatea din Craiova, e-mail: cdragano@yahoo.com

*** Drd., Universitatea din Craiova, e-mail: ciumag_anca@yahoo.com

**** Masterand, Universitatea din Craiova, e-mail: iota_adriana@yahoo.com

¹ Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 907/2005 și OMPF 1121/2006 privind aplicarea IFRS, Monitorul Oficial nr. 597/2005 și, respectiv, 602/2006.

mod condiționat entităților interesate, în sensul că acestea își pot exprima o asemenea opțiune numai atunci când, în prealabil, dispun de posibilitățile necesare sau, altfel formulat, dacă îndeplinesc condițiile ce se impun pentru a fi implementate corect și complet standardele internaționale de contabilitate. În legătură cu acest ultim aspect precizăm că respectivele condiții nu sunt stabilite în mod explicit de către normalizatori, fiind necesar să fie deduse de către fiecare entitate din semantica expresiei ce privește „capacitatea de implementare corespunzătoare a IFRS”.

Totodată, considerăm că îndeplinirea unor asemenea condiții reprezintă un obiectiv major, care necesită atenție deosebită, eforturi semnificative și responsabilitate, astfel încât să fie soluționate în mod corect și complet câteva probleme sau operațiuni premergătoare foarte importante pentru aplicarea în condiții de calitate a fiecărui standard.

De altfel, potrivit opiniei noastre, în funcție de modul cum respectivele condiții sunt îndeplinite de către entitate, se poate estima sau evalua succesul preconizat al aplicării standardelor care influențează în mod esențial conținutul informațional al situațiilor financiare.

Metodologia cercetării

Cercetarea efectuată a fost astfel orientată încât a permis autorilor să reliefeze semantica expresiei ce privește capacitatea de implementare corespunzătoare IFRS-urilor și în funcție de respectivele clarificări să propună, în mod documentat, câteva posibilități sau condiții prealabile de îndeplinit pe care aceștia le presupun a fi adecvate.

În vederea realizării acestor deziderate s-au analizat prevederile Standardelor

Internaționale de Raportare Financiară și reglementările contabile naționale referitoare la tema abordată și, totodată, s-a consultat literatura românească aferentă.

Pe de altă parte, s-a acordat atenție deosebită investigațiilor în mediul economic, la nivelul mai multor entități reprezentative care fie aplică IFRS-urile, fie se află în etapa premergătoare adoptării unei decizii în acest sens. Informațiile obținute prin discuții cu factorii de decizie ai respectivelor entități, precum și argumentele acestora, pro și contra existenței unor posibilități sau condiții premergătoare implementării acestor standarde, au fost analizate și sintetizate și astfel s-au depistat atât punctele forte, cât și cele slabe care, în egală măsură, au fost considerate sub formă de posibilități sau condiții de îndeplinit în perioada pregătirii operațiunii de implementare efectivă a standardelor la care ne referim.

Considerente privind condițiile premergătoare implementării IFRS

Acest obiectiv a fost abordat de către autori cu scopul depistării unor soluții adecvate care să răspundă cerințelor expresiei ce privește capacitatea de implementare corespunzătoare a IFRS și, astfel, entitatea să poată opta pentru aplicarea acestor standarde. Totodată, privim aceste soluții sub forma unor **condiții de îndeplinit sau de posibilități create anterior adoptării deciziei de implementare efectivă a standardelor amintite**, ceea ce apreciem că este în spiritul condiționării impuse de normalizatorii contabili.

În acest context, subliniem că autorii au depistat și au considerat ca fiind adec-

vate câteva condiții de îndeplinit, care se analizează în continuare, în ordinea apreciată ca firească pentru activitatea practică.

- a. Înțelegerea corectă de către acționari sau finanțatori a necesității și oportunității obținerii de informații relevante, credibile și transparente.
- b. Desemnarea unor persoane competente și receptive care să îndeplinească condițiile premergătoare, precum și implementarea ulterioară a IFRS.
- c. Proiectarea machetelor aferente situațiilor financiare.
- d. Realizarea programelor informatice adecvate.
- e. Completarea politicilor contabile cu tratamentele impuse de IFRS.

a. Înțelegerea corectă de către acționari sau finanțatori a necesității și oportunității obținerii de informații relevante, credibile și transparente

În ceea ce privește această condiție, apreciem că ea influențează în mod semnificativ întregul proces de implementare a IFRS-urilor și, totodată, se justifică ca fiind deosebit de importantă în realizarea corespunzătoare a tuturor activităților ce se ocazionează în acest scop. Pentru exemplificare amintim doar provocarea raționamentului profesional și a responsabilității persoanelor implicate, dar și a factorilor de decizie ca utilizatori ai informațiilor preconizate.

În susținerea acestor afirmații considerăm că este sugestivă opinia exprimată în literatura de specialitate potrivit căreia în procesul de implementare a IFRS-urilor și, implicit, pentru asigurarea succesului acestora **este foarte important ca factorii de decizie impli-**

cați să fie convinși că prin aplicarea unor asemenea standarde se asigură creșterea transparenței informației financiare și, totodată, reducerea asimetriei informaționale și a riscului², ceea ce apreciem că este benefic pentru imaginea firmei și pentru creșterea încrederii și atractivității pentru terții interesați de respectiva entitate, acționari, posibili investitori, bănci, angajați, clienți, furnizori etc.

b. Desemnarea unor persoane competente și receptive care să îndeplinească condițiile premergătoare, precum și implementarea ulterioară a IFRS

Resursele umane implicate și nivelul lor de competență au un rol determinant atât sub aspectul realizării capacității de implementare a IAS-urilor, în sensul îndeplinirii și a celorlalte condiții premergătoare, cât și al aplicării ulterioare corecte a tratamentelor pe care această operațiune le ocazionaază și, în mod deosebit, al obținerii unor situații financiare de un nivel calitativ ridicat.

Personalul de execuție implicat în operațiunile de această natură trebuie să fie receptiv la noutăți deoarece se află în ipostaza unei schimbări profesionale esențiale și, în mod logic, este provocat să dobândească cunoștințe temeinice în domeniul IFRS-urilor atât prin documentare individuală, cât și prin participarea la un curs de specializare de această natură. Astfel, se contribuie la eliminarea unor eventuale erori viitoare de înțelegere sau interpretare a tratamentelor impuse de IAS-uri sau de soluționare a posibilelor operațiuni pe care acestea nu le conțin.

În legătură cu cele două condiții prezentate anterior se poate reține și faptul că deprinderile practice, precum și raționamentul profesional nu se pot forma decât în condițiile unei activități practice relativ îndelungate în domeniul contabilității financiare și, totodată, prin formarea unei culturi contabile cel puțin satisfăcătoare, ceea ce în cazul IFRS-urilor și implicit a IAS-urilor necesită inclusiv cunoașterea obiectivelor acestora și a efectelor favorabile pe care le pot genera, referitor la care se pot consulta de către cei implicați și alte surse documentare suplimentare.

c. Proiectarea machetelor aferente situațiilor financiare

Machetele aferente componentelor situațiilor financiare preconizate, privesc în sensul deținerii de către entitate a formularelor specifice pentru care optează ca fiind adecvate obiectivelor avute în vedere, reprezintă, potrivit opiniei noastre, o condiție de maximă importanță pentru succesul implementării IFRS, al căror obiectiv central sau definitoriu se referă la obținerea și furnizarea, prin intermediul respectivelor raportări de sinteză, a informațiilor care să permită satisfacerea nevoilor comune ale unei game largi de utilizatori.

În ceea ce privește elaborarea acestor machete se impune sublinierea că ocazionaază, din partea persoanelor desemnate de entitate, o activitate laborioasă și responsabilă deoarece, prin structura sau conținutul ce se stabilește pentru fiecare dintre ele, sub formă de elemente – rânduri cu un conținut semnificativ, determină îndeplinirea cerințelor obiectivului pentru care se pun la dispoziția utilizatorilor de informații.

În contextul celor amintite, și nu numai, considerăm că posibilitatea de implementare a standardelor la care ne referim justifică o abordare în manieră mai extinsă, cu reliefaarea mai multor aspecte relevante referitoare, în principal, la poziția financiară și la rezultatul global (performanța financiară), deoarece solicită în mai mare măsură raționamentul profesional.

Denumirile și conținutul informațional al componentelor aferente setului de situații financiare conforme cu tratamentele și politicile contabile specifice Standardelor Internaționale de Raportare Financiară diferă, în mod semnificativ, de aceleași elemente stabilite prin reglementările contabile în vigoare. Între cerințele majore ce privesc setul complet de situații financiare se poate înscrie și asigurarea consecvenței și comparabilității informațiilor destinate utilizatorilor. Altfel formulat, este necesar să fie evitate eventualele incertitudini privind reflectarea corectă a performanței entității sau îmbunătățirea ei fictivă, așa cum se poate proceda în cazul unei contabilități creative³, prin interpretări subiective ale prevederilor standardelor internaționale de contabilitate.

În acest sens amintim doar obținerea unor informații incorecte sau mai atractive în cazul determinării costului de achiziție al elementelor de stocuri prin neincluderea integrală sau parțială în acest cost a cheltuielilor indirecte și/sau a celor de transport-manipulare, situație căreia cei în cauză îi vor aduce o justificare bazată pe interpretarea subiectivă (părtinitoare) a prevederilor IAS 2⁴.

În ceea ce privește **situațiile financiare analizate** se poate sublinia și obiectivul lor general de **satisfacere a nevo-**

2 Ionașcu I. și colectiv, *Implementarea IFRS și reducerea costului capitalului pentru companiile românești*, revista Audit Financiar nr.1/2010, pag.32-35.

3 Răileanu V., Manea C.L. și Rapceanu C., *Contabilitate creativă – Suport de curs și aplicații practice*, București, 2010, pag. 4-5.

4 Standarde Internaționale de Raportare Financiară, emise la 1 ianuarie 2009, Editura CECCAR, București, 2009, pag. 1021, punctul 11.

Implementarea standardelor analizate reprezintă o schimbare esențială a sistemului contabil al entității, care, în mod legal, determină includerea în setul de politici contabile a tuturor tratamentelor și procedurilor impuse de respectivele standarde internaționale

ilor comune de informații ale unei sfere largi de utilizatori în adoptarea deciziilor economice, dintre care pentru mulți dintre utilizatorii externi constituie principala lor sursă de informații, considerent pentru care necesită a fi elaborate și prezentate astfel încât să răspundă la un nivel corespunzător necesităților acestora⁵.

De altfel, considerăm că această ultimă afirmație constituie obiectivul central care trebuie îndeplinit de echipa de specialiști desemnată la nivelul fiecărei entități pentru proiectarea machetelor (formulelor) și aplicației informatice corespunzătoare setului de situații financiare. În acest sens, reliefăm și

faptul că standardele internaționale de contabilitate nu conțin precizări detaliate de această natură și, în consecință, este justificat ca fiecare entitate, în funcție de specificul activităților pe care le desfășoară și al portofoliului de colaboratori, să valorifice această oportunitate. Astfel, va urmări să obțină și să comunice acele informații care vor asigura satisfacerea nevoilor comune ale utilizatorilor, acordând totodată atenția care se cuvine atât necesităților proprii de informații, cât și celor ce privesc pe investitorii existenți și pe cei potențiali, în cazul intenției de extindere a activității entității.

Identificarea informațiilor pe care echipa de specialiști le consideră că sunt suficiente pentru satisfacerea cerințelor utilizatorilor, așa cum s-a amintit anterior, se realizează avându-se în vedere structura preconizată a fiecărei componente a setului de situații financiare nominalizate de IAS 1 Prezentarea situațiilor financiare⁶, care, așa cum este cunoscut, deține prioritate față de ceea ce prevede, în această problemă, Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare.

Caracteristica generală a setului de situații financiare constă, potrivit standardului amintit⁷, în aceea că „**trebuie să prezinte fidel poziția financiară, performanța financiară și fluxurile de trezorerie ale unei entități**”. În spiritul acestei caracteristici este necesar a fi prezentate, cu exactitate, efectele tranzacțiilor și altor evenimente și condiții, însă cu respectarea cerințelor pe care le impune Cadrul general prin definițiile și criteriile de recunoaștere atât a activelor și datoriilor, cât și a veniturilor și cheltuielilor.

În ceea ce privește conținutul fiecăreia dintre componentele situațiilor financiare se amintește că standardul în cauză se limitează doar la a preciza care sunt clasele de elemente semnificative și deci obligatorii, considerându-se că fiecare dintre ele conține numai elemente similare sub aspectul naturii și funcției lor.

Dintre componentele setului de situații financiare apreciem că se justifică a fi prezentate, în mod succint, **doar cele care privesc poziția financiară și performanța financiară, specifice entității**, considerându-le ca fiind deosebit de importante pentru succesul implementării IFRS și implicit al calității informațiilor pe care le furnizează celor interesați și, în principal, acționarilor sau finanțatorilor.

În ceea ce privește „**Situația poziției financiare**” menționăm că în versiunea anterioară a IAS 1 avea denumirea de „bilanț”, însă actuala denumire a ei s-a apreciat că îi reflectă mai bine funcția care îi este stabilită. În vederea asigurării informațiilor necesare pentru cunoașterea poziției financiare a fiecărei entități „trebuie să conțină valorile pentru cel puțin 18 elemente – rânduri” (IAS 1, punctul 54).

Pe de altă parte, se poate reține că entității îi este permis să opteze și pentru alte elemente-rânduri care să fie prezentate distinct, însă acestea trebuie să fie relevante pentru înțelegerea poziției sale financiare, în condițiile activităților sale specifice și a tranzacțiilor pe care le realizează. În acest scop, se impune efectuarea, în prealabil, a evaluării naturii și lichidității activelor, a funcției acestora în cadrul entității și a valorilor, naturii și scadenței datoriilor, ceea ce se poate realiza pe baza raționamentului profesional al persoanelor implicate.

⁵ Idem, Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare, punctul 6, pag. 78

⁶ Idem, pag. 934, punctul 10.

⁷ Idem, IAS 1, Prezentarea situațiilor financiare, versiunea 2009, punctul 15, pag.935.

Un alt aspect important ce se menționează se referă la faptul că fie în situația poziției financiare, fie în Note este obligatoriu ca entitatea să prezinte, potrivit raționamentului profesional al specialiștilor săi, subclasificări suplimentare ale celor 18 elemente-rânduri, care să fie clasificate într-o manieră adecvată operațiunilor pe care le efectuează.

La rândul său, „**Situația rezultatului global**”, care în versiunea anterioară a standardelor era denumită „contul de profit și pierdere”, oglindește performanța financiară a entității și conține, în principal, informații cu caracter obligatoriu ce necesită a fi comunicate celor interesați, sub formă de elemente – rânduri de venituri și cheltuieli, precum și de alte elemente ale rezultatului global, cum este cazul impozitului pe profit aferent fiecărei componente a altor elemente ale acestui rezultat, inclusiv ajustările din reclasificare, fie în situația rezultatului, fie în note.

Cadrul contabil conceptual IASB definește elementele ce descriu performanța financiară a entității astfel încât poate fi sesizată o legătură de autodeterminare, în sensul că **veniturile și cheltuielile reprezintă modificări ale activelor și datoriilor**, după cum urmează:

- **veniturile** sunt creșteri de avantaje economice viitoare în cursul perioadei contabile, care au ca rezultat o creștere a capitalurilor proprii, diferită de cea care provine din contribuțiile proprietarilor;
- **cheltuielile** sunt diminuări de avantaje economice în cursul perioadei contabile, ce au ca rezultat o diminuare a capitalurilor proprii, diferită

de cea care provine din distribuiri în favoarea proprietarilor de capital.

Din cele amintite se poate observa că în cadrul conceptual internațional se definesc conceptele de venit și cheltuială prin raportare la capitalurile proprii (calculate ca diferență între active și datorii), care exprimă de fapt averea proprietarilor.

Standardele internaționale nu recomandă o structură rigidă a situației analizate, ci presupun exercitarea raționamentului profesional în aprecierea caracterului semnificativ al unui element de venit sau cheltuială ce se recomandă a fi raportat în vederea reliefării specificului activităților pe care le desfășoară entitatea.

d. Realizarea programelor informatice adecvate

Deținerea de către entitate a programelor informatice adecvate reprezintă, după opinia noastră, o condiție distinctă pentru aplicarea IFRS-urilor. În acest sens, se poate adopta fie varianta modificării corespunzătoare a programului pe care entitatea îl utilizează pentru ținerea contabilității financiare, fie cea de achiziționare a unui nou program informatic care să permită executarea atât a lucrărilor contabilității financiare, cât și a celor ce privesc implementarea IFRS-urilor, în sensul aplicării tuturor tratamentelor pe care acestea le impun, precum și al obținerii automate a situațiilor financiare, care, din cauza specificității structurii lor, ocazionalizează profesionalism și un volum semnificativ de muncă.

Considerăm că este de preferat prima variantă, care presupune costuri mai mici comparativ cu cealaltă variantă,

dar prezintă și avantajul că personalul de execuție este familiarizat cu utilizarea programului și astfel randamentul este mai mare și erorile mai puține.

e. Completarea politicilor contabile cu tratamentele impuse de IFRS

Completarea politicilor contabile considerăm că reprezintă o ultimă condiție justificată și oportună deoarece, așa cum este cunoscut, ele conțin principiile, bazele, convențiile, regulile și practicile specifice aplicate de entitate cu prilejul întocmirii și prezentării situațiilor financiare anuale⁸, inclusiv în cazul aplicării IFRS.

Prin operațiunea de completare înțelegem că la politicile contabile anterioare implementării IFRS se adaugă tratamentele pe care acestea le impun, fără a fi neglijat faptul că se menține continuitatea în ceea ce privește raportarea financiară aferentă reglementărilor contabile conforme cu directivele europene. Modificarea politicilor contabile existente este permisă atunci când există elemente care o justifică.

Implementarea standardelor analizate reprezintă o schimbare esențială a sistemului contabil al entității, care, în mod legal, determină includerea în setul de politici contabile a tuturor tratamentelor și procedurilor impuse de respectivele standarde internaționale care, fiind aprobate de administratorul entității, asigură responsabilizarea persoanelor de execuție și implicit soluțiile corecte pe care acestea trebuie să le utilizeze pentru obținerea informațiilor corespunzătoare, cantitativ și calitativ, ce urmează a fi reflectate în situațiile financiare anuale.

8 Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3055 / 2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, Monitorul Oficial nr. 766 bis / 10.11.2009.

Concluzii

Considerăm că se poate sublinia faptul că normalizatorii contabili români, prin folosirea expresiei „să dispună de capacitatea de implementare corespunzătoare a IFRS-urilor”, doresc să transmită un mesaj imperativ entităților, în sensul că acestea pot să opteze pentru aplicarea acestor standarde doar în cazul în care dețin, în acest scop, posibilități certe care să garanteze obținerea rezultatelor favorabile preconizate. Întrucât s-a explicat la ce se referă aceste posibilități, am apreciat că pentru entitățile interesate este util să fie prezentate câteva considerente sub forma unor condiții ce trebuie îndeplinite anterior implementării efective a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară.

Bibliografie

- Colasse B., - *Harmonization comptable internationale*, editura Economică, Paris, 2009.
- Ionașcu I. și colectiv - *Implementarea IFRS și reducerea costului capitalului pentru companiile românești*, revista „Audit Financiar” nr.1/2010.
- Manolescu M. și colectiv - *Priorități și responsabilități în procesul de extindere a aplicării IFRS în România*, revista „Audit Financiar” nr.8/2009.
- Petre G. și colectiv - *Politici contabile - între necesitate și obligație legală*, revista „Audit Financiar” nr.1/2010.
- Popa A.F. și colectiv - *Studii practice privind aplicarea IFRS în România*, Editura Contaplus, București, 2007.
- Staicu C. și colectiv - *Contabilitate finan-*

ciară: Abordare în context european și internațional, vol. I și II, Editura Universitaria, Craiova, 2010.

- *** Standardele Internaționale de Raportare Financiară, incluzând Standardele Internaționale de Contabilitate (IAS) și Interpretările acestora, Editura CECCAR, București, 2006, 2008 și 2009.
- *** Ordinul ministrului finanțelor publice nr.3055/29.10.2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, Monitorul Oficial, nr.766 bis/10.11.2009.
- *** Ordinele ministrului finanțelor publice nr.907/2005 și 1121/2006 privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, Monitorul Oficial nr. 597/2005 și 602/2006.

Semnal editorial

Lucrări de referință în domeniul financiar-contabil

Bernard Colasse, un reputat specialist francez, colaborator al revistei „Audit Financiar”, profesor de științe de gestiune la Universitatea Paris Dauphine, director de cercetare în cadrul Dauphine Recherches en Management, membru al Consiliului Național al Contabilității din Franța,

propune cititorilor români interesați două lucrări de referință în domeniul financiar-contabil, publicate în Editura TIPOMOLDOVA, în tălmăcirea prof.univ.dr. **Neculai Tabără**.

Câteva cuvinte despre cartea „*Fundamentele contabilității*”. Valul de scandaluri financiare de la începutul secolului al XXI-lea (Enron, World Com, Ahold, Parmalat...) și adoptarea de către Uniunea Europeană a unor norme contabile internaționale controversate au adus în centrul atenției contabilitatea și au invitat pe specialist și pe profan la o reîntoarcere la „natura” acesteia, adică la fundamentele sale teoretice și practice, istorice, sociale și organizaționale.

Un astfel de demers își propune această lucrare. Cartea trasează evoluția istorică a contabilității, examinează rolul și condițiile integrării sale în capitalismul contemporan, îi analizează practica normalizată și, în general, aptitudinea de a genera, împreună cu auditul extern, o reprezentare „adevărată” a întreprinderii și a performanțelor sale. Această lucrare

prezintă, de asemenea, multiple mize (politice, economice și sociale) ale unei tehnici care cuantifică profitul și care, paradoxal, este, în general, considerată neutră.

Cartea „*Analiza financiară a întreprinderii*” se situează, de asemenea, în deplină actualitate. Importanța întreprinderii în economiile contemporane explică interesul pe care îl acordă „sănătății” sale financiare diverșii săi parteneri (împrumutători, acționari-investitori, salariați, clienți, furnizori, stat...). Cum să se decodifice și să se interpreteze performanțele economice și financiare ale întreprinderii? Cum să se aprecieze riscul legat de pierdere, legat de fluctuațiile activității, de structura cheltuielilor de exploatare și de importanța îndatorării? Cum să se aprecieze echilibrul financiar și să se anticipeze dificultățile care se pot finaliza printr-un faliment? Care sunt instrumentele moderne aflate la dispoziția analistului?

Sunt întrebări la care cititorul este invitat să găsească răspunsul în paginile cărții.

Considerații privind utilizarea contului 711 "Venituri aferente costurilor stocurilor de produse" în domeniul contabilității activelor biologice

Sorin-Constantin DEACONU*

Abstract

Considerations Regarding the Use of the Account 711 "Revenues Associated with the Costs of the Completed Production" in the Accounting of Biological Assets

Productive activity in Romania is currently an acute issue which should be resolved in the near future in order to provide a framework for investment in agriculture. Accounting can support this process and improve the agricultural sector not only using its handy tools and processes. Thus, the account 711 is for the accounting practitioner but also for the accounting theorist a questionable element in what regards the effects of its use (for example, the income tax to be paid by the farm even if they have not been harvested agricultural assets). The paper propose a parallel analysis of accounts 711 and 722 to highlight the accounting differences while recommending the auditors to pay a special attention to "verify" these elements. The paper also presents several proposals in connection with the removal of bi-functional account 711 from the chart of accounts and replace it with another account which will have the function of a liability account. All these proposals are carried out in order to facilitate the work of professional accounting and to improve the information presented in the balance sheet, financial statements etc.

Key words: *incomes, expenditures, financial statements, economical benefits, biological assets*

JEL Classification: *M41, Q10, H30*

Cuvinte cheie: *venituri, cheltuieli, situații financiare, beneficii economice, active biologice*

Introducere

Pe plan național se vorbește foarte mult de restructurarea sectorului agricol. Din punctul nostru de vedere sunt nece-

sare politici rurale coerente, care să susțină consolidarea exploatațiilor agricole și mai ales gospodăriile de semi-subzistență. Astfel, o monitorizare atentă, la nivelul fiecărei exploatații agricole, a costului producției devine un factor

* Lect. univ. dr., Universitatea "1 Decembrie 1918" Alba Iulia, e-mail: deaconu_sorin@uab.ro

O monitorizare atentă, la nivelul fiecărei exploatații agricole, a costului producției devine un factor important de raționalizare a alocării și consumării de resurse, efectele economice pozitive apărând prin influențarea prețurilor produselor agricole și creșterea profitului unitar

important de raționalizare a alocării și consumării de resurse, efectele economice pozitive apărând prin influențarea prețurilor produselor agricole și creșterea profitului unitar. Pentru o reflectare cât mai fidelă a costului de producție este nevoie de contabilitate. În contabilitatea financiară, costul de producție este evidențiat cu ajutorul contului 711.

În demersul nostru nu putem să facem abstracție de radiografia domeniului studiat.

Pe plan internațional, se cuvine amintit Standardul Internațional de Contabilitate 41 Agricultură. Subiectul tratat de IAS 41 nu a mai fost abordat în alte Standarde Internaționale de Contabilitate: se referă la probleme specifice unui anumit sector de activitate - agricultură. Norma internațională prescrie, printre altele, tratamentul contabil al activelor biologice pe durata dezvoltării lor, transformărilor genetice, producerii și procreării și pentru evaluarea inițială a producției agricole la momentul recoltării.

Pe plan național, o descriere științifică a problematicii contului 711 rezultă din „Ghidul pentru înțelegerea și aplicarea

Standardului Internațional de Contabilitate nr. 41 Agricultură”, Editura CECCAR, București, 2004.

Metodologia de cercetare

Pentru a ne atinge obiectivele stabilite redăm succint componentele metodologiei cercetării utilizate în lucrare, respectiv:

- documentarea și studiul de arhivă;
- studiul de teren prin care s-a realizat o confruntare directă cu realitatea din cadrul exploatațiilor agricole;
- comparația efectuată între funcțiunea contului 711 și contul 722;
- demersul fenomenologic prin care se realizează studiul descriptiv al proceselor, fenomenelor, faptelor și situațiilor din contabilitate în starea și evoluția lor în timp și spațiu;

Precizăm că în cadrul lucrării nu a fost utilizat un sistem metodologic conceput ca un tipar absolut, ci am făcut apel la combinarea de metode, instrumente și tehnici de cercetare preluate din teoria economică și practica exploatațiilor agricole.

Aspecte noționale privind cheltuielile și veniturile

Orice entitate, indiferent de obiectul ei de activitate, înregistrează cheltuieli și venituri, iar prin compararea acestora se va stabili rezultatul exercițiului.

Potrivit Legii contabilității nr. 82/1991, republicată, închiderea conturilor de venituri și cheltuieli se efectuează, de regulă, la sfârșitul exercițiului financiar, iar rezultatul definitiv se stabilește la închiderea acestuia.

Potrivit Cadrului general de întocmire și prezentare a situațiilor financiare elaborat de Comitetul pentru Standardele Internaționale de Contabilitate, dar și Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009, cheltuielile¹ constituie diminuări ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul

¹ Trebuie evitate confuziile între conceptele de „cheltuială” și „cost”. Cheltuiala are o sferă mai largă de cuprindere decât costul, deoarece numai anumite cheltuieli se regăsesc în cost.

perioadei contabile sub formă de ieșiri sau scăderi ale valorii activelor ori creșteri ale datoriilor, care se concretizează în reduceri ale capitalului propriu, altele decât cele rezultate din distribuirea acestora către acționari.

Din punctul de vedere al situațiilor financiare, respectiv al contului de profit și pierdere, recunoașterea cheltuielilor presupune existența următoarelor condiții:

- a avut loc o reducere a beneficiilor economice viitoare, aferente diminuării unui activ sau creșterii unei datorii;
- diminuarea beneficiilor economice viitoare poate fi evaluată credibil.

Cadrul general definește veniturile ca reprezentând creșteri ale beneficiilor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile sub formă de intrări sau creșteri ale activelor ori descreșteri ale datoriilor, care se concretizează în creșteri ale capitalului propriu, altele decât cele rezultate din contribuții ale acționarilor.

Din punctul de vedere al contului de profit și pierdere, ca structură componentă a situațiilor financiare, recunoașterea veniturilor presupune existența următoarelor condiții:

- a avut loc o creștere a beneficiilor economice viitoare concretizată în creșterea unui activ sau în diminuarea unei datorii;
- creșterea beneficiilor economice viitoare poate fi evaluată credibil.

Noțiunile de cheltuieli și venituri sunt privite oarecum diferit de cele două mari componente ale contabilității: contabilitatea financiară și contabilitatea de gestiune.

Astfel, în contabilitatea financiară cheltuielile și veniturile sunt încadrate după natură în:

- cheltuieli și venituri de exploatare;
- cheltuieli și venituri financiare;
- cheltuieli și venituri extraordinare.

Această clasificare este unică pe economie, folosindu-se în cadrul tuturor entităților. Contabilitatea de gestiune preia² o parte din informațiile furnizate de contabilitatea financiară și

le ordonează după criteriul destinației, astfel:

- cheltuieli directe;
- cheltuieli indirecte de producție;
- cheltuieli generale de administrație;
- cheltuieli de desfacere.

Clasificarea cheltuielilor după destinație este utilizată în cadrul unei exploatații agricole pentru organizarea contabilității de gestiune și calculul costului unitar al produselor, lucrărilor și serviciilor.

Cheltuielile din contabilitatea financiară suferă „retratări” înainte integrării lor în costuri, având ca obiect fie eliminarea anumitor cheltuieli sau substituirea unora dintre ele, fie crearea altora³.

În cadrul entităților, raționamentul profesional trebuie să se manifeste din plin, de exemplu pentru „activarea unor cheltuieli” sau înregistrarea cheltuielilor în debitul conturilor din clasa 6. Dar în sectorul agricol se pot pune și următoarele întrebări: ce tratament contabil ar trebui să se aplice cheltuielilor efectuate pentru înființarea unei plantații de meri? Să se înregistreze în debitul conturilor de cheltuieli sau să fie înregistrate ca imobilizări în curs, imobilizări corporale ori altă categorie contabilă?

Problema ar putea fi privită și din alt punct de vedere, respectiv al momentului recunoașterii plantației de meri ca imobilizare corporală: în momentul înființării, în momentul intrării pe rod sau în altă perioadă? Acestea sunt aspecte la care trebuie să răspundă contabilitatea financiară, cel puțin în sectorul vegetal⁴.

Dacă privim din perspectiva contabilității de gestiune, se pune întrebarea: care este momentul încorporării în costuri a cheltuielilor și în ce proporție, ținând seama de următoarea clasificare:

- cheltuieli încorporabile;
- cheltuieli neîncorporabile;
- cheltuieli suplative.

Pentru stocurile obținute din producție proprie (produsele finite, semifabricatele, producția în curs de execuție și alte

² Din punct de vedere teoretic, contabilitatea de gestiune ar trebui organizată de către entitățile, dar din punct de vedere practic acest aspect este lăsat în desuetudine. De ce? Pentru că managerii (o anumită parte a acestora, pentru a nu face o generalizare) nu conștientizează importanța organizării contabilității de gestiune din punct de vedere al supraviețuirii entităților mai ales în situații de lipsă de lichidități.

³ Epuran, M. și colectiv, *Contabilitate și control de gestiune*, Editura Economică, București, 1999, pag. 24.

⁴ Menționăm că agricultura cuprinde două componente: sectorul vegetal și sectorul zootehnic.

stocuri produse de către exploatație), evaluarea se face la cost de producție.

Spre exemplu, în cadrul unor exploatații agricole, anumite bunuri constituie atât produse finite, dar pot fi utilizate și ca semifabricate pentru obținerea altor produse. De exemplu, strugurii de vin pot fi vânduți ca atare și constituie produse finite sau pot fi vinificați pe capacități de producție proprii, obținându-se vin (în acest caz strugurii ar putea fi recunoscuți din punct de vedere contabil ca semifabricate).

Costul de producție include, conform definiției date de IASB, următoarele componente:

- cheltuielile directe de producție (consumul de materii prime și materiale, manopera directă);
- cota de cheltuieli indirecte, alocată sistematic bunului obținut - amortizarea, întreținerea secțiilor și utilajelor, conducerea și administrarea secțiilor (IAS 2, paragraful 10).

Din studierea legislației în vigoare și a literaturii contabile, din punctul de vedere al contabilității de gestiune se discută foarte mult pe marginea cheltuielilor, lăsând în plan secundar problematica veniturilor.

Discuții privind necesitatea eliminării contului 711 din planul de conturi

În contabilitatea exploatațiilor agricole regăsim elementele prezentate mai sus, respectiv cheltuieli și venituri, dar din punct de vedere al IAS/IFRS (IAS 41 Agricultură) se operează și cu noțiunea de activ biologic. Acesta este reprezentat de un animal viu sau o plantă vie, iar un grup de active biologice reprezintă o grupare de animale sau de plante vii similare⁵.

Contabilitatea activelor biologice se ține cantitativ și valoric sau numai valoric, prin folosirea inventarului permanent sau a inventarului intermitent.

În condițiile utilizării inventarului permanent, în contabilitate se înregistrează toate operațiunile de intrare-ieșire din patrimoniul⁶ exploatației agricole, ceea ce permite stabilirea și cunoașterea în orice moment a stocurilor atât cantitativ, dar și valoric.

Inventarul intermitent, care poate fi aplicat în entitățile agricole din categoria celor mici și mijlocii, constă în stabilirea și înregistrarea în contabilitate a ieșirilor numai la sfârșitul perioadei de gestiune, pe baza inventarierii faptice a stocurilor de valori materiale. Valoarea ieșirilor se determină după formula:

$$E = S_i + I - S_f$$

unde:

E - valoarea ieșirilor

S_i - soldul inițial

I - valoarea intrărilor

S_f - soldul final stabilit prin inventariere

Metoda inventarului intermitent, deși mai simplă decât cea a inventarului permanent, prezintă anumite dezavantaje:

- o eroare la inventarierea fizică a patrimoniului entității poate să ducă la distorsionarea informației prezentate în situațiile financiare anuale;
- stocurile de active nu pot fi cunoscute pe parcursul perioadei contabile.

Aplicarea inventarului intermitent pentru bunurile obținute din producție proprie și producție în curs de execuție constă în anularea stocului inițial prin debitarea contului 711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse” și creditarea contului de stoc. Obținerea de bunuri pe parcursul exercițiului financiar nu se înregistrează în contabilitate, ci are loc stabilirea stocului final prin inventariere, care se înregistrează prin debitarea conturilor de stocuri și creditarea contului 711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”. La sfârșitul perioadei contabile conturile de stocuri evidențiază bunurile obținute din producție proprie și producție în curs de execuție existente în patrimoniul entității, iar soldul contului 711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse” arată apariția fenomenului de stocaj la nivel de exploatație agricolă.

În continuare, vom încerca efectuarea unei analize în paralel a conturilor 711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse” și 722 „Venituri din producția de imobilizări corporale”.

Din punct de vedere al funcției contabile, cele două conturi sunt parțial diferite: contul 711 este bifuncțional, iar contul 722 este cont de pasiv.

⁵ IAS 41 Agricultură, paragraful 5.

⁶ Considerăm că acest concept se va utiliza în continuare și de către unii teoreticieni, dar mai ales de către practicieni, inclusiv de organele judiciare.

Ambele conturi se utilizează pentru obținerea de bunuri:

- contul 711 se utilizează pentru obținerea din producție proprie a stocurilor: producție în curs de execuție, semi-fabricate, produse finite, produse reziduale, inclusiv animale și păsări;
- contul 722 se utilizează pentru obținerea de active imobilizate: clădiri, instalații, inclusiv active biologice;

Diferența majoră între cele două conturi, ca de altfel între contul 711 și celelalte conturi de venituri este faptul că pe parcursul exercițiului financiar primul se debitează și prin alte conturi decât 121. Tocmai acest aspect considerăm că trebuie rezolvat în activitatea de producție a entităților, în general, și în contabilitatea exploatațiilor agricole, în particular.

Deosebirea dintre cele două conturi poate fi judecată și din punct de vedere al amortizării. Astfel, pentru imobilizările amortizabile, în momentul descărcării de gestiune contul 722 nu se debitează, deoarece trebuie să diminuăm amortizarea și eventual diferența dintre valoarea de intrare și valoarea amortizată să fie tratată ca o cheltuială. În schimb, pentru stocuri, fiind categorii de bunuri care nu se amortizează, se pune problema diferit. Astfel, la descărcarea de gestiune contul 711 se debitează. De regulă, contul 711 intră în relație cu unul din conturile 331 (contul 332 intră în relație cu 712), 341, 345, 346, 348, 361, 368, conturi pe care noi le-am denumit în lucrare conturi de producție. Această relație poate fi prezentată schematic ca în figura 1.

Nu avem pretenția că pledoaria noastră este întrutotul veridică, dar putem propune câteva paradigme de lucru în legătură cu (in)utilitatea contului 711:

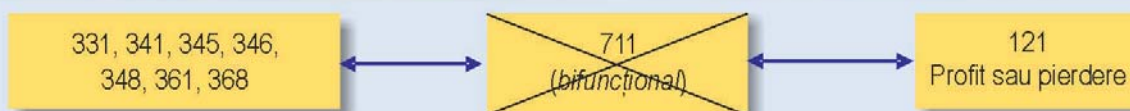
În sectorul agricol se pot pune și următoarele întrebări: ce tratament contabil ar trebui să se aplice cheltuielilor efectuate pentru înființarea unei plantații de meri? Să se înregistreze în debitul conturilor de cheltuieli sau să fie înregistrate ca imobilizări în curs, imobilizări corporale ori altă categorie contabilă?

- găsierea de corespondențe numai între conturile care reflectă producția de bunuri, respectiv 331, 341, 345, 346, 348, 361 și 368. În situația în care conturile de gestiune din clasa 9 intră în corespondență numai între ele, propunem ca și o parte din conturile contabilității financiare să intre în relații contabile numai între ele. În acest caz, contul 711 ar putea fi eliminat din planul de conturi;

Figura 1 - Corespondențele conturilor de producție și contul 711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”

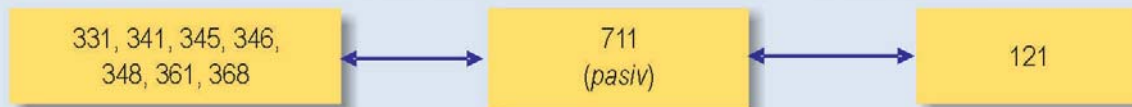

Figura 2 - Corespondențele conturilor de producție și contul 121

7 Această paradigmă poate fi anulată prin motivația potrivit căreia conturile de activ nu se pot închide direct prin contul 121, pentru că nu reprezintă venituri, ca să poată fi reflectate în rezultat.

Figura 3 - Corespondențele conturilor de producție, contul 711 și contul 121

- punerea în corespondență a conturilor care oglindesc producția direct cu contul 121⁷. În acest caz reprezentarea schematică anterioară ar arăta conform figurii 2.

În situația în care se utilizează contul 121, se pun următoarele întrebări: mai este valabil „principiul” contabilității de angajamente? Ce criteriu utilizăm pentru clasificarea cheltuielilor și a veniturilor?

- schimbarea funcției contabile (contul 711 să nu mai funcționeze ca un cont bifuncțional, ci numai ca un cont de pasiv). Este drept că cele două conturi care reflectă producția în curs de execuție pot fi utilizate în corespondență directă cu contul 711, respectiv 712. Problema se pune la descărcarea de gestiune. În acest sens propunem introducerea în planul de conturi a unui cont de cheltuieli, respectiv 6XX „Cheltuieli privind producția vândută”, care să fie utilizat în momentul vânzării bunurilor agricole, respectiv la descărcarea de gestiune.

Astfel, contul 711 nu ar mai fi un cont bifuncțional și ar putea fi rezolvat impedimentul completării contului de profit și pierdere, respectiv pozițiile „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse” și „Producția realizată de entitate pentru scopurile sale proprii și capitalizată”. În această situație, figura de mai sus ar arăta ca și cum contul 711 ar funcționa numai și numai ca un cont de pasiv (figura 3):

Soluțiile propuse considerăm că sunt discutabile, dar cu certitudine o schimbare în legătură cu utilizarea contului 711 în activitatea de producție ar trebui să intervină în virtutea aplicării raționamentului profesional.

Concluzii

Pentru organizarea și conducerea judicioasă a contabilității unei exploatații agricole propunem introducerea de către legiuitorul român în planul de conturi general a contului 6XX „Cheltuieli privind producția vândută” (utilizarea acestui cont ar putea fi extinsă pentru contabilitatea tuturor entităților), ce va fi utilizat în tandem cu contul 711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse” (ce va avea numai funcție contabilă de pasiv).

De asemenea, poate fi luată în considerare și opțiunea, potrivit căreia, contul 711 poate fi eliminat din planul de conturi general, împreună cu contul 722, ambele putând fi înlocuite cu un singur cont care să aibă numai și numai funcție contabilă de pasiv. Sau se poate opta pentru eliminarea contului 711 prin găsirea de corespondențe între conturile 331, 341, 345, 346, 348, 361, 368, așa cum, similar, conturile de gestiune intră în corespondență numai între ele.

Referințe bibliografice

Epuran, Mihail și colectiv, *Contabilitate și control de gestiune*, Editura Economică, București, 1999.

Lefter, Viorel și Roman, Aureliana Geta, *IAS 41 Agriculture: Fair Value Accounting*, available on-line at <http://www.doaj.org>, 2007.

Matiș, Dumitru și Pop, Atanasiu, *Contabilitate financiară, ediția a III-a*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2010.

Oțiman, Păun Ion și Oțiman, Octavian, *Exploatațiile agricole: comparații și tendințe pe plan european și internațional*, Revista Ferma, nr. 34, 2005.

Ghidul pentru înțelegerea și aplicarea Standardului Internațional de Contabilitate nr. 41 Agricultură, Editura CECCAR, București, 2004.

Legea contabilității republicată nr. 82/1991, M. Of. nr. 454/2008

Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal cu modificările și completările ulterioare, M. Of. nr. 927/2003, cu modificările și completările ulterioare

Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009 pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, M. Of. nr. 766/2009, cu modificările și completările ulterioare.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2001 pentru modificarea și completarea Legii contabilității nr. 82/1991 și pentru modificarea altor acte normative incidente, publicată în M. Of. nr. 285/2011.

Posibilități de estimare a valorii juste pentru sistemele de producere a energiei verzi

Ileana Monica JULEAN* & Teodora Alexandrina BORFOAIA**

Abstract

Models for Estimating the Fair Value of a Green Energy System

Determining the fair value for the assets of an entity is very often a real challenge. As it is stated in the economic literature and in the national regulations too, the fair value is the amount for which an asset could be exchanged between knowledgeable, willing parties in an arm's length transaction. But there are a lot of cases when an entity can not have information from a regulated market. In these cases the entity should take into account other estimation models in order to assess the fair value of an asset.

The model an entity choose should be well documented because the result of the estimation method is the fair value of an asset which shall be recognized in the annual financial statements and shall have an effect on every performance indicator of the entity. The model should also be simple and clear in order to allow the auditors to express an opinion when auditing the financial situations.

Key words: *green energy, fair value, income method*

JEL Classification: Q42, C26, G17

Cuvinte cheie: energie verde, valoarea justă, metoda veniturilor

Introducere

O formă de energie tot mai mult luată în considerare este energia verde sau energia regenerabilă.

Avantajele folosirii acestui tip de energie sunt tot mai evidente, în contextul de epuizare a resurselor tradiționale și de creștere a prețurilor producției de energie convențională.

Sistemele de producere a energiei verzi încep să fie utilizate nu numai de către utilizatorii casnici, dar și de către companiile care investesc în astfel de sisteme pentru înlocuirea consumului clasic de energie electrică.

Instalarea unui sistem pentru producerea de energie verde sau regenerabilă de către o entitate duce la recunoașterea unei imobilizări corporale dacă îndeplinește cerințele de recunoaștere a activelor cuprinse în Reglementările contabile conforme cu directiva a IV-a a CEE, parte componentă a reglementărilor contabile conforme cu directivele europene aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009, cu modificările și completările ulterioare.

Beneficiile economice așteptate de la activ ca urmare a recunoașterii sale sunt reprezentate de potențialul său, direct sau indirect, de a contribui la fluxul de numerar și echivalente de numerar ale entității.

În cazul instalării unui sistem pentru producerea energiei verzi ce va fi utilizată exclusiv pentru consumul propriu al

* Drd., consilier, Direcția Legislație și Reglementări Contabile, Ministerul Finanțelor Publice, e-mail: monjum06@gmail.com

** Drd., expert superior, Direcția Legislație și Reglementări Contabile, Ministerul Finanțelor Publice, e-mail: teodora.borfoaia@mfinante.ro

entității, beneficiile economice generate de sistem sunt reprezentate de capacitatea acestuia de a reduce ieșirile de numerar, respectiv suma plătită pentru consumul de energie electrică provenită din surse clasice.

Metodologia de cercetare

Elaborarea acestui studiu pornește de la analiza, pe baza literaturii de specialitate, a modelelor de evaluare și determinare a valorii juste pentru elementele cuprinse în situațiile financiare anuale.

Pentru realizarea cercetării s-a efectuat o documentare pe baza reglementărilor naționale în vigoare, precum și a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară aplicabile acestui studiu.

Metodologia de cercetare cuprinde două etape: prezentarea principalelor metode de evaluare utilizate pentru estimarea valorii juste, cu accent pe metoda venitului, ca metodă de estimare utilizată în practică. Următoarea etapă este o etapă practică, de particularizare a metodei venitului pentru aplicarea acesteia unui element care prin natura sa nu generează prin utilizare venituri directe către entitate.

Metoda propusă pentru evaluarea unui sistem de producere a energiei neconvenționale pune accent pe beneficiile viitoare generate către întreprindere de un astfel de sistem și nu numai de condițiile pieței la un anumit moment dat.

În determinarea modelului de evaluare se pornește de la general la particular, de la regulă la concret, de la teorie la practică. Pentru exemplificarea considerațiilor de natură teoretică am prezentat un caz practic de estimare a valorii juste a unui sistem de producere a energiei regenerabile.

Măsurarea sistemelor de producere a energiei verzi, ulterior recunoașterii inițiale

Costul inițial al sistemului este format din costul componentelor sistemului (panouri, baterii, cabluri) și manopera aferentă.

Având în vedere caracterul foarte specific al acestui sistem și că niciuna din componentele sale nu poate fi utilizată independent de alte componente pentru a produce energie electrică, în funcție de destinația lor, întregul sistem va fi tratat ca un activ sau ca o unitate generatoare de numerar.

La recunoașterea inițială sistemul va fi recunoscut la cost. Costul inițial include toate costurile necesare pentru a aduce activul în stare de funcționare.

După recunoașterea inițială a activului, acesta va fi amortizat conform politicilor contabile ale entității referitoare la amortizarea imobilizărilor corporale.

La recunoașterea ulterioară în situațiile financiare anuale ale entității, aceasta poate determina valoarea justă a imobilizărilor corporale prin efectuarea reevaluării, conform tratamentului alternativ de evaluare permis de reglementările contabile naționale.

Astfel, imobilizarea corporală poate fi prezentată în situațiile financiare anuale la cost minus amortizarea cumulată și ajustările pentru depreciere atunci când se utilizează modelul de evaluare pe baza costului istoric sau la valoarea justă de la data efectuării reevaluării în cazul în care entitatea optează pentru reevaluare.

Estimarea valorii juste

Valoarea justă se determină, de regulă, ca valoare de piață a activului, pentru acele active pentru care există o piață activă, cu tranzacții recente.

Pentru activele pentru care nu există o piață, și nicio informație despre tranzacții recente nu este disponibilă, se utilizează modele matematice pentru a estima valoarea justă.

Sistemele de producere a energiei verzi prezintă caracteristici specifice determinate în funcție de amplasare, necesar de energie electrică de furnizat, echipamente utilizate pentru realizarea acesteia, de condițiile specifice meteorologice din zonă, potențialul energetic al zonei.

În concluzie, se poate afirma că astfel de active reprezintă active unice, formate dintr-un ansamblu de alte active cu o utilizare specifică, și nu active cu caracteristici generale.

Ca metode de estimare a valorii juste pentru activele corporale pentru care nu există un preț cotelat pe o piață activă și care nu sunt comercializate în mod frecvent între părți se poate utiliza fie metoda veniturilor, fie costul de înlocuire.

Metoda veniturilor este considerată o metodă de evaluare complexă și completă, întrucât aceasta ține seama de condițiile concrete ale pieței, pe de o parte, și de utilitatea activului pentru întreprindere, pe de altă parte.

Punctul de plecare al acestei metode este dat chiar de definiția activului, respectiv *“activul este o resursă controlată de entitate ca rezultat al unor evenimente trecute și de la care*

se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru entitate.”¹

Pornind de la această definiție, prin metoda venitului valoarea justă se determină ca exprimare monetară a capacității activului de a genera fluxuri de trezorerie viitoare către întreprindere.

În aplicarea metodei venitului pentru estimarea valorii juste sunt necesari trei pași:

1. Estimarea fluxurilor viitoare de numerar ce vor fi generate de activul respectiv către întreprindere;
2. Determinarea duratei de viață a activului și implicit a perioadei pentru care se realizează estimarea;
3. Alegerea ratei de actualizare adecvate.

De regulă, fluxurile de numerar viitoare sunt date de veniturile viitoare estimate a fi generate din utilizarea activului, din care se scad cheltuielile necesare funcționării activului. În cazul prezentat, pentru sistemele de producere a energiei electrice verzi cu scopul utilizării acestora de către entitate, fluxurile de numerar estimate nu sunt date de veniturile generate de un astfel de sistem, ci sunt reprezentate de economia pe care entitatea o realizează ca urmare a reducerii sau chiar eliminării plăților efectuate către furnizorii de energie electrică în cazul consumului clasic de energie electrică. Beneficiul economic care rezultă din utilizarea acestui tip de activ nu este un beneficiu productiv, ci este capacitatea acestuia de a reduce ieșirile de numerar.

Pentru a obține estimări ale fluxurilor de numerar pentru toată perioada determinată este necesar să se țină seama de tendințele pieței, evoluția prognozată a prețului energiei electrice, precum și de orice alți factori care ar putea influența mărimea fluxurilor.

În estimarea fluxului de numerar pentru un sistem de producere a energiei verzi se pornește de la cheltuiala cu energia electrică ce ar fi trebuit suportată în anul curent, determinată în funcție de consumul efectiv de energie și de prețul curent al energiei pe piață.

Astfel, putem spune că fluxurile de numerar aferente unui sistem de producere a energiei verzi pot fi determinate pentru anul curent de la care se pornește evaluarea, prin formula:

$$FN_i = Q_i \times Pe_i \quad (1)$$

Unde, FN_i = fluxul de numerar în anul i

Q_i = cantitatea de energie electrică, măsurată în kWh, furnizată de sistemul de producere a energiei verzi în anul i

Pe_i = preț de consum standard de energie electrică în anul i aplicabil entității respective (preț/kWh)

În cazul în care unele componente ale sistemului de producere a energiei verzi au durata de viață utilă mai scurtă decât perioada pentru care fluxul de numerar este estimat, prognoza fluxului de numerar trebuie să țină seama de costurile de înlocuire a acestor componente.

Astfel, pentru anul în care se cunoaște că se va realiza o înlocuire a unei părți a sistemului, denumit în scopul acestui articol “partea A”, putem considera fluxul de numerar determinat prin următoarea formulă:

$$FN_j = Q_j \times Pe_j - CA \quad (2)$$

Unde, FN_j = fluxul de numerar estimat pentru anul j

Q_j = cantitatea de energie electrică, măsurată în kWh, furnizată de sistemul de producere a energiei verzi în anul j

Pe_j = prețul energiei electrice în anul j (preț/kWh)

CA = cheltuiala ocazionată de înlocuirea părții componente A

Determinarea ratei de actualizare

Rata de actualizare utilizată pentru actualizarea fluxurilor de numerar trebuie să reflecte riscurile asociate fluxurilor de numerar estimate. Rata de actualizare trebuie să reflecte riscul ca fluxul de numerar estimat să nu fie obținut.

O metodă des folosită pentru a determina o rata adecvată de actualizare este costul mediu ponderat al capitalului (WACC).

Formula pentru determinarea costului mediu ponderat al capitalului este²:

$$CMPC = Cc \frac{Cp}{Cp + D} + Cd(1-t) \frac{D}{Cp + D} \quad (3)$$

Unde, $CMPC$ = costul mediu ponderat al capitalului

Cc = costul capitalului

¹ Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009, pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 766 din 10.11.2009, cu modificările și completările ulterioare, pct. 20 alin (3).

² Pratt, Shannon P., and Roger J. Grabowski, *Cost of Capital: Applications and Examples*, Hoboken, NJ: Wiley, 2008, pg. 79 -88.

C_p = capitaluri proprii

D = datorii

C_d = costul datoriilor

t = rata de impozitare

Spre deosebire de costul capitalului împrumutat, care poate fi identificat cu ușurință, deoarece aceasta este rata dobânzii, costul capitalului propriu este mai dificil de estimat, deoarece nu are un preț fix care urmează să fie plătit.

Acționarii speră să obțină venituri ca urmare a investițiilor făcute în trecut. Din punctul de vedere al entității această așteptare reprezintă un cost, deoarece, în cazul în care entitatea nu va furniza randamentul așteptat acționarilor, aceștia vor renunța la investiția lor, vor vinde acțiunile și aceasta ar putea conduce în viitor la scăderea valorii de piață a entității.

Ca urmare, costul capitalului este costul la care entitatea menține un anumit nivel al prețului acțiunilor sale.

Costul capitalului poate fi evaluat cu ajutorul modelului CAPM³ a cărui ecuație generală este:

$$C_c = R_f + \beta(Re) \quad (4)$$

Unde, R_f = rata dobânzii fără risc (de regulă pentru obligațiunile de stat)

β = riscul sistematic

Re = randamentul suplimentar oferit de piață sau prima de piață

Costul capitalului împrumutat se determină mai ușor, acesta fiind rata dobânzii actuale a pieței, aplicabilă entității. Din moment ce dobânda este o cheltuială pentru entitate și reduce baza de impozitare, costul capitalului împrumutat va fi considerat net de impozitul aferent.

Costul mediu ponderat al capitalului astfel obținut poate fi utilizat ca rată de actualizare (r_a) pentru fluxurile de numerar estimate ale entității.

Astfel, luând în considerare formulele prezentate mai sus, putem concluziona că valoarea justă a sistemului de producere a energiei verzi este exprimată ca⁴:

$$V_j = \sum_{i=1}^n \frac{FN_i}{(1+r_a)^i} \quad (5)$$

Unde, V_j = valoarea justă a sistemului

FN_i = fluxul de numerar aferent anului i

r_a = rata de actualizare

Valoarea justă astfel obținută devine valoarea reevaluată a activului la data la care se efectuează aceasta.

Caz practic de aplicare a metodei de estimare a valorii juste a unei instalații solare pentru producerea energiei electrice

Entitatea Alfa a instalat în anul 2009 o instalație de panouri fotovoltaice pentru producerea curentului electric, cu scopul de a obține energia electrică necesară iluminatului clădirii în care își are sediul.

Instalația a fost dimensionată astfel încât să asigure furnizarea energiei electrice necesare iluminatului clădirii.

Estimarea consumului mediu anual de energie electrică s-a realizat pe baza corpurilor de iluminat instalate, a consumului standard specific fiecărui tip de corp de iluminat și a numărului de ore de funcționare anuală (Figura 1).

Costul inițial aferent instalării și punerii în funcțiune a acestui sistem a fost de 28.720 lei. Sistemul se amortizează pe o perioadă de 20 de ani utilizând metoda de amortizare liniară.

La data de 31 decembrie 2011, în scopul efectuării reevaluării se realizează estimarea valorii juste folosind metoda actualizării fluxurilor viitoare de numerar generate de utilizarea acestui activ.

Amortizarea cumulată este de $(28.720/20) \times 2 = 2.872$ lei

Valoarea contabilă netă la data de 31 decembrie 2011 este de $28.720 - 2.872 = 25.848$ lei

Estimarea valorii juste se realizează pornind de la Formula 5 prezentată mai înainte.

În acest scop se determină:

1. Perioada de timp pentru care se realizează estimarea (i). Durata de utilizare a acestei instalații a fost estimată la 20 de ani. Instalația a fost amortizată pe o perioadă de 2 ani.

3 Sharpe, William F., *Portfolio Theory and Capital Markets*, McGraw-Hill, 1970, pg. 425-442

4 Pratt, Shannon P., and Roger J. Grabowski, *Cost of Capital: Applications and Examples*, Hoboken, NJ: Wiley, 2008, pg. 15-39

Figura 1 - Estimarea necesarului de energie electrică

Element consumator	Consum standard Wh	Număr elemente instalate	Ore de funcționare /an	Consum anual kWh
1	2	3	4	$5=2 \times 3 \times 4 / 1000$
Corpuri de iluminat tip 1	45	56	1600	4032
Corpuri de iluminat cu TUB	24	41	1600	1574
Consum anual de energie electrică				5606 kWh

Sursa: Proiecție proprie

Figura 2 - Estimarea fluxurilor de numerar actualizate și a valorii juste

Anii	Economia	Cheltuieli	Flux net	Perioada	Factor de actualizare	Flux actualizat
1	2	3	$4=2-3$	$5=i$	$6=1,0454^i$	$7=4/6$
2012	2246	464	1782	1	1,0454	1705
2013	2313	478	1835	2	1,0929	1679
2014	2429	492	1937	3	1,1425	1695
2015	2551	507	2043	4	1,1943	1711
2016	2678	522	2156	5	1,2486	1727
2017	2812	538	2274	6	1,3053	1742
2018	2953	554	2398	7	1,3645	1758
2019	3100	571	2529	8	1,4265	1773
2020	3255	588	2667	9	1,4912	1789
2021	3418	605	2813	10	1,5589	1804
2022	3589	624	2965	11	1,6297	1819
2023	3768	642	3126	12	1,7037	1835
2024	3957	662	3295	13	1,7810	1850
2025	4154	681	3473	14	1,8619	1865
2026	4362	702	3660	15	1,9464	1881
2027	4580	723	3857	16	2,0348	1896
2028	4809	745	4065	17	2,1272	1911
2029	5050	767	4283	18	2,2237	1926
TOTAL						32366

Sursa: Proiecție proprie

Estimarea fluxurilor de numerar se va face pentru o perioadă de 18 ani, $i = 18$ ani

- Rata de actualizare.** Rata de actualizare determinată pe baza formulei costului mediu ponderat al capitalului este de 4,54%. Factorul de actualizare $(1 + r_a)$ este 1,0454.
- Fluxurile de numerar.** Fluxurile de numerar reprezintă cheltuiala cu energia electrică pe care societatea ar fi trebuit să o suporte anual cu iluminatul clădirii dacă nu ar fi existat sistemul de producere a curentului electric cu ajutorul panourilor fotovoltaice.

Din acestea se scad cheltuielile cu înlocuirea periodică a unor componente.

ECONOMIA DE CHELTUIALĂ CU ENERGIA ELECTRICĂ

- Sistemul de producere a energiei electrice cu ajutorul panourilor fotovoltaice furnizează energia electrică necesară iluminatului
- Estimarea costului mediu anual al energiei electrice consumate, dacă aceasta ar fi obținută de la furnizorul clasic de energie electrică:

$$5606 \text{ kWh} \times 0,389 \text{ lei/kWh (cost mediu în cursul anului 2011)} = 2.181 \text{ lei}$$

Pentru anul 2012 și 2013 se estimează o creștere cu 3% în fiecare an a prețurilor la energia electrică, iar ulterior se va

considera o creștere anuală de 5% a prețurilor.

Pentru anul 2012 economia estimată este de:

2.181 lei (economia aferentă anului 2011) x 1,03= **2.246 lei**.

ESTIMAREA CHELTUIELILOR CU ÎNLOCUIREA UNOR CORPURI DE ILUMINAT

- Înlocuirea anuală a unor elemente componente: 450 lei (în prețuri aferente anului 2011). Creșterea anuală a prețurilor este estimată la 3%.

Pentru anul 2012 costul este de:

450 lei (suma aferentă anului 2011) x 1,03= **464 lei**

Valoarea justă a sistemului de panouri fotovoltaice determinată ca suma actualizată a fluxurilor nete de numerar este de **32.366 lei** (Figura 2).

Valoarea contabilă netă a instalației este de **25.848 lei**.

Diferența de valoare rezultată din reevaluare este de: 32.366 lei – 25.848 lei = **6.518 lei**.

ÎNREGISTRAREA ÎN CONTABILITATE A REEVALUĂRII

1. Eliminarea amortizării din valoarea instalației

2813	=	2131	2.872
<i>Amortizarea instalațiilor, mijloacelor de transport, animalelor și plantațiilor</i>		<i>Echipamente tehnologice</i>	

2. Înregistrarea diferențelor din reevaluare

2131	=	105	6.518
<i>Echipamente tehnologice</i>		<i>Rezerve din reevaluare</i>	

3. Determinarea și înregistrarea amortizării lunare

Amortizarea sistemului de producere a energiei verzi se determină pentru perioada rămasă de amortizat pornind de la valoarea rezultată în urma reevaluării.

Durata de viață rămasă: 18 ani

Valoarea amortizabilă: 32.366 lei

Amortizarea anuală: 32.366 lei / 18 ani = 1798,11 lei / an

Amortizarea lunară: 1.798 lei / 12 luni = 149 lei lei / lună

6811	=	2813	149
<i>Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor</i>		<i>Amortizarea instalațiilor, mijloacelor de transport, animalelor și plantațiilor</i>	

Concluzii

Modelul propus de estimare a valorii juste a sistemului de producere a energiei verzi pornește de la metoda bazată pe actualizarea fluxurilor viitoare de numerar asociate utilizării unui activ și ia în considerare beneficiile prezente și viitoare generate de activ, nu numai costul curent sau prețul de vânzare la momentul la care se realizează evaluarea.

Valoarea justă astfel obținută cuantifică utilitatea activului pentru entitate și totodată evidențiază eficiența investiției făcute cu achiziția acest sistem.

În cazul în care valoarea justă este mai mare decât valoarea contabilă netă a sistemului înseamnă că sistemul are o utilitate mai mare pentru entitate decât valoarea sa la costul istoric (de achiziție sau producție).

Referințe bibliografice

Frășineanu, Corina, *Perfecționarea metodelor de evaluare a patrimoniului*, Ed. ASE București, 2004

Pratt, Shannon P., and Roger J. Grabowski, *Cost of Capital: Applications and Examples*, Hoboken, NJ: Wiley, 2008.

Ristea, Mihai; Dumitru, Corina Graziella; Ioanas, Cristina; Irimescu Alina, *Contabilitatea societăților comerciale*, ed. Universitară, 2009

Sharpe F. William, *Portfolio Theory and Capital Markets*, McGraw-Hill, 1970

Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009, pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 766 din 10.11.2009, cu modificările și completările ulterioare

Standardul Internațional de Contabilitate IAS 16 (2008) - Active corporale, Regulamentul (CE) nr. 1126/2008 din 3 noiembrie 2008 de adoptare a anumitor standarde internaționale de contabilitate, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și Consiliului, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L320, volum 51, 29 noiembrie 2008

http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2008&serie=L&textfield2=320&Submit=C%4%83utar e &_submit=C%4%83utare&ihtmlang=ro

Standardul Internațional de Raportare Financiară IFRS 3 (2008) - Combinarea afacerilor, Regulamentul (CE) nr. 1126/2008 din 3 noiembrie 2008 de adoptare a anumitor standarde internaționale de contabilitate, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și Consiliului, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L320, volum 51, 29 noiembrie 2008

http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2008&serie=L&textfield2=320&Submit=C%4%83utar e&_submit=C%4%83utare&ihtmlang=ro

Cum să îți transformi micul cabinet într-un mare succes

Sfaturi privind managementul cabinetelor pentru practicile mici și mijlocii

Giancarlo ATTOLINI* & Paul THOMPSON**

Introducere

În prezent, practicile mici și mijlocii (PMM-urile) se confruntă cu o serie de provocări operaționale, aferente pieței și de reglementare. Potrivit studiilor derulate în ianuarie și aprilie referitoare la PMM-uri, reglementarea și ritmul modificărilor în acest domeniu se numără printre principalele provocări ale clienților practicilor și întreprinderilor mici și mijlocii. Pentru a ușura aceste provocări, dar și alte probleme similare, Comitetul pentru practici mici și mijlocii al IFAC colaborează cu organismele membre IFAC, precum Camera Auditorilor Financiarți din România, în vederea sprijinirii PMM-urilor, pe plan mondial. Probabil, cele mai tangibile exemple ale acestei colaborări constau în resursele, instrumentele și asistența menite să îmbunătățească abilitatea PMM-urilor de a oferi servicii profesionale de înaltă calitate (a se vedea lista resurselor la finalul articolului).

În ciuda provocărilor, PMM-urile pot prospera și fac acest lucru. Acest articol oferă unele sfaturi, prin intermediul cărora PMM-urile își pot îmbunătăți managementul cabinetelor și își pot crește șansele de succes.

Șapte sfaturi de succes

Următoarele sfaturi privind managementul cabinetelor pot ajuta PMM-ul dumneavoastră să reușească:

1. Elaborați o declarație de misiune, o viziune și un plan strategic. Scrieți o declarație de misiune solidă, care să se axeze pe valorile dumneavoastră cheie și promovați această declarație; o declarație precum „Sprijinim cabinetele mici să devină afaceri mari de succes” ar putea să convingă posibii clienți. Nu contează cât de mic este cabinetul, declarația dumneavoastră de misiune trebuie sprijinită de o strategie și de un plan.

2. Identificați domeniul dumneavoastră și creați-vă o nișă. Evaluați aptitu-

dinile și capacitățile cabinetului dumneavoastră și identificați ceea ce vă diferențiază. PMM-urile ar trebui să caute permanent moduri în care se pot diferenția de competitori, prin furnizarea de servicii suplimentare sau devenind experți într-un domeniu specific.

Odată ce cabinetul dumneavoastră este capabil să își identifice domeniul de activitate, ar trebui identificați și clienții-țintă. Acești clienți se încadrează într-o anumită categorie? Cabinetul dumneavoastră este specializat într-un anumit domeniu de activitate sau dețineți expertiză într-o anumită zonă sau în anumite activități? Dacă da, poate ați dori să analizați crearea unei nișe și promovarea cabinetului în cadrul unei audiențe-țintă specifice.

3. Oferiți consiliere în afaceri. În timp ce rezultatele studiului din aprilie cu privire la PMM-uri a indicat că serviciile tradiționale bazate pe contabilitate, precum audit, întocmirea situațiilor financiare și serviciile fiscale reprezintă principalele surse de venit, PMM-urile oferă din ce în ce mai mult servicii de consiliere în afaceri, în domenii precum planificare financiară, gestiunea riscului și resurse umane, alături de sau în locul serviciilor mai tradiționale. Ar trebui să analizați cu atenție modul în care cabi-

- PMM-urile oferă o propunere unică de valoare clienților:
- **Atenție personală** – deseori PMM-urile sunt disponibile pentru întâlniri față în față.
- **Particularizare** – PMM-urile oferă servicii ajustate nevoilor clienților.
- **Magazin cu de toate** – PMM-urile oferă o serie largă de servicii, contabilitate și altele.
- **Încredere, competență și receptivitate** – PMM-urile dispun de un nivel ridicat de integritate și competență, fiind deosebit de receptive.
- **O relație apropiată** – PMM-urile clădesc o relație apropiată și de durată cu clienții lor.

Sursa: Articolul IFAC Rolul PMM-urilor în Furnizarea de Sprijin în Afaceri pentru IMM-uri

* Președinte adjunct, Comitetul pentru practici mici și mijlocii (PMM) al IFAC

** Director adjunct IFAC pe probleme de IMM-uri și PMM-uri

netul dumneavoastră poate veni cel mai bine în sprijinul clienților săi și să luați în considerare furnizarea unei serii mai vaste de servicii, care să îi ajute pe aceștia să desfășoare afaceri de succes. Pe termen mai lung, această abordare va avea drept rezultat clienți mulțumiți și de succes, care se vor traduce la nivelul cabinetului dumneavoastră prin creșterea activității și a veniturilor.

4. Axați-vă pe entitățile mici. PMM-urile sunt foarte bine poziționate pentru a servi entitățile mici. Cum ele însele sunt entități mici, aspirațiile, îngrijorările și caracteristicile celor două categorii sunt similare. Clienții PMM-urilor sunt aproape în exclusivitate entități mici și, ca urmare a acestei specializări, PMM-urile dezvoltă o înțelegere considerabilă și expertiză în acest domeniu.

5. Promovați-vă cabinetul. Contabilii au, în general, o experiență și o expertiză redusă în ceea ce privește promovarea și marketingul; acestea nu fac parte din educația și formarea lor fundamentală. Această situație poate împiedica dezvoltarea PMM-urilor. Așadar, poate veți lua în calcul angajarea unui consultant extern pe probleme de marketing sau relații publice, care poate elabora un plan și o strategie eficientă de abordare a clienților specifici. Ca o alternativă, vă puteți dezvolta această aptitudine intern, prin pregătirea unui angajat existent. În funcție de obiectivele dumneavoastră și de clienții-țintă, trebuie alese canalele de comunicare și activitățile adecvate de promovare. De exemplu, puteți găzdui o emisiune la radio, în care să răspundeți la telefoane, sau puteți scrie un articol în presă, sau un blog pe probleme contabile și fiscale, adresat entităților mici. În alte situații, poate fi adecvată stabilirea unei poziții de lider în cadrul unor asociații locale de afaceri sau comerț, pentru promovarea nișei cabinetului dumneavoastră și atragerea de noi clienți.

6. Dezvoltați relații cu alte firme: PMM-urile ar trebui să dezvolte relații cu alte firme atât din domeniul contabilității, cât și din afara acestuia – precum cabinete de avocatură, firme de resurse umane și IT – pentru a răspunde nevoilor clienților care nu intră în domeniul lor de activitate. Prin colaborarea cu alte firme, PMM-urile pot scuti resurse și își pot convinge clienții că au aceeași capacitate ca și o firmă mult mai mare. Relațiile cu alte firme pot aduce, de asemenea, recomandări de clienți.

Pentru a favoriza și mai mult economiile la scară și sinergiile, cabinetul dumneavoastră poate dori să se alăture unei rețele sau asociații contabile sau poate fuziona cu un alt cabinet. În crearea de relații cu alte firme este important să vă asigurați că misiunea, valorile și obiectivele firmei dumneavoastră se aliniază cu cele ale celeilalte (celorlalte) firme.

7. Îmbrățișați noile tehnologii. Pentru a face față competiției, PMM-urile ar trebui să ia în considerare automatizarea și îmbunătățirea proceselor lor de creștere a eficienței și a timpului de furnizare a serviciilor și, de asemenea, de reducere a costurilor. În plus, ele trebuie să fie la curent cu noile tehnologii – atât pentru a-și ajuta propriile cabinete, cât și pentru a-și consilia clienții cu privire la tehnologiile care îi pot sprijini să acționeze mai eficient. Sprijinirea clienților în identificarea și implementarea de noi tehnologii poate reprezenta un serviciu de valoare adăugată, care poate facilita generarea de noi venituri, precum și sporirea satisfacției și loialității clienților.

Transformarea ideilor în acțiune

Pentru a vă ajuta să transpuneți în practică sfaturile din acest articol, puteți să descărcați *Ghidul de Management al*

Cabinetelor de utilizat de către practicile mici și mijlocii. Acest ghid disponibil gratuit își propune să sprijine PMM-urile să devină mai eficiente în gestionarea propriilor practici. Ghidul cuprinde opt module individuale pe subiecte care acoperă de la planificarea și punerea bazelor firmei, până la gestiunea personalului și relațiile cu clienții. Lucrarea conține studii de caz, liste de verificare și formulare, precum și un manual de proceduri de birou.

RESURSE PENTRU PRACTICILE MICI ȘI MIJLOCII

Următoarele resurse (toate disponibile gratuit) pot fi accesate pe secțiunea Centrului Internațional pentru PMM a site-ului IFAC: www.ifac.org/SMP:

- Publicații – Ghidul de Management al Cabinetelor pentru practicile mici și mijlocii, însoțit de Ghidul Utilizatorului și Rolul PMM-urilor în Furnizarea de Sprijin în Afaceri pentru IMM-uri
- Prezentări și reportaje video de la Forumul pentru Practici Mici și Mijlocii 2011 - Istanbul, Turcia, incluzând sesiunea Evoluția PMM-urilor pentru o mai bună deservire a IMM-urilor (Sesiunea 3)
- Notificări electronice trimestriale și link-uri relevante

Ghidul adresat PMM-urilor este tradus în mai multe limbi de către organismele membre IFAC. Pentru a vizualiza lista completă a traducerilor (atât a celor finalizate, cât și a celor în curs), vizitați baza de date pentru traduceri a IFAC (www.ifac.org/Translations/database.php).

Copyright © Iunie 2011, deținut de către Federația Internațională a Contabililor (IFAC). Toate drepturile rezervate. Material utilizat cu permisiunea IFAC. Contactați permissions@ifac.org pentru permisiunea de a reproduce, stoca, sau transmite acest document

Informații

30 de ani de la înființarea Federației Internaționale a Experților Contabili Francofoni

Anul acesta Federația Internațională a Experților Contabili Francofoni (FIDEF) împlinește 30 de ani de la înființare. Această organizație profesională internațională reunește organisme naționale de contabilitate și audit din 34 de țări, ale căror obiective comune sunt:

- ▶ dezvoltarea unei cooperări între asociațiile de experți contabili și auditori, în domenii relevante ale profesiei, precum: formare inițială și continuă, standarde profesionale, control de calitate, etică;
- ▶ căutarea de modalități de colaborare în ceea ce privește educația și calificările, schimbul de informații referitoare la diferitele regimuri de reglementare și practici profesionale specifice fiecărei țări;

▶ sprijinirea constituirii și funcționării de organizații profesionale naționale;

▶ reprezentarea profesiei contabile francofone în relațiile cu instituțiile internaționale.

În linii mari, planul strategic al acestei Federații acoperă trei domenii-cheie: activități de recunoaștere și comunicare, acțiuni generale în beneficiul tuturor membrilor și acțiuni specifice zonei Africii.

FIDEF este o organizație profesională recunoscută de Federația Internațională a Contabililor (IFAC), având strânse relații de cooperare cu Organizația Internațională a Francofoniei (OIF).

Aniversarea oficială a înființării acestei Federații va avea loc la Paris, printr-o conferință festivă, la 11 octombrie 2011, înainte de organizarea Congresului Anual al Ordinului Experților Contabili (OEC) din Franța. La Conferința extraordinară a FIDEF vor fi invitați toți foștii președinți, membri ai Consiliului, directori delegați, parteneri și numeroase persoane apropiate de conceptul francofoniei.

În sprijinul promovării diversității culturale, la 13 octombrie 2010, membrii FIDEF au adoptat Declarația de la Strassbourg, care prevede necesitatea luării în considerare a diversității culturale, în planul profesiei contabile și de audit prin intermediul desfășurării de lucrări în toate limbile Națiunilor Unite și prin integrarea, în manieră echilibrată, în toate organele de conducere, grupe de lucru etc., a organizațiilor internaționale reprezentative ale profesiei de reprezentanți din toate părțile lumii.

Camera Auditorilor Financiarilor din România este membru cu drepturi depline al FIDEF din 6 mai 2006. În această calitate, organizația noastră și-a îndeplinit la zi toate obligațiile care decurg din statutul său, a participat și a fost alături la toate acțiunile importante și la nivel înalt întreprinse de această federație internațională, printre care putem enumera vizita la Parlamentul European și la sediul Federației Experților Contabili Europeni de la Bruxelles, participarea la adunările generale anuale și la atelierile aferente, transmiterea permanentă a rapoartelor de activitate ale Camerei, cu privire la principalele aspecte de interes în profesia de audit din România.

Important pentru autori!

Evaluarea articolelor științifice se realizează, în paralel, de către cel puțin doi membri din Consiliul Științific al revistei, în modalitatea double-blind-review, ceea ce înseamnă că evaluatorii nu cunosc numele autorilor și nici autorii nu cunosc numele evaluatorilor.

Criterii de evaluare a articolelor: originalitatea, actualitatea, importanța și încadrarea în aria tematică a revistei; calitatea metodologiei de cercetare; claritatea și relevanța prezentării și argumentării; relevanța surselor bibliografice utilizate; contribuția adusă cercetării în domeniul abordat.

Recomandările Consiliului Științific al revistei sunt: acceptare; acceptare cu revizuire; respingere. Rezultatele evaluărilor sunt comunicate autorilor, urmând a fi publicate numai articolele acceptate de Consiliul Științific. Articolele se

trimit redacției la adresa de e-mail: revista@cafr.ro, obligatoriu în format electronic cu extensia **.doc**, cuprinzând următoarele elemente: limba de redactare a articolului - **română**, pentru autorii români sau **engleză**, pentru autorii străini; textul în limba română se redactează cu diacritice, conform prescripțiilor lingvistice ale Academiei Române; dimensiunea maximă a articolului 7-10 pagini/2000 caractere grafice cu spațiu/pagină; în articol se precizează titlul în limba română și engleză, metodologia de cercetare folosită, contribuțiile autorilor și referințele bibliografice în subsolul paginii; un rezumat în limbile engleză și română de circa o pagină redactat la persoana a III-a, în care se prezintă obiectivul cercetării, principalele probleme abordate și contribuția autorilor; rezumatul este însoțit de 4-5 termeni cheie, în limbile română și engleză, inclusiv clasificarea JEL.

Detalii pe site-ul www.revista.cafr.ro, la secțiunile „Recenzii” și „Manuscrise”.

Important for the Authors!

The review of the articles is performed in parallel by at least two members of the Scientific Council of the „Financial Audit” Journal, a double-blind-review, which means that those who perform the reviews do not know the names of the authors, and also the authors do not know the names of the reviewers.

Assessment criteria for articles: innovative input, actuality, importance and the relevance for the subject matter of the review; the quality of the research methodology; presentation and argumentation clarity and pertinence; the relevance of the bibliographic sources used; contribution made to the research in the area.

The recommendations of the Scientific Council are: accepted, accepted with reviewing, rejected. The results of the

assessments are communicated to the authors and only the articles approved by the Scientific Council are published. The articles are submitted to the editor by e-mail at: revista@cafr.ro, compulsory in Microsoft Word format containing the following elements: the language the article is drafted is **English**; the maximum size of the article 7-10 pages/2000 signs/page spaces included; the article mention the research methodology used, authors' contributions, footnote references from the bibliography; an abstract in English presenting the subject of the research and authors' contributions; the abstract is accompanied by 4-5 key words, in English, and also by JEL Classification.

Details on our website www.revista.cafr.ro, section: „Reviews” and „Manuscripts”.

